دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخیلانی شەقامی « الجمهوریة »
بەغدا – س.پ ١٤٠١٦ تەلەفون ٣/٦٨٣١١ خەت

سەرنووسەر : محمد امین محمد

● دووشەممە ١٤ی ئابی ١٩٧٨ ژمارە ٤٣٧ ●

هاوکاری

٨ لاپەڕە

٢٥ فلسە

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

● الاثنين ١٤ آب ١٩٧٨ العدد ٤٣٧ ●

ئەو رێگایەی هەڵمـانبژارد رێگای ئـازادیو سەرفرازی ، رێگای باوەڕبەگەلو وەدیهێنانی ئازانجو ئاواتەکانی ، رێگایەکـی سەختە ، بەلام هەر ئـەو خـۆی رێگای سەرکەوتنە

سەرۆکی فەرماندە
احمد حسن البکر

سەرۆك بكر لە پێشوازی وەفدی بزووتنەوەی نیشتمانی لوبناندا :

حزب و شۆڕش پشتگیری بزووتنەوەی نیشتمانی لوبنان و بەرگری فەلەستینی دەکەن لە رووبەڕووبوونی دەست درێژی زایۆنی بۆسەر خاکی لوبناندا

هاوڕێ احمد حسن البکر جێگری ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست سەرەك کۆمار دووپاتی کردەوە کە حـزبو شۆڕش هەمیشە پشتگیری بـزوتنەوەی نیشتمانی لوبنانیو بە رگری فەلەستینـی دەکەن ، لە رووبەڕوو بوونی مەردانەیانـدا دژی دەست درێژی بەردەوامی زایۆنـــی بۆسەر خاکی لوبنـــان کـــە هێزە کۆنەپەرستەکانو هێزە پاشگەزبووەکانو لادەرەکان پشتگیری لێ دەکەن .

هەروەها هاوڕێ جێگری ئەمینداری گشتـــی لـــە چاوپێکەوتنێکدا لە مەکتەبـی رەسمی خۆی لە کۆشکـــی کۆماریدا لە گەل وەفـــدی ئەنجوومەنی سیاسی ناوەندی بزووتنەوەی نیشتمانی لوبنـان ستایشی ئەو دەورە بەنرخەی کرد کە بزووتنەوەی نیشتمانی لوبنانو بەرگری فەلەستین دەیگێڕنو بەگیانێکـــــی تێکۆشەرانەی بەرز لـــەرووی دوژمنانەوە دەوەســتنو دووپاتی کردەوە کە شۆڕش زیاتر بە توندوتیژی رووبەڕووی زایۆنی دوژمن دەبێتەوە بـــۆ لەناوبردنی ئەو پیلانـــــەملکەچ پێبە خۆبەدەسـتەوە دەرانەیە کە رژێمە سەرشۆڕە کۆنەپەرستەکانی سەر خاکی نیشتمانی عەرەبی بە پشتگیری ئیمپریالیمت جێبەجـــێی دەکەن بۆ لەباربردنـــــی بزووتنەوەی شۆڕشی عەرەبو لەناوبردنی عەرەبیەتـــــی فەلەستین کـــە کێشــــەی ناوەنـــدیو چوارچێـــوەی خەباتمانە .

هەروەها هـاوڕێ احمـد حسن البکر زیدەی بە قسەکانی داو وتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست یەکگرتنـــی هێزەکانی بزووتنـــــەوەی نیشتمانیو فەلەستینیو هەموو هێزە خۆڕاگرەکان کە دژی چارەسەری خۆبەدەستەوە ـ دەرانەن بە لایەوە گەلێـــــك گرنگەو ئەو یەکگرتنە دەبـــێ لەسەر بناغەیەکی وابێ کـــە سەرکەوتنی نەتەوەی عەرەبمان بەسەر دوژمنەکانیدا مسۆگەر بکات .

لەو چاوپێکەوتنەدا کـــە نزیکەی سەعاتێکی خایانـــد هاوڕێ عبدالمجید الرافعـــی ئەندامی سەرکردایەتـــی نەتەوەیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو ژمارەیەك لـــە هاوڕێ ئەندامانی مەکتەبـــی فەلەستینو خەباتی چەکدارانە لە سەرکردایەتی نەتەوایەتیدا ئامادەبوون .

دوونامە بۆ سەرۆك بكرو بەڕێز صدام حسین

پێری ئێوارە نێراوی خاوەن شکۆ مەلیك خالد بن عبدالعزیزو بەڕێز ئەمیر فهد بن عبدالعزیز جێنشینو جێگری یەکەمی سەرەك وەزیری سعودی ئەمیر ترکی الفیصل وەزیـــری دەوڵەتو راوێژکاری تایبەتی مەلیك بـۆ لای سەرۆکـــی بەڕێز احمد حسـن البکرو بەڕێز صدام حسین جێگـــری سەرۆکی ئەنجوومەنـــی سەرکردایەتی شۆڕش گەیشتە (بەغداد) ..

ئەمیر الفیصل وتی لـــەم سەردانەیدا دوو نامـــەی لە خاوەن شکۆ مەلیك خالـد بن عبدالعزیزو بەڕێز ئەمیـر فهد بن عبدالعزیزەوە هێناوە بۆ سەرۆکی بەڕێز احمد حسن البکرو بەڕێز صدام حسـین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش کـــە پەیوەندییان بە بارو دۆخـــی ئێستای عەرەبەوە هەیە .

شایانی باسە نێراوی سعودی لە کاتی گەیشتنیدا لەلایـەن بەڕێز حامد علوان وەزیـری دەوڵەت بۆ کاروباری دەرەوەو جێگـــری وەزیـــری دەرەوەو بەڕێز سەرۆکـــی دایەرەی میوانداری لەوەزارەتی دەرەوەداو رێزهەلسوڕێنەری کاروباری سعودی لە بەغداوە پێشوازی لێ کرا .

چوار بنکەی ئەمەریکا لە تورکیا دەکەونەگەڕ

رۆژی پێنج شەممـــەی رابردو لە تورکیا ناوی ئـــەو چوار بنکە ئەمەریکاییانـــە بلاو کرایەوە کە لەماوەی چەند رۆژێکی ترا لە سەر داخوازی حکومەتی ئەمەریکا لەتورکیـــا دەست بەجموجۆلی خۆیـــان دەکەن .

سەرچاوە چاپەمەنی یەکانی تورکیا رایانگەیاند کە ئـــەو بنکانە بریتین لە (ترکیابورون)و (سینوب)و (انجرلیـــك)و (برنجلیك) کە لەو بنکە سەرەکیانە دەژمێردرێن کـــە لەتورکیا کاردەکەنو بنکـــەی یەکەمیان کەوتۆتە ســـەر کەنارەکانی باکوری دەریـــای مەرمەرە .

هەروەها وازانراوە کـــە ئەمەریکایی یەکان ئەو بنکەیە دەکەنە بنکەیەکی دەریایـــی . سەرچاوەکان روونیان کردەوە کەبنکەی دوومیان (سینوب) کەوتوتە سەر دەریای رەش . بنکەی ســـێهەمیشـــیان (انجیرلیك) سەرپەرشتی شەش بنکـــەی بچـــووك دەکاو کەرەسەو ئامێـــری ئەلیکترۆنی پێشکەوتوو تۆڕی تەلو بێتەلی بەرگریـــان تێداهەیە .

بەلام چالاکی یەکانـــی بنکەی چوارەمیان (برنجلیك) کە کەوتۆتـــە خـــواروی رۆژهەلاتی ئەنەدۆلەوە تەنیـــا بریتی یە لە کۆکردنـــەوەی زانیاری یەکانی مەلبەندەکانـــی تەلو بێتەلو لەهەمان کاتـــدا پەیوەندی لەگەل ئێستگەکانی باکوری ولاتدا هەیـــەو ئەمەریکایی یەکان بایەخێکـــی لەئەندازە بەدەر بەو بنکەیـــە دەدەن .

بەڕێز صدام حسین بەشداری لە وتووێژەکانی خولی دووەمی ئەنجومەنی مەرکەزی کۆمەلەی هەرەوەزی جوتیاران دادەکا

رۆژی پێنجشەممەی رابردو بەڕێز صدام حسین جێگـــری سەرۆکی ئەنجومەنـــــی سەرکردایەتی شۆڕش لە وتووێژەکانی کاروباری خولـی دووەمی ئەنجومەنی مەرکەزی یەکێتی گشتی کۆمەلـــــەی هـەرەوەزی جوتیـــاران بەشداربوو کەلە هۆلی نەقابەی ئەندازیارە کشتو کالی یـەکان بەسترا .

هەروەها بەڕێز عزة ابراهیم ئەندامـــی ئەنجومەنـــی سەرکردایەتـــی شۆڕش سەرۆکی ئەنجومەنی بـــەرزی کشتوکالو هاوڕێ عبدالفتاح محمدامـــین ئەندامـــــی سەرکردایەتی قوتری حزبو ئەمینداری نهێنی مەکتەبـــی مەرکەزی جوتیارانو بەڕێـــز عبدالوهاب محمود وەزیـــری ئاودێریو سەرۆکو ئەندامانـی مەکتەبی راپەڕاندنی یەکێتـــی گشتی کۆمەلەی هـــەرەوەزی جوتیارانو نوێنەرانی یەکێتـــی لە پارێزگاکانو جەماوەرێکـــی زۆری جوتیاران لە کۆڕەکەدا ئامادەبوون .

ئەنجومەنی مەرکەزی لـــە خولی دووەمیدا کـــە دوو رۆژ دەخایەنێ لە بڕیارەکانـــــی ئەنجومەنی مەرکەزی پێشـــوو وەزعی رێکوپێکیو راپۆرتـــی مەکتەبی یەکێتی گشـــتیو راپۆرتی پارێـــزگاکـــان دەکۆڵێتەوە .

هەروەها باســــــی خۆئامادەکردنێکی تـــەواوی جێبەجێ کردنـــی باســـــای خوێندنی ئیجباریو نەهێشتنی نەخوێنـــدەواریو خـــۆ ئامادەکردن بۆ هەشتەمیـــن کۆنگرەی سالانەی کشتو کال دەکرێ .

هەروەها کاروباری ئـــەو خولەیە بریتی یە لە دانانـــی نەخشەی کارکردنی یەکێتـــی گشتی لە ماوەی داهاتوودا و مەسەلەی یەکگرتنی هـــەردوو یەکێتییە عـــەرەبیەکان (هەرەوەزی کشتوکـــالو یەکێتی جوتیارانی عەرەب) لە یەکێتییەکدا .

لە کۆتایی کـــۆڕەکـــەدا جێگری بەڕێز لەلایـــــەن هاوڕێ عزة ابراهیمو هـاوڕێ عبدالفتاح محمدامینو بەڕێـــز عبدالوهاب محمودو بەڕێـــزان سەرۆکو ئەندامانی مەکتەبی راپەڕاندنی یەکێتی گشـــتی کۆمەلـــەی هـــەرەوەزی جوتیارانەوە بەڕێ کرا .

کۆبوونەوەی سێ لایەنەش لە چوارچێوەی سازاندنی خۆبەدەستەوەدەرانە دەرناچێ

پاش ئەوەی ساداتو هـەموو بەردە شەترەنجەکانی ســـەر لەوحەی سزاندنی خـــۆبەدەستەوەدەرانە بە تەواوی دەستیان کەوتە روو و تەنانەت چوونی سادات بۆ خاکـــی داگیر کراوو لەوێ دەست نانەناو پشتێنی کاربەدەســـتە زایۆنیەکانیش ، هیچی لـــەبوغرایی داگیرکـەران کـــەم نەکردەوە ، پاش ئــــــەوەدەهۆلەکە دڕاو دەنگی چـــەند هەفتەی یەکەمی «سەردانـــە مێژوییەکە» نەماو هەرکەس چووەوە مالی خۆیو مەسەلەکەوەك ئاشی ئاوکەوتوی لێهات .

لە بەرامبەر ئەمەدا ،خەباتی گەلانی عەرەب زیاتر گـــڕی ئەبستو یەکێك لە ئەرکەکانی ئەو خەباتە کە دژی زایونیزم وئیمپریالیزمی ئاغابەتی ، بووبە هەوڵ دان لە پێناوی لابردنی ئەو رژێمو کەســـــو داروەدەستانەدا کە بوونەتە مایـــەی درێژەکێشانی زەبروزەنگـــی ئیمپریالیزمو زایۆنیزم بەســـەر گەلی عەرەبداو وەستانەوە دژی ئەو پیلانانەی لەم ولات یـــان ئەو ولاتی نیشتیمانی عـــەروب بۆ چەسپاندنـــــی نفوزی ئیمپریالیزم دەگێررێ .

لە هەمان کاتدا ، داگیرکاری زایۆنی لە هەلوێستی بوغراییانەو داگیـــرکارانـــەی خـــۆی نەکێشـــــایـــــەوەو هەموو کردارو هەلسو کەوت قسەی کاربەدەستانی جگـــە لە داچەسپاندنی سیاسەتـــی رەگەزپەرستانەی کۆنیـــان ، هیچی تری نەدایەدەســـتەوەو بۆ هەموو رای گشتی جیهان دەرکەوت کە ئەم پێداگرتنە لاسارانەیەی قەوارەی زایۆنی لە پیلانێکی رێکخراوی نهێنـــیی نێوان خۆیو ئەمەریکـــــای ئاغای بەو لاوشتێکی تـــــرنیەو مەبەستی پیلانەکـــــە بەچۆکاهێنانی گەلی عەرەبە .

ئەم واقیعە وەکو باســـمان کرد بوو بە هۆی وریابوونەوەی زیاتری کۆمەلانی خەلکـــــی عەرەبو گەرم کردنی کـــوری خەبات دژی دەلالەکانـــــی سازاندنی خۆبە دەستەوەدەرانە بە تایبەتی رژێمەکەی سادات کەلەم مەیدانەدا گۆی لەهەمـــوو بالەوانەکانی تر بردەوە . ولاتەیەکگرتوەکانی ئەمەریکـــاو هاوپەیمانەکانی هەستیان بـــەم وەزعە کردو ئەوەبوو ئاگـــری جەنگ لەخوارووی لوبنانـــدا گەرم کرا بۆ ئەوەی کۆمـــەلانی خەلکی عەرەب بەزۆر ناچـــاربکرێن کە سەر بۆ ئـــــەوەی

بروانە : ل : ٧

دەوڵەتانی پەیمانی ئەندیز نارەزایی بەرامبەر دەوڵەتـــە پیشەسازی یەکان دەردەبڕن

دەوڵەتانی پەیمانـــــی ئەندیز نارەزایی خۆیـــان بەرامبـــەر دەوڵەتـــە پیشەسازی یەکان دەربـــڕی سەبارەت بەوەی کە دەوڵەتـــە پیشەسازی یەکان پشتیـــان ـ کردۆتە ئەو بەلێنانـــەی کـــە دابوویان بۆ پێکهێنانـــــی سیستەمێکی نـــوێی ئابووری لەجیهاندا . بەیاننامەیـــەك کە سەرەك کۆمارەکانـــــی کۆلۆمبیاو بۆلیڤیاو ئەکوادۆرو ڤنزویلاو پەنەماو سەرەکوەزیرانی پیرۆ ئیمزایـــان کـــردوە ، رایگەیاند کە کۆبونـــەوەی بالای دەوڵەتە پیشەسازی یەکان لەبۆن ، هیچ بەلگەیەکـی وای بەدەستەوە نەدا کە ئەوەبگەیەنێ ئەو دەوڵەتانـــە دەیانـــەوێ بەلێنەکانیان بەجێبگەیەنن .

بەیاننامـــــەکـــە داوای لەدەوڵـــەتانو رێکخـــــراوە جیهانی یەکان .کرد کە هـــەوڵ بدەن سیستەمێکـــی نـــوێی ئابووری لەجیهاندا پێکبێنن ، چونکە ئەمە تاکە رێگایە بـــۆ دامەزراندنی کۆمەلگایەکـــی دادپەروەر کە باری سیاسیو کۆمەلایەتی تێدا جێگیربـــێ ، هەروەها بەیاننامەکە داوای کرد کە پێویستە یارمەتی ئـــەو دەوڵەتانـــە بدرێ کـــە رادەی بەرەسەندنیان لە دەوڵەتەکانـــی تری پەیمانی ئەندیز نزمترە .

باری سیاسی ئێران ئالۆزە

رۆژنامەکانی ئێران رایـــان گەیاند کە لە ئەنجامی ئـــەو رووداوانەی لەم دواییـــەدا لەشاری ئیسفەهان روویاندا (٦٦) کەس بریندار بوون ، ٤٥ کەس لەوانە پۆلیسنو (١٤) کەسیشـــس لـــــە ئاگـــــر کوژێنەرەوەکانی شارەکـــەن و (٧) کەسەکەی تریشیان لـــــە خۆپیشاندانەکە لەلایەن پۆلیسو ئەو رۆژنامانە وتیان ئـــەو ئالۆزی یە شارەکانی تریشـــی گرتۆتەوەو لەشاری شیرازدا خۆپیشاندانێکی گەورە کراوەو لـەئەنجامی بەرهەلستی کردنی خۆپیشاندانەکە لەلایەن پۆلیسو سازمانی شارەکەو بەیـــەك هەلپرژانیاندا ، (٣) کەســـس کوژراونو (٢١٠) کەسیشـــس بریندارنو (٣٠) کەس لـــەو بریندارانە لە هێزی سازمانن .

هەروەها رۆژنامەکـــــان رایانگەیاند کە (٤) هـــــەزار قوتابی بۆ یەکەمجار چوونەتـــە زانکۆی ئازەرئابادگان لەشاری تەورێزو مەسیرەیەکیان بـــۆ نارەزایی دەبڕین دژی بوونـــی هێزی پۆلیس لەناو زانکۆکـــەدا بێك هێناوەو گەلێ لـــــــە مامۆستایانی زانکـــۆکەشـــی تێدا بەشداربوون .

ئەمە جگە لەوەی کەرۆژنی یە خۆپیشاندانو مانگرتن لـــــە زوربەی شارە گـەورەکانی تری ئێراندا روونەدا ، تونـــدی بەرهەلستی کردنی خۆپیشـــا ندەرانو پەلاماردانیان بـــۆ دەزگاو دایەرەکانی حکومەتو ئاگرتێبەردانی دەزگا گرنگەکان لە شاری ئیسفەهاندا حکومەتی ئەو ولاتەی ترساند . بۆیـــە بڕیاری ئەحکامی عـــورفیداو هاتوچۆکردنی هاوولاتانـــی شارەکەشی قەدەغەکردو تانكو زرێپۆشەکانی لە سەرشەقامو مەیدانو شوێنە گرنگەکانـــی تری شارەکەدا بلاوکردەوەو لـەو ساکەوە شارەکە بـــــەیـــــی

فرمانی حاکمی سەربـــــازی بەڕێوەدەبرێو بەتایبەتیـــا حاکمی ناوبراو بەیاننامە بـــۆ خەلکی شارەکە دەردەکا .

لە لایەکی ترەوە ئاژانسـی دەنگـــوباســـی عیراق بلاوی کردەوە کـــــە (٣) بارمەتیدەری سکرتێری گشتی حزبی راستاخیز بەســـرپێری وازهێنـــــانـــە کـــەیـــان هێناوەو وازهێنانەکـــــبان بەرەسمی داوە بە جەمشید ئامـــوزگـــار ســـەرەك وەزیرانـــی ئێـــران کە سکرتێـــری گشـــــتی حزبەکەیە .

سەرنج :

خوێنەرانی بەڕێز لەوە ئاگادار دەکەین لـــەبەر هەندێ گیرو گرفتـــی تەکنیکی چاپەمەنی جارێ رۆژنامەکەمان تەنیا بەیەك رەنگی ئـــاسایـــی دەردەچێ .

● هاوکاری ●

شۆڕشگێرانی زیمبابـــۆی رژێمی رەگەزپەرستی رۆدیسیا وریادەکەنەوە

شۆڕشگێرانی زیمبابـــۆی ،رژێمی رەگەزپەرستانـــەی (سمیث)یان وریاکردەوە کـــەئەو دەرفەتەی ئێستا لـــە ئارادایە بۆ دۆزینـــــەوەی ئەنجامێك بۆ ئەو شەڕەی لـــە گەل رژێمـــی ناوبـــراوداهەلگیرساوە، لە دەستنەدەن. قسەکەرێك بە زمانی بـــەرەی نیشتمانیی رزگاری کـــەری زیمبابۆیـــــەوە وتـــی ،شۆڕشگێڕەکان توانـــای ئەوەیان هەیە کە پێش ئـــەوەی ئیمسال کۆتایی بێ ، جەنگـــی رۆدیسیا بەرنەوە ، هەروەهـــاوتی ، چاوەڕێی رەزامەندیـــی حکومەتی رەگەزپەرستـــــی رۆدیسیاش ناکا بۆ بەستنـــی کۆنفراسێك کە هەموو لاکانـــی تێدا بەشداربن .

ئەو قسانەی قسەکەرەکەش کردنی ، لە ئەنجامی ئـــەو هەوالانەدایە کە رایانگەیانـــد(دیفید براون)ی وەزیـــری دەرەوەی بەریتانیا بەدزی یەوە هەوڵ دەدا ، نەخشە ئەنگلـــو ئەمریکایی یەکە زیندوو بکاتەوە کە سەبارەت بە داواکردنـــی بەستنی ئەم کۆنفراسەیە .

لە لایەکی ترەوە ، لـــــەنەتەوە یەکگرتووەکان ، لیژنەی لەناوبردنـــی ئیســـتیعمارنیگەرانیی خۆی بەرامبەر ئەو هەوڵو تەقەلایە دەربڕی کـــەئێستا لە ئەمەریکادا دەدرێ بـــۆ هەلوەشاندنەوەی ئەو ســـزائابووری یانەی بەسەر رژێمـــی رەگەزپەرستی رۆدیســـیادادراون .

تاوانکردن لە ئەمەریکادا

ئەو تاوانانەی کە تەنهـــالە شەش مانگی یەکەمـــی ئیمسالدا لە شاری نیویۆرکدا کراون لە (٢٦٧) هـــەزار تاوان تێپەڕ بوون .بە پـــێی سەرژمێری یەك کە دابـــەرەی پۆلیسی شاری نیویـــۆرك بلاوی کردەوە ، ژمارەی تاوانی دەستدرێژی کردنە ســـەر ئافرەت (ئافرەت لە کچێنـــی کـــردن) لەو مـــاوەیـــەدابەرزبۆتەوە بۆ (١٩٨٨) تاوان، کەچی لە شەشـــس مانگـــی یەکەمی سالی رابـــوردوودا ژمارەی ئەو ئافرەتانەی کـــەلە کچێنی کران گەیشـــتە (١٩١٩) تاوانـــی ئـــەم جۆرە بابەتە . ئەمە ئـــەوە دەگەیەنێ کە سال بەســـال ئەم جۆرە تاوانـــە روو لـــە زیادی دەکا .

پەیمانێکی هاتوچۆی ئاسمانی لەنێوان زایۆنیو ئەمەریکادا

بەپێی بنەڕەتی ئاسمانـــی والا لە نێوان ئەمەریکـــــاو زایۆنی دوژمـــــندا ، رۆژی چوارشەممەی داهاتوو لـــــە وەزارەتی دەرەوی ئەمەریکـــالە واشنتۆندا ، پەیمانـــــی هاوکاری کردن لە مەیدانـــــی فڕۆکەوانیدا لە نێوان قەوارەی زایۆنیو ئەمەریکادا مۆردەکرێ .

Institut Kurde de Paris

لە سەر ڕاسپاردەی بەڕێز صدام حسین :
قیرتاوکردنی ڕێگاوبانی هەموو دێهاتەکان لە سەر تازەترین شێوە

لە سەر ئامۆژگاری بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبونەوەی سەر لە ئێوارەی کاروباری دووهەم دەورەی ئەنجومەنی مەرکەزی یەکێتی گشتیی کۆمەڵەی جوتیاراندا بڕیار دراوە کە دەست بە قیرتاو کردنی ڕێگاوبانی سەرجەمی دێهاتەکانی وڵات بکرێ .

بەڕێز عزة ابراهیم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش سەرۆکی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵ لە کاتی بەشداربوون لە کاروباری کۆبوونەوە یەکدا ئەمەی ڕاگەیاندوە کە هاوڕێ عبدالفتاح محمد امین ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزبو لێپرسراوی مەکتەبی مەرکەزی جوتیاران تێیدابەشدار بووە. وەوتوویەتی .. هەفتەی داهاتو کۆبوونەوەیەکی تر دەکرێ کە پارێزگاران و پسپۆرانی کاروباری کشتوکاڵی تێیدا بەشدار دەبن ، ئەویش بۆ دانانی لێکۆڵینەوەیەک بۆ دەست کردن بە قیرتاو کردنی ڕێگاوبانەکان .

بەڕێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش داوای ئەوەی کردوو کە پێویستە بایەخ بە زەوی کشتوکاڵ بدرێت و بە چاکترین شێوە بەرهەم بهێنرێ و بەرنامەیەکی تایبەتی بۆ چاک کردنی زەوی و زار دابنرێ لەگەڵ دانانی نەخشەیەکی سەرەکی بۆ جۆرو شێوەی کشتوکاڵ کردن لە وڵاتدا. هەروەک داوای ئەوەی کردوە کە چاودێری لایەنی کۆمەڵایەتی جوتیاران بکرێ . بە هیوای ئەوەی کە ژیانێکی چاکتر بۆ جوتیاران وەدی بهێنرێ ئەویش بە ...

ئامۆژگاری یەکانی سەرکردایەتی حزبو شۆڕش. هەندێ لە نوێنەرانی یەکێتی یەکانی ناوخۆی جوتیاران لەو ڕاپۆرتانەدا کە پێشکەشیان کردوە ئەو کۆسپ و تەگەرانەیان خستۆتە بەر چاو کە ڕێگای پێشکەوتنی کشتوکاڵ دەگرن لە وڵاتداو لەگەڵ چۆنیەتی زاڵبوون بە سەر ئەو کۆسپ و تەگەرانەدا بە جۆرێکی ئەوتۆ لەگەڵ بەرەوپێدانی ئەتەوەیی و ئەپێشکەوتنەدا بگونجێ کە وڵات بە خۆیەوە دیوە .

ن . د . ع

ئەمساڵ ٥٨ دەوڵەت لە پێشانگای بەغدادا بەشدار دەبن

ژمارەی ئەو دەوڵەتانەی داوایان کردوە کە لە پانزەهەمین دەورەی پێشانگای بەغدادا بەشدار بن گەیشتۆتە (٥٨) دەوڵەت بەڕێز طارق صبری عبداللطیف بەڕێوەبەری گشتیی دەزگای پێشانگاکانی عیراق ئەمەی ڕاگەیاندوەو لەم بارەیەوە وتویەتی ..

ئەو دەوڵەتانەی داوای بەشدار بوونی پێشانگایان کردوە بریتین لە ، جەزایرو ئوردن و سوریاو مۆریتانیاو قطرو لیبیاو لبنان و کوێت و سۆماڵ و فەلەستین و مەغریب و سۆدان و یەمەنی دیموکراتی و میسرو یەمەن و سەڵتەنەتی عومان و هەنگاریاو سۆڤیەت و جیکۆسلۆفاکیا ئەڵەمانیا ڕۆژئاواو یونان و ئەمساو ژاپۆن و سریلانکاو هوڵەندەو فەرەنسا . هەروەک لەم دەورەیەدا یۆگسلافیاو ئێران و ڕۆمانیاو بەلجیکاو ئەوستڕالیاو هندستان و ئیتالیاو کوریای دیموکراتی و چین و کوباو مالیزیاو سوێدو نەرویج و دانیمارک و یەکێتی سۆڤیەت و ئەڵەمانیای دیموکراتی و بولگاریاو بەریتانیاو پاکستان و پۆڵەندەو تورکیاو فنلنداو کەنەداو ڤیێتنامی دیموکراتی و ئیسپانیاو بەنگلادیش و بەرازیل و قوبرس و ئۆگەندەو ئەفەریقیای ناوەڕاست و تەنزانیاو ئەفغانستان بەشداری لە پێشانگاکەدا دەکەن .

هەر لەم بارەیەوە بەڕێوبەری گشتیی وتویەتی .. ئەو کۆمپانیایانەی لە پێشانگای بەغدادا بەشداری دەکەن ژمارەیان گەیشتۆتە (٣٧) کۆمپانیای سەربەخۆ و لەگەڵ دوو کۆمپانیای عەرەبیدا سەرەڕای (٦) دەزگای کەرتی سۆشیالیستی لە وڵاتدا و لەگەڵ (٣١) کۆمپانیای کەرتی تایبەتی و (٣٧١) کۆمپانیاش لە ڕێگای وەکیلی یەوە تێیدا بەشدار دەبن ، هەر لەم بارەیەوە وتوویەتی سەڵتەنەتی عومان و قوبرس و تەنزانیاو مالیزیا بۆ یەکەم جارە لەم پێشانگایەدا بەشداری دەکەن. ئەوەی شایانی باسە پانزەهەمین دەورەی پێشانگای بەغدا لە یەکەمین ڕۆژی مانگی تشرینی یەکەمی داهاتوودا دەست پێ دەکاو ماوەی (١٥) ڕۆژ دەخایەنێ .

بانگ کردنی لەدایکبوانی ساڵی ٥١ ، ٥٣ بۆ خزمەتی ئیحتیاتیان لە سوپادا

وەزارەتی بەرگری داوای لەوانە کردوە کە لە ساڵی ١٩٥٣ دا لە دایک بوون بێنەوەی بۆ خزمەتی ئیحتیات بگەڕێنەوە بۆ سوپا . بە گوێرەی ئەو بەیاننامەیەی ڕۆژی دووشەممەی ڕابوردوو وەزارەتی ناوبراو دەری کردوە ئەم بانگەوازە سەربازی موکەڵەف و خۆبەخشو جێگری ئەفسەرو ئەفسەری ڕیزی سەربازو قومیسەری پۆلیس و ڕێگەوان و ئەمن و ڕەگەزناسی و سنوورو موخابەراتی گشتیی دەگرێتەوە .

هەروەها وەزارەتی بەرگری لەدایکبوانی ساڵی (١٩٥١)ی دواخراو و جیاکراوەکان لەوانەی هۆی ئەو دواخستن و جیاکردنەوەیان نەماوە لەوانەی ئیحتیاتیان نەکردوە بانگی کردونەتەوە بۆ خزمەتی ئیحتیات . بەیاننامەکە داوای لەوانە کردوە کە لە بیستی ئەم مانگەوە لەماوەی هەفتەیەکدا لە سەر لە دایەرەکانی تەجنیدی خۆیان بدەن .

هەروەک بەیاننامەکە داوای لەوانەش کردوە ، کە لە دەرەوەی وڵاتن لە سەر لە باڵیۆزخانەو موڵحەقیە سەربازی یەکانی عیراق بدەن ئەویش لەماوەی بیستی ئەم مانگەوە تاوەکو ١٨ی مانگی ئەیلولی داهاتوو بۆ ئەوەی لە هەڵوێستی خۆیان بگەن و باوەڕنامەی ئەوتۆیان بدرێتێ ئەوە ساغ کاتەوە کە چونەتە باڵیۆزخانە .

پرسینەوە لە بارەی ژیانی جووتیارانی ناوچەی سەنگەسەرو قەڵادزێ

بە تەلەفون لە قرنا عبداللە پ . هاوکاری یەوە :

لە کۆتایی هەفتەی ڕابوردوودا بەڕێزان احمد عبدالقادر سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن و محمد علی امین سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان لە گەڵ هاوڕێ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لقی سەرووی وڵات گەشتنە پارێزگای سلێمانی .

لە سلێمانی لەلایەن بەڕێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی و هاوڕێ عبدالرزاق فارس ئەمینداری نهێنی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لقی سلێمانیەوە پێشوازی کران .

لە دوایدا گەشتێکیان بە کوندە هاوچەرخەکانی ناوچەی سەنگەسەرو قەڵادزێدا کردو لەم گەشتەدا کۆڕی فراوانیان بۆ خێزانە جوتیارەکانی ئەو کوندانە سازکردو دەربارەی کەموکورتی و خواستەکانیان قسەیان کردو بەڵێن درا بە ڕاپەڕاندنی پێویستی یەکانیان لەم کۆڕانەدا بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن ئەوەی دووپات کردەوە کە کاربەدەستانی سەرکردایەتی شۆڕش زۆر بە تەنگ ڕاپەڕاندنی پێویستی یەکانی هاوڵاتی یەکانەوەن .

هەروەها بەڕێز پارێزگاری سلێمانی گفتوگۆی لەگەڵ لێپرسراوانی ئەو دوو ناوچەیەدا کردو داوای ئەوەی لێ کردن بە گورج و گۆڵی بەتەنگ خواستەکانی خەڵکەوە بن .

ئەوەی شایانی باسە لە ناوچەی سەنگەسەر ١٧٥٨ خانووی گوندە هاوچەرخەکان تەواوبوون و ١٣٥٠ خێزان تیایاندا نیشتەجێ بوون . لە قەڵادزێش ژمارەی خانووەکانی ١٧٣٦ ئەبێت کە لەمانە ٧٠٠ خانوویان تەواوبوون .

ئەمساڵ لە زانکۆ و دەزگا تەکنیکی یەکانی وڵاتدا ٢٦ هەزارو ٣٨٠ قوتابی وەردەگیرێ

ئەمساڵ لە زانکۆو خوێندنگاو دەزگا تەکنیکی یەکانی وڵاتدا (٢٦) هەزارو (٣٨٠) قوتابی وەردەگیرێ . ئەم ژمارەیە (١٣٨٠) قوتابی زیاترە لە چاو ئەو ژمارەیەدا کە ساڵی پار وەرگیراون کە ژمارەیان گەیشتوە (٢٥) هەزار قوتابی .

ئەم هەواڵە دکتۆر هاشم یحیی الملاح ڕاوێژکاری وەزارەتی فێرکردنی بەرزو لێکۆڵینەوەی زانستی ڕایگەیاندوەو لەو بارەیەوە وتوویەتی .

ئەمساڵ زانکۆکانی وڵات دووهەزارو (٦٩٢) قوتابی بۆ خوێندنی بەرز وەردەگرن ئەمەش (٥٩١) قوتابی زیاتر لەو قوتابیانەیە کە ساڵی پار وەرگیرابوون . هەروەها وتویەتی .. ئەم ساڵ دوو کۆلیجی نوێ دەکرێتەوە ئەو دوو کۆلیجە بریتین لە کۆلیجی پزیشکی لە کوفە لەگەڵ کۆلیجی کشتوکاڵ لە کوفە

هەروەک ماوەیەک لەمەوبەر لە دەزگای خوێندنگا تەکنیکی یەکان دوو خوێندنگای نوێ کراوەتەوە کە بریتین لە خوێندنگای تەکنیکی لە هەولێر لە گەڵ خوێندنگای تەکنیکی لە نەجەف سەرەڕای بەشی پزیشکی لە خوێندنگای پزیشکی لە بەغداو بەشی ئەندازیاری ئەپارتمەنی لە کۆلیجی ئەندازیاری (زانکۆی موسڵ) هەروەک دەورەیەک بۆ ڕووپێوی لە زانکۆی تەکنەلۆژی دەکرێتەوە .

سەبارەت بە ناردنی قوتابیان بۆ خوێندن لە دەرەوەی وڵات دکتۆر الملاح ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە هەزار کەس بۆ خوێندنی ماجستیری و دکتۆرا دەنێردرێن بۆ دەرەوەی وڵات . و ئەوانەی بۆ بەعسە دەنێردرێن ئیشو کاری چوونە دەرەوەیان تەواو دەکەن بۆ ئەوەی برۆن بۆ خوێندنەکەیان .

لە کۆتایی قسەکانیدا بەڕێز دکتۆر الملاح وتوویەتی . وەزارەتی خوێندنی بەرزو لێکۆڵینەوەی زانستی فەرمانێکی دەرکردوە بۆ دامەزراندنی لیژنەی مەرکەزی بۆ بەدواداچوون لە هەریەکە لە زانکۆکانی وڵاتدا ، لەبەر ئەوە وەزارەت ئەرکی ئەوەی خستۆتە سەر شانی زانکۆکان کە هەموو مانگێ لەبارەی ئیش و کاریانەوە ڕاپۆرتێک پێشکەش بکەن بۆ ئەوەی چاکترین ڕێگا بۆ ئەو کارە دابنرێ .

قۆناغی یەکەمی پرۆژەی بەستی حەمرین شەش مانگ پێش کاتی خۆی تەواو کراوە

ڕۆژی دووشەممەی ڕابوردوو وەزارەتی ئاودێری ئەوەی ڕاگەیاند کە پرۆژەی بەستی حەمرین شەش مانگ پێش ماوەکەی خۆی تەواوکراوە .

سەرچاوەیەکی ئاگادار لە دایەرەی جێبەجێ کردنی پرۆژەکە ئەوەی ڕاگەیاندوە کە قۆناغی یەکەمی پرۆژەکە لە ئاهەنگێکی گەورەدا لە (٢٢)ی ئەم مانگەدا دەکرێتەوە .

ئەویش بریتی یە لە دوو تونێلی گەورەی بەوزە کە بەهۆی ئەم دوو تونێلەوە ڕووباری زێی دیالە دەگوێزرێ . بۆ ئەوەی دەست بکرێ بە دروست کردنی بەستەکە. درێژی هەر تونێلێک لە ... (١٢٠) مەترە و بەرینی یە کەشی (٦) مەترە . دوای تەواو بوونی بەستەکە ئەم دوو تونێلە بۆ ئاودێری و بەرهەم هێنانی هێزی کارەبا بەکار دەهێنرێن . ئەو کارەبایەی لەم دوو تونێلە بەرهەم دەهێنرێ بە چاکی بەشی پارێزگای دیالە دەکا .

تەواوبوونی پرۆژەی بەستی حەمرین کە لە سەر زێی دیالە دروست دەکرێ چەند کەلکێکی گەورەی لێ وەردەگیرێ ، گەورەترینی ئەو کەلکانە بەربەست کردنی لافاوی زێیەکەو پارێزکاری کردنی خوارووی ڕووبارەکەو پارێزگای بەغدا لە مەترسی لافاو . چونکە ئەم پرۆژەیە دەتوانێ توندو تیژی لافاوەکە لە ١٤ هەزار مەتری شەش پاڵو لە چرکەیەکدا بکا بە (٤) هەزار مەتری شەش پاڵو لە چرکەیەکدا . سەرەڕای ڕێکوپێک کردنی ئاوی دیالە بۆ مەسەلەی ئاودێری ئەوزەوی و زارانەی دەکەونە خوارووی

ڕووبارەکەوە کە بەرینی یان نزیکی لە ٣٠٠ هەزار هەکتار زەوی زاری کشتوکاڵ دەدا . هەروەها پرۆژەکە کەڵکی بەرهەم هێنانی کارەبای لێوەر دەگیرێ و بەهۆی ئەم پرۆژەیەوە ساڵی (٣٠٠) ملیۆن کیلووات سەعات بەرهەم دەهێنرێ ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی مەکینەکانی کارەبای بەستی دەربەندیخان چاکتر ئیش بکەن . سەرەڕای ئەم کەڵکانە بە تەواوبوونی بەستی حەمرین و جێبەجێ بوونی پرۆژەکە دوجێگای گەشت و گوزاری گەورەی کەنارێ حەمرین دەخوڵقێ .

پرۆژەی بەستی حەمرین یەکێکە لە پرۆژە گەورەکانی پەرەپێدان کە سەرکردایەتی سیاسی حزب و شۆڕش ئەخشەی بۆ کێشاوەو کادیرە نیشتمانی یەکان بە هاوکاری کردنی دەزگای زانیاری وڵاتانی دۆست جێبەجێی دەکەن . پرۆژەکە بە یەکێک لە پرۆژە گەورەکانی ئاودێری دەژمێردرێ کە وڵات جێبەجێیان دەکا وەک بەستی حدیسەو موسڵ و پرۆژەی سەرسارو پرۆژەی ئاودێری کەرکوک لەگەڵ زۆر پرۆژەی تر .

لێکۆڵینەوە لە پەرەسەندنی خزمەتگوزاری دێهاتەکانی هەولێر .

لیژنەی هەمیشەیی ڕێکخستن و پەرەپێدانی خزمەتگوزاری دێهاتەکان لە پارێزگای هەولێر لە کۆبوونەوەیەکی ڕۆژی چوارشەممەی ڕابوردوویدا لەو ڕێگاو هۆیانەی کۆڵیوەتەوە کە دەبنە مایەی پەرەسەندنی ئەو خزمەتگوزاریانەی پێشکەشی دانیشتوانی دێهاتەکان دەکرێت . لەو کۆبوونەوەیەدا کە بە سەرۆکایەتی بەڕێز بهاءالدین احمد پارێزگاری هەولێر کرابوو بڕیاری ئەوە دراوە کە چەند گوندێک هەڵبژێردرێ بۆ ئەوەی لە ئەمساڵدا چاکترین خزمەتگوزاری پەروەردەو تەندروستی و کۆمەڵایەتیان پێشکەش بکرێ . . ئیش و کاری لیژنەکە بۆ مەبەستی ئەوەیە کە بەرامبەری یەکی شارستانی لە نێوان واقیعی شارو دێهاتەکاندا بخوڵقێنرێ بۆ هەنگاونان بەرەو بنیات نانی دێهاتێکی سۆشیالیستی کە شاوە کە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش هەوڵی وەدی هێنانی دەدا .

هەوڵدان بۆ نەهێشتنی کەمیی ڕۆن لە بازاڕەکاندا

سەرچاوەیەکی ئاگادار لە دەزگای گشتیی ڕۆنی نەباتی ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە کەمی ڕۆنی نەباتی و سابوون و تایت لە بازاڕەکاندا لە هەفتەی داهاتوودا چارەسەر دەکرێ .

هەروەها وتوویەتی .. لەم بارەیەوە چەند کارێک کراوە بۆ ئەوەی کەمی ئەو شتانە نەمێنێ . لەو کارانە ڕاگرتنی ناردنیان بۆ ناوچەی خلیجی عەرەبی و خستنەکاری کارگەکان بە ئەو پەڕی وزەی بەرهەم هێنانیانەوە بۆ ماوەی ٢٤ سەعات لە ڕۆژێکدا . هەروەها وتوویەتی .. کەمی ڕۆنی نەباتی بەهۆی ئەوەبوو کە چەند مەکینەیەک لەکارکردن وەستابوون . ئەو مەکینانەی تەنەکەی (١٠) کیلۆیی دروست دەکەن . لەگەڵ

بروانە : ل : ٧

تیپە تەندروستی یەکان بەردەوامن لە پشکنیندا

ئەو تیپە تەندروستی یانەی بۆ پشکنین و پاکوتەمیزی وڵات ڕێکخراون بەردەوامن لە پشکنین و گەڕان لە شوێنە گشتی یەکاندا . ئەو شوێنە گشتی یانە لە سەر ئەوەی هەندێکیان مەرجی پاکو تەمیزی و خاوێنیان تێدا نەبوو . ئەو تیپانە دایان خستوون . لەبەر پیسی و ناخاوێنی . ئەو تیپانە لە کەربەلا (٢٤) جێگای گشتیان داخستوە . و لە پارێزگای دیالە (٥٩) جێگای گشتی وەک چاخانەو ئوتێل و سەرتاشخانەیان داخستوە . ئەویش لەبەر ئەوەی ئەو جێگایانە مەرجی پاکو تەمیزی خاوێنی یان نەبوودو سەر پێچی ئەو دروشمەی

بروانە : ل : ٧

کردنەوەی دەورەیەکی مەشق کردن بۆ کرێکارانی کومپانیای پەلەوەری ناوچەی ژوورو

ڕۆژی چوارشەممەی ڕابوردوو (٥٢) کرێکاری شارەزا چونەتە ئەو دەورەیەی مەشق کردنەوەوە کە کۆمپانیای گشتیی پەلەوەری ناوچەی ژوورو بۆی کردبووەوە .

لەم دەورەیەدا کە ماوەی هەفتەیەک دەخایەنێ بەشداران فێری ئەوە دەکرێن کە چۆن پەلەوەر بەخێو بکەن و چارەسەری نەخۆشی یەکانیان بکەن لەگەڵ چۆنیەتی پارێزکاری کردنی ئامێرو مەکینەی کێڵگەکان . لەگەڵ ئەمانەشدا چەند دەرسێکی تریان دادەدرێت کە پەیوەندی بە سیاسەتەوە هەیە.

بەڕێز فؤاد جلال بەڕێوەبەری گشتی ی کۆمپانیاکە لە وتارەدا کەداویەتی باسی ئەوەی کردوە کە سەرکردایەتی حزبو شۆڕش چۆن بایەخ بە مرۆڤ دەدا وەک ئامرازێکی کارێگەرو بەکار لە زیادکردنی بەرهەم داو داوای لە بەشدارانی دەورەکە کردوە کە سوود لەو دەرسانە وەرگرن کە لەو دەورەیەدا پێیان دەوترێ بۆ ئەوەی ڕاستی خۆیان زیاد بکەن .

کۆبوونەوەی ئەنجومەنی کشتوکاڵ لە دهۆک

ئەنجومەنی کشتوکاڵ لە پارێزگای دهۆک لە کۆبوونەوەی ڕۆژی چوارشەممەی ڕابوردوودا بڕیاری ئەوەی داوە کە نەخشەیەکی کشتوکاڵی بۆ پارێزگاکە دابنێ لەگەڵ تەرخان کردنی پێنج دۆنم زەوی بۆ ئەوەی بۆ وەرزی داهاتوو تۆوی بیاری تێدا بچێنرێ .

هەروەک ئەنجومەنەکە لەو کۆبونەوەیەدا کە بە سەرۆکایەتی بەڕێز یحیی محمد رشید پارێزگاری دهۆک کردوویەتی بڕیاری چاک کردن و قیرتاو کردنی دوو ڕێگای کشتوکاڵی داوە بۆ ئەوەی گوندی چاوی پاشاباو خانک بەستێتەوە بە ناحیەی سمێلەوە .

لە کۆبونەوەکەدا باسی ئەوەیان کردوە کە سنورێک بۆ ئەوانە دانرێ کە دەست بۆ زەوی و زارەکانی سەربە زەوی سازی درێژ دەکەن لەگەڵ جێبەجێ کردنی نوسینی یەکانی لقەکانی ئەنجومەن لەگەڵ ئامادە کردنی لێکۆڵینەوەیەکی ڕاستی جۆلۆژی بۆ دەستنیشان کردنی بیری ئەرتوازی لە ناوچەکەدا .

دوو هەوای ڕۆشنبیری لە سلێمانی

● سەر لە ئێوارەی ڕۆژی پێنجشەممەی ڕابوردوو یەکێتی نووسەرانی سلێمانی کۆڕێکی فراوانی سازکرد بۆ کاک حمە سعید حسن کە لێکۆڵینەوەیەکی دەربارەی دیوانەی شاعیر صلاح شوان پێشکەش کرد .

● ڕۆژی یەک شەممە ١٣-٨- بەڕێوەبەریتی ڕۆشنبیری جەماوەر لە سلێمانی کۆڕێکی فراوانی سازکرد بۆ خوشکە (هەرۆ گۆران) کە باسێکی دەربارەی پێشکەوتنی ئافرەت لە ناوچەی کوردستان پێشکەش کرد .

« ڕۆشنبیری نوێ » ژمارەی هاوینەی

گۆڤاری « ڕۆشنبیری نوێ » ژمارەیەکی تایبەتی ئەدەزجوە کە تەرخان کراوە بۆ ئەوەو دەستکەوتانەی سەرکردایەتی حزبو شۆڕش لەماوەی دە ساڵی تەمەنی شۆڕشدا بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی و کەلی کوردەواری بەدی هێناوە .

چەند پرسیارێکی بەجێ لە بەردەم ئیستگەی کوردیدا

● باش هەوڵی بەقەڵای دڵسۆزانەی کارگێڕانی کوردی و بەدەنگەوەهاتنی نووسەرو ڕۆشنبیرەکان بە نامەکانی ئێرکە پێشکەوتنکی باشیان بەدەست هێناو سەرنجی گوێگرەکانیان بۆ لای خۆیان ڕاکێشا .

● ماوەیەک لەمەوبەر ڕۆمانێکی نووسەری بەناوبانگی تورک عەزیز نەسین بەناوی « کێلە پیاو » لەلایەن کاک عبداللە حسن ڕادەوە کرایە کوردی و دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی چاپ و بڵاوی کردەوە . ئەویش بەش بەحاڵی خۆی بۆ ماوەی چەند هەفتەیە سەرنجی خوێندەوارانی ڕاکێشاو پردی هێنایە سەر لێوان .

● لەم ڕۆژانەدا باش دەوام کەڕامەوە ماڵ و دوای نەختێک حەسانەوە ڕادیۆکەم خستە سەر ئێزگەی کوردی و ڕاکشام . دەمەویست بەدەم گوێ گرتن لە ڕادیۆوە سەرخەوێک بشکێنم . لەپڕ دەنگی « کێلە پیاو کێلە پیاو . کێلە پیاو » وشیاری کردمەوە . زانیم ئەو چیرۆکەی عەزیز نەسینە کراوەتە تەمسیل . زۆرم پێ خۆش بوو . بانگی منداڵەکانم کرد .. وەرن گوێتان لە چیرۆکی « کێلە پیاو » بێ .

کاتی خۆی ئەوانی گەورەیان خوێندبوویانەوەو خۆشم بۆ چکۆلەکانم خوێندبۆوە. زۆریان کەیف پێ هاتبوو منداڵەکان لە دەوری ڕادیۆکەم کۆبوونەوە . بەڵام لێیدا ڕادیۆکەم زۆر خراپە . ئەو ڕۆژە منداڵەکان حیوای لێ حاڵی نەبوون . ئەو ڕۆژی دواتر ڕادیۆیەکی باشمان پەیداکرد و چارەکە سەعاتێک زووتر خۆمان بۆ ئامادە کرد . هەر کە نمایشەکەی ئەلەکە دەستی پێ کرد کچە گەورەکەم گوتی : بابە بۆچی باسی عبداللە حسن ڕادەی نەکرد ! سەرنجم بۆ بەلاوە ناو جوابێکم نەبوو . دیتم منداڵەکان هەردێ و بێتاقەت دەبن. لەکاتێکدا ئەووەحدەی بۆم دەخوێندەوە لە خۆشیان شاگەشکە دەبوون .

کاتێک تەواو بوو کوڕەکەم پرسی : ئەرێ بابە بۆچی ئەو کاتەی تۆ بۆت دەخوێندەوە خۆشتر بوو ؟ ئەو دەم پێکەنینمان پێ دەهات کەچی ئێستا ئەو تامەی نیە ! لە وەڵامدا گوتم بڵێم چی بابەکیان کاری خوایە !!

لەلای منداڵەکان هیچم نەگوت . بەڵام پیاو درۆ ناکا بۆ خۆشم هەندێ پرسیاری بێ وەڵامم هەبوون : بۆچی وشەی « تەڕبۆش » بە « تەڕبوون » دەخوێندەوە ! بۆچی « دزی و فزی » دەکەن بە « دزی و فیزی » ، بۆچی لەجیاتی « شیرینی ناخۆم » دەڵێن « شیری ناخۆم »؟

بروانە : ل : ٧ .

منیش لەگەڵ شاعیردا

« چەند هەناسەیەك » هەڵدەکێشم

• صباح غالب •

بەرهەمی ئەدەبی بە پێی هەڵوێست‌و بۆچوونی ئەدیب بۆ بابەتەکان‌و قسە لێوەکردنیان دەکرێ بە دوو بەشەوە ، ئەگەر مادده خاوەکەو بیری بەرهەمەکە باسی لە دەرەوەی ئەدیب کرد « وەك کەسێکی سەر بەخۆو تایبەتی « ئەو بەرهەمە ، بەرهەمی وەسفی پێدەڵێن ، بەڵام ئەگەر لە خودی ئەدیب دواو تاقیکردنەوەی خۆی پیشاندا ئەو دەمە پێی دەگوترێ ئەدەبی لیرك - یاویژدانی ، کە پەیوەندییەکی تەواوی بە سۆزو خۆشەویستی‌و مۆسیقاو گۆرانی‌یەوە ئەوجا بیروژیری‌یەوە هەیە .

دیارە لەناو بەرهەمە ئەدەبی‌یەکاندا شیعر لە تێکرایان پتر بەشی ویژدانی بۆ خۆی وەرگرتوە ، ئەویش لەبەر هێندەی کە باری هونەری شیعر بۆ ئەو مەبەستە چاکتر دەستدەدا .

لە پاشکۆی رۆژی کوردستاندا شیعرێکی جەمال شارباژێری بە نێوی « چەند هەناسەیەك » چاپ‌و بڵاوکراوەتەوە ، بە پێی بۆچوون‌و لێکدانەوەی خۆم وادەزانم بەکێکە لەو شیعرانەی بە بەرهەمی لیریکی بزانین ، لەبەر ئەوەی سۆزو ئەڤینی تێدا زاڵەو ناوەوەی شاعیرمان پێشکەش دەکا ... بەنیازی رەخنەلێگرتن‌و شیکردنەوە چەند قسەیەکی لەسەر دەکەم‌و هەوڵیش دەدەم لە رێبازو دەستوری رەخنەی زانستی دەرنەچم‌و لە کارەکەمدا ئەنجامێك بەدەستەوە بدەم .

مرۆڤ‌و خۆشەویستی پێکەوە لە دایك‌بوون ، یا چاکتر بڵێم مرۆڤ‌و خۆشەویستی تەواوکەری یەکدین ، بۆیە بە درێژایی گشت قۆناغەکانی مێژوو هەر لەسەرەتاوە تاکو ئێستاکانە ، ئەڤین کەرەسەیەکی بە فەڕی ئەدیبان‌بووە ، تا لە چەرخی رۆمانتیکییەتدا بایەخێکی زێدەتری پێدرا .

رەنگە راست‌بێ ئەگەر جەمال بە قوتابی یەکی بە ئەمەك‌و دڵسۆزی مامۆستا هەردی‌ی شاعیر بزانین ، ولەو بارەوە هەر وەك هەردی نوێژ بۆ چاوو زولفی تێك‌ئاڵاوی خۆشەویستەکەی دەکا ، سەری کاسی لە سەر رانی ئەو نەبێ ناحەوێتەوە ، خەوی باوەشی گەرمی کیژە دولبەرەکەی نەبێ ئەم هەر بە خەوزڕاوی دەمێنێتەوە .

شارباژێری دوای دوور کەوتنەوە لە خۆشەویستەکەی ، - تووشی نائومێدی دەبێ‌و بە رەش‌بینی‌و ناخۆشی‌یەوە بۆ ژیان دەڕوانێ . بە جۆرێ تەمەنی دەکا بە شەوەزنگ‌و تاریکستان ، لەوێشدا چاوی خۆی دەنووقێنێ‌و پێلوەکانی بە زۆرەملێ قورس دەکا ، بۆ ئەوەی بە هیچ جورێ تروسکایی‌یەك لە ژیاندا نەبینێ ، وخۆی لە هەموو جوانی‌و خۆشی‌یەك دوور دەخاتەوە ، چونکی ئەوی لێدابڕکراوە ، جیهان یەك پارچە بە دۆزەخ دەزانێ‌و هەرچی بڵێی خۆشی‌یە لە خۆی حەرام کردوە ، لەم هەڵوێستەدا شارباژێری بەتەنی ناڕوا ، بەڵکە رادەوەستێ وئیستەرەم دەکا کە دەبێ گەرووی پڕبەستەی مەلەکان بتەزێن ، مێرگوزار پڕ دڕك‌و داڵ‌بن ، ئەمە بەشی یەکەمی شیعرەکەیەتی تا دەگاتە ئەوەی دەڵێ :

بۆ هیچ گوڵێ هیچ نازدارێ ، هیچ دڵدارێ
بۆ هیچ کسپەو هیچ ئازارێ
نە بگریم‌و
نە بخوێنم (١)

جەمال راستی هەستی خۆی لەو کاتەدا کە تێیدایە باس دەکا ، ئەو کاتەش هەڵچونێکی دەروونی وەك زریان هەڵدەبێ‌و شاعیر دەکاتە کوڵ‌و داگیری دەکا ، ئەوەی جەمال لە نزیکەوە بناسێ دەزانێ هەر کاتێ ویستت بیجوڵێنی لە بارەی ساڵانی ئەو خۆشەویستی‌یەوە بۆت دەردەکەوێ کە سۆز وهەستی دەروونی لە قوڵپ داناو هەڵچوندایە ، وتائێستا بۆی نەگونجاوە یەکێکی دەستکەوێ بۆشایی دڵبەرەکەی دێرینی بێ پڕوەکا ، ئەگەرچی لە تێکۆشانێکی وادایە کە بەنیازە « بەدیل »ی ئەوی خۆشەویستی بێ ، بەڵام من لای خۆمەوە دڵنیام کە ئەمەی دوایی بۆیە هەناسەیەکی خۆش دەداتێ چونکی لە هەندێ باردا بەو دەچێ ، دەنا کەس جێگای یەکەم خۆشەویست نەك بۆ جەمال بەڵکە بۆ کەس ناگرێتەوە .

ئەوجا لە رۆژێکدا ، دوای بێزاری‌و برینە سوێ‌یەکانی ، لە ناکاو چاوی بەخۆشەویستە بەمێرد دراوەکەی دەکەوێ منداڵێکی پێدەبێ ، ئەمە جەمال دەوروژێنێ‌و بە جارێ هەڵیدەتەکێنێ ، دەیکاتە پارچە گۆشتێکی سەر ئاگر ، مەگەر هەر یەکێکی هاوکارەسات گۆشتێکی سەر ئاگر ، مەگەر هەر یەکێکی هاو کارەسات بتوانێ هەستی پێ‌بکا ، دەنا دەربڕین‌و پلەی پێزانینەکەی زۆر ئەستەمە .

بەڵام ... بینینی هەڵوێستی ، وا بە خورپە
ئایا کام دەروون هەڵبەستی ... بڵێسەگ‌ی ناکاکلپە!!
هەڵوێستی بینینی کورپەی
دڵدارێکی بۆ دڵ نەبوو
کە هەر نیگایەکی ، کسپەی
زامی کۆنە ... ئەیدا لە روو .(٢)

بینینی ئەو دیمەنە جەمال لە مردنەوە دینێتەوە ژیان ، بەڵام چۆن ژیانێ ، ؟! ژیانێکی پڕ حەقیقەتی تاڵ ، ژیانێکی واقیعی تەنراو بە دەردو ئەشکەنجە ، ژیانێ کە هەموو ساتێکی جەمال دەمرێنێ‌و زیندووی دەکاتەوە . چەندە ئەوە خۆشە مرۆڤ لە دایك‌بێ ، سەدان‌و هەزاران ئەوەندە ناخۆشە مرۆڤ دوای مردن‌و بێ ئاگایی ، بژێتەوەو - وەئاگا بێتەوە ، شارباژێری بە بینینی خۆشەویستەکەی هەست وسۆزی تازە دەبێتەوەو سەر لە نوێ لە کڵپەو بەرزبوونەوەدا خۆی دەنوێنێ .

دوێنێ دەمەی خۆشەویستی‌و دڵداریمان
ئەهێنێتە بەر نیگای چاوی شێواوم
ئەو بەهەشتەی کە خەوێك‌بوو ئەوسا دیمان
دێنێتە یاد ..
یادی هیوای پڕووکاوی زوو ژاکاوم .(٣)

هەر لەو ئانەدا ، کە مێردی دولبەرەکەی هەست پێدەکا ، دەمرێ ، بەردەوام دەمرێ‌و دەژێتەوە ، ئەمە ماوەیە دەخایەنێ‌و دەبێتە دایەنی ئەو شیعرە ... لێرەدا جەمال دەبێتە بورکانێك‌و بەسەر کابرادا دەتەقێتەوە ، بە جۆرێ تا لای خۆیەوە بڕیاردەدا بە « بت » حسابی بکا ، ئەمە بەڵگەیە بۆ ئەمەك‌و دڵسۆزی‌و « بت » حسابی بکا ، ئەمە بەڵگەیە بۆ ئەمەك‌و دڵسۆزی‌و راستگۆیی شاعیر ، بەڵێنە کۆنەکەی کە کاتی خۆی داوێتی هەر لە دڵ‌و بادیدایە . بەڵێنی لە بیرنەچوونەوە ، بەڵێنی بۆ ئەو ژیان .

لە زۆر کەس وایە کە من ئیتر یادی پەری ناکەم
درۆیە تاکو من ماوم لە ئەو خۆم بێ بەری ناکەم

کەدیارە بەڵێنێکی ناسکی رۆمانتیکیانەیەو وادەزانێ ئەگەر خەڵکی ببنە کۆسپ لە رێگای بەیەك گەیشتنیاندا ئەوا ئەوان لەجیهانێکی دیکەدا کۆ دەبنەوەو هەر بۆیەك دەبن ، یا دەتوانم بڵێم جەمال خۆشەویستەکەی تەنیا لە بەر « خۆشەویستی » خۆش دەوێ .

شاعیر لە بەشی سێهەمی شیعرەکەیدا دەگەڵ منداڵە کە قسان دەکا ، بێگومان ئەمە راستەو حەقی خۆیەتی بە کۆرپەی دایکی خۆشەویستی ئێستەو ئەوسای دێرینی بزانێ ، بەڵام وەك ئەوە راستەو دەگەڵ یاسای زانستیدا دەکونجێ ، ئەمە زۆر هەڵەیە کە ئەو منداڵە بە کۆرپەی خۆی بزانێ‌و راستەو خۆ پێی بڵێ :

ئەبوو رەنگی سووربوونەوەی کوڵمی گەشت
جێگەی لێوی ماچ‌و هەڵمژینی من بێ
ئەبوو بەرگی پۆشتەی نوێ‌بوونەوەی لەشت
لەسەر ئەرکی مووچەی کرێ‌ی ژینی من بێ
ئەبوو باوکی راستەقینەت من‌بوومایە (٤)

لە نیوە دێڕی « ئەبوو باوکی راستەقینەت من‌بوومایە » بە تەواوەتی سۆزو هەڵچوونی بەسەر حەقیقەت‌و سروشت‌و زانستدا زاڵ‌کردوە ، دەبەوێ دۆزینەوە زانستی‌یەکان بەژێرەوە بکا ، شارەزاییەکی کەم لە « ئاژەڵناسی »دا « علم الحیوان » نادروستی‌و بێ ئاگاداری شاعیرمان لەو بارەوە بۆ دەسەلمێنێ ،.

بە پێی تازەترین هەواڵی زانستی - زاناکان وایان راگەیاندوە کە هەموو زیندەوەرێك لە خەلیە پێك دێ ، لە هەر خەلیەیە کیشدا - ئەواتی تێدایە لە هەموو ئەواتێکیشدا شەبەکەیە هەیە پێی دەگوترێ شەبەکەی صباغی « الشبکه الصباغیه » ، ئەو شەبەکەیەش لە کۆمەڵی تەن جسم » پێك هاتوە « کرۆمۆزوم » ی پێ دەڵێن‌و لە هەموو جنسێکدا نەگۆڕو دیاری کراوە ، ئەواتی خەلیەی جنسی مرۆڤ «٤٦ - کرۆمۆزوم »ی هەیە .

لەو کرۆمۆزۆمانەشدا هەزاران « جینات » هەیە کە هەڵگری ویراسەن‌و پێك‌هاتنی کیمیاوی وەك زیندەوەرەکە دەچێ ، جا هەر کاتێ هێلکەیەکی تەواوپێگەیشتووی ئافرەتێ«نیوەی کرۆمۆزۆم دەردەدا واتا ٢٣ کرۆمۆزۆم » لە گەڵ خەلیەیەکی مەنەوی تەواو پێگەیشتوودا « ئەمیش ٢٣ کرۆمۆزۆم » دەردەدا بەرەو یەك چوون شفرەیەکی شاراوە هەیە چاوەدێری کرۆمۆزۆمەکان دەکا . داخۆ هی یەك جنسن ، ئەگەر سەر بە یەك جنس بوون ئەوا پڕ بەیەکدا دەکەن‌و یەك دەگرن‌و دەبنە خەلیەیەکی -٤٦ کرۆمۆزۆم » ، ئەمە یەکەم هەنگاوی دروست بوونی « جنین» ی مرۆڤە . ئەو خەلیەیەك کرتووەش دەبێتەهەزاران خەلیەولەشی ئەو مرۆڤەیان لێ دروست دەبێ .(٥)

بێگومان ئەوەی سەرێ راستی‌یەکەمان بۆ دەردەخا کە هەر مرۆڤێ شێوە دروست بوونێکی تایبەتی هەیە ، ئەو کرۆمۆزۆمانە هەڵگری سیفاتی ژیری‌و روالەت‌و ناوەوەی ئەو مرۆڤەیە کە خاوەنیەتی ، بەم پێیە بەگوێرەی سیفات‌و جەوهەری کرۆمۆزوم لە گەڵ فۆرمیدا مرۆڤی جودا جودا دروست دەبن واتا منداڵی هیچ پیاوێك لە

بروانە : ل : ٧

کە تۆ دەڕۆی

محفوظ مائی

کەتو دەڕۆی ..
من لە جیهانی دڵمدا
بە تەنیایی جێم ئەهێڵی

چاوەڕوانی ئاوازێکم
لەو دووریە بۆم لێ‌بدەی
لە ژوورێکی بێ دەنگی‌دا
چاوەکانم ..

بەبتمیچکەی ژوورەکەوە هەڵواسراوە
دەنگی لێدانی دڵی خۆم
ئەبیسمەوە ... !

لە ئازاری بیماریدا ئەناڵێنێ
ئاوازی ئەو گۆرانیەم

نوێ ئەکات‌و
بەدەنگی تۆ ئەبڵێتەوە ...

......

کە تۆ دەڕۆی ..
چاوەڕوانم ...
روو دیاربیت
لە بەر ئاسۆی چاوەکانم
وەکو رۆژێکی شەنگ‌و شۆخ
سەر لە بەیانی بەهارا
بو دڵی من ، کەشبیتەوە ...
کەتۆ دەڕۆی
وەك منالی دایك مردوو
کۆرپەی ساوا
خەوی شیرین ئەبینمەوە
چاوەڕوانم ... تو بێیەوە
بەهاربێنی
بە زمانە شیرینی خۆت
بمدوێنی .....
لە تاریکی شەوی زستان
بم لاوێنی .... !

سێ هۆنراوە

شیعری :
شاعیری فەلەستینی
« سمیح القاسم »

●

ئەبووبەکر خۆشناو
کردوویە بە کوردی .

- ١ - پیری :

کووتی : پیری چی‌یە ؟
گوتم :

بزری کاتە
هەنیە لەسەر دەستدانانە

ائك دانەوەی ،
شریتێکی کۆن‌و سواوە !

- ٢ - دۆزینەوە !

ئەوەی دەیڵێن . باوەڕ بە هەموویان ناکەم
بەڵام لەگەڵ ئەوانەش‌دا

چەند رۆژکارێك بەر لەئێستا
دوژمنەکانی خۆم ناسی

دۆستیشم تاقی‌کردەوە

بمبوورە ئەگەر کریام‌و سەری خۆم خستە کۆشتەوە،
ئەی دایکە کوژراوەکەم !

- ٣ - لەگەڵ بەرێوەبەردا !

مانگێکی تریش تێ‌پەری‌و ،
کارێکم پێ نەدۆزرایەوە
لە کارگەی خەم

لە فەرمانگای دۆش‌داماندا
بۆ بینینی بەرێوەبەر ،
کاتێکیان بۆ دیاری کردم !

●

لەسەر جێگای بەرێوەبەر
نرۆکەیەکی جەنگاوەر دەرکەوت
لەگەڵی‌دا چاو پێ‌کەوتن کۆتایی هات !! .

« لە کۆمەڵە شیعری (الموت الکبیر) ەوە وەرگێردراوە »

چەند دیمەنێکی سادە

ئازاد مەحمود مستەفا

سەرەتایەلی سادە وەك ئەم دیمەنە سادانە ، ژیانم خۆش ئەویست بڕوام بە هێزبوو بەرامبەر بە ژیان ، هەمیشە خۆزگەکانم لە باوەشی هەناسەمدا ئۆخەی بوون .بە بێ ئەوەی هیچ کەسێك رێنمایم بکات . دڵنیابووم لە خۆم . کامێرەی چاوەکانم خستبوە گەڕ دیمەنەکانی لە خەوی بێ ئاگای خەڵکیدا ئەگرت .. خۆم ئەمشتنەوە. هەروەك لە ناوەرۆکی باسەکە کەیشتبم دیمەنەکان زۆر سادە بوون .

لێرەدا بۆ ئەوەی بەشداری ئەو خەوە ترسناکانە ئەکەم کە لەگەڵ شەوانی نائومێدی‌و چارەڕەشی‌و بەدبەختی خۆمدا ئەیان‌بینم . راستەو خۆ باسەکەتان بۆ ئەگێڕمەوە .

- تکایە چیم وت بیر خۆتانی بەرنەوە ...

چاوەکانم ئۆقرەیان نەبوو ، ئەم ئەزانی بیرکردنەوە چیە چونکە لەگەڵ چاوگێرانی بێ سودا هەڵئەسوڕام . هێندە وێنەم لە سەرنجما ئاخنی بوو. تەنانەت لەبەر چاو خستنا زۆر جار چاوم پەشکەوپێشکەی ئەکرد وێنە کانم بەنیوە چڵی ئەبینی بەڵام هەر ئەگەیشتمە ئەو ساتە خۆشەی ئەم ویست.

پاش ماوەیەك وەك هیچ نەبوبێ لە بیرم ئەچوەوە ، سەر لە نوێ بۆ جارێکی تر ئەگەڕام بە وێنەکاندا ، یان بەو خەباڵانەوە چاوەکانم

ماندوی خەو ئەبوون لە سەر گازەرای پشت لێ‌ی‌ئەخەوتم . رۆژگاری ژیانم بەو جۆرە ئەبردە سەر لە نێوان قوتابخانەو کار کردن‌و گەڕاندا کە لە هیچیان مشتێ چیە کۆم نە کردبوەوە .

ئەو دیمەنەی بۆم گێڕانەوە سادەیە لە بەر ئەوەی من ئەم دیمەنە لە ئەلبومی یادگارەکانمدا هەڵئەگرم تکایە ئێوە وازی لێ‌بێنن .

ئێوارەیەکی یەکجار بەلەزەت بەڕاستی جێگای سەرنجی منی سادەبوو ، ئێوە نالێم لە بەر

ئەوە ئەگەر بە دڵتان نەبوو هیچ عاجز مەبن .

دوری کار ئەکاتە سەر مرۆڤ، بەڵام هێندەی خۆشەویستی ژیانی مرۆڤە سادەکان بڕناکات .. کۆڵ هەڵگرێ ، پاکەت فرۆشێ ، سوالکەرێ ، بویاخ‌چیەك بە سەدانی تری

لەم بابەتانە ، هەرچەندە بە ڕوالەت دیار نەبوون ، زۆر دور ئەڕۆم یەکێکی وەك خۆم. لەم خەیاڵانەدا بووم ، جۆتێ

چاوی کاڵ دوو مەمکی قوتی سروشتی لە روانینێکی زۆر قوڵی خێرادا لە ڕۆیشتنا

لەش‌و لارێکی یەکجار شۆخم دی بەڵام کاتێ ئاوڕم دایەوە ئەمن دیار بووم نە ئەو ..

لەگەڵ گلۆپە زەردو سەوزەکان چاوەکانم کەوتنە ترپەترپ . ئەمشەویش

دانیشتم ، داستانێکی تری ئەنکم بۆ گێڕانەوە .. بایی حی لە گیرفانمدا بوو

خواردمەوە .. هاتمە دەرێ. شەوێکی یەکجار ماتی لای خۆمان ، شەوانی پیاسەی

خۆشی شەقامەکانی بەغا .. لەبەر ئەوەی هیچم بۆ تاوەکو بزانم بە چەند هەنگاو

ئەمابوەوە بە ناچاری هەنگاوەکانی خۆمم ئەژمارد ئەگەمە ماڵێ .

تەنیایی

لە ئەدەبی گەلان

شیعری : - هاڕۆلد مۆنرۆ
(١٨٧٩ - ١٩٣٢)
گۆڕینی لە ئینگلیزی‌یەوە : - شێرزاد حسن

کەتۆ هەموو شتەکانت بۆ شەو گل ئەدەی ..
بیرەوەری‌یەکانت .. دەستی خەو دێ‌و کزیان ئەکا ،
بەرووی ئاگردانی درەنگی شەو مات ئەمینێ‌ی ،
زۆر خەمناکتر لەوەی بتوانی بۆ خۆت بگری .

× × ×

کەلکەلەی شتەکانی ئەو ژوورە ساکارە
بە درێژایی رۆژ هاودەمی خامۆشیتە
تەنیا ئەو دارەبەو سۆز ئەنوێنێ ،
قەتیش ژووری پڕ جنۆکەت نایدرکێنێ :
« ئەبێ کەسێ لەتۆ دووربێ »

ئەو سەکە چکۆلانە نیمچە خەوتووەش .. بەلادادێ ،
لەپ ئەداو باویشکێك‌و لموزیت بۆ بەرز ئەکاتەوە ،

نەرم نەرم بۆ تۆ کلك ئەلەقێنێ ،
تا هەست‌بکەی .. خۆت ئاسایی تەنگە دڵی .

× × ×

لە دوورەوەش هاڕەی دەنگی ماکینەیە ، یا چرك‌و هۆڕی ..
بانەکەتە ، بان شەوبای گێژەو دەرگاکە ئەباو ئەهێنێ .

× × ×

ئەو خامۆشی‌یە .. شووشەی شکاوەو ڕژاوە .
چرکەکانیش گوێ بۆ یەکتری مووچ ئەکەن ،

دیسان بەدوای یەکا دێنەوەو . .
چەند بەتوندی دێن‌و چەند بەگرانی بەسەرتا تێئەپەڕن.

× × ×

تۆش سەرت لار ئەکەیتەوەو دوو دڵۆپ فرمێسك ئەسڕیتەوە .

تەنیاییش هەنگاوێکی گرانتر ئەنێ‌و باوەشیت بۆ ئەگرێتەوە .

Institut kurde de Paris

مەهرەجانا شيعرى لدهوكێ

لسەر داخازیا ئەمانەتا گشتى یا رەوشەنبیرو لاوان مەهرەجانا شعرى یا دەڤەرا كوردستانێ رۆژا ٢٠-٢١ لدهوكێ هاتەكرن . سپێدا روژا ٧/٢٠ ل هولا خويندنگەها صلاح الدين مەهرەجان ب گوتارێ پارێزگەرێ دهوكێ ماموستا يحيى الجاف دەستپێكر تێدا دياركر دورێ ورەی و تورەڤانە دمیللەتیداچیه دیسان نوینەرێ پارتا بەعسێ شوسياليستى عەرەبى ماموستا ابراهيم الفلاحى گوتارەك خويند ئونوينەرێ ئەمانا گشتى وبەر پرسيارێت تايى سليماني و هەڤلێرو دهوكێ ئيكەتيا نڤيسەڤانێت كورد گوتار خويندن . ئيڤارى سەعەت شەش يەكەم خويندنا هوزانا دەستپێكر برادەر شيرين كمال ، جلال مدحت . عبدالكريم فندى . هيرو گوران نافع ايوب صديق حامد فريد زامدار . شهاب عثمان . رمضان عيسى عبدالخالق سرسام . محسن قوچان هوزان خويندن روژا دووێ ڤان برادەرا هوزان خويندن . مدحت بێخەو . خليل محمد دلشاد محمد امين محسن ئاوارە . حسيب قرەداغى . عبدالرحمن مزورى . ئەژى گوران . مؤيد طيب . سعدالله سعيد خالد حسين مقديد سوران . ب راستى ئەڤ مەهرەجانە باسەركەفتى بو خەلكێ لێ ئامادەبوين گەلەك ژێ رازيبون چەند تشتێت نوى لێ دياربون

أ - بدرستى ئەشكەرابو كو جماهيرێ تورە دوست لدهوكێ يێ بەرەو پێتريێ چيت ب - هوزانڤانێت دهوكێ چهێ خوينكرى لنافا تورەڤانێت كورد ح - ساخكرنا فلكلورێ كوردى ب ئاواكەكێ نوى كو ب گونجيت دگەل چەرخى نهوياچە- سپيتو بەرەو فرەهبوونيێ بێچيت .

برادەر دلشاد محمد امين گوت :-

يەكەم جارە ل بازێرێ دهوكێ يێ جوان و خشكوك مەهرەجانەكا هوسايا بەرفرەه تێتە بەستن . بێگومان ئەڤە كارەكێ باش دێ كەتە سەر پەيسكا تورەیی و رەوشەن بيريا كوردى . پەيسكا هوزانێت لڤى مەهرەجانێ خويندين ب گشتى باشبوون دياركر كو بەلێ ئەدەبێ كوردى ئەوەستاوە ژ بزاڤێ و پێشكەفتنێ دووئاڤرێت هەين يافەرە هوزانڤان جێ بەجێ كەن أ - پێ كولێ بكەن دويركەڤن ژ رووبكاريێ « سطحيه »و بكارهينانا دروشمێت بێرامان و دجهێ خودانە ب - دويركەڤن ژ درێژكرنا بێ قازانج دهوزان ڤەهاندنێدا . تاكو رامان و پەژنێت سەنك و گران دياربن دهوزانادا چمكى هنگى هوزان پاكورت و تويربيت پێتر شەحناكە هرەبايى و كارتێكرنێ دێ كەتە سەر خويندەوارى ب دوبماييێ هيڤيامە وە ئەدەبێ كوردى يێ پێشكەفتى خوازو مروڤايەتى سەركەڤيت .

تورەڤان ئەژى گورانى گوت :-

ئەڤ كورێ بەرفرەه رويدانەكا دويرو كيە بو هوشياركرنا نڤيسەڤانا ل هەمى كوردستانێ .

نوينەرێ ئەمانە گشتى بالاوان برادەر عبدالله حدادى گوت : بەستناڤێ مەهرەجانێ ل بازێرێ دهوكێ يێ جوان پێنگاڤەكا پيروزو مەزنە جهێ شانازيیە بو هەمى تورەڤانا و رەوشەنبيرێت دلسوزێت كورد . هيڤيا مە ئەوە ب بيتە بەرێ بنياتى بو گەلەك مەهرەجانێت دى . چمكى ئەڤ جورە مهرجانە چاكترين ئاواكە بو دەست خستنا هێزو تك و بريت هوزانڤا نێت گەنج و لاو وەكى لڤێ مەهرەجانێ دياربوى دبسان ئەگەرەكا مەزنە بو كومبوينيا جماهيرى ل دەورێ تورەى .

ماموستا حسيب قرەداغى لسەر تورەڤانێت گەنج ئاخفت و گوت : تشتەكێ گەلەك ب نرخە مروڤێ گەنج هەكە هوزانڤان بيت . چونكە هوزان هێزو توانايەكا بێ سنور دڤێت هەستا نازك دڤێت هێوادارى دڤێت . بێگومان ئەڤە هەمى لنك مروڤێ گەنج پێترييت هەين .

خويشكا شرين . ك لسەر گيروگرفتێت تورەى لنك ژنكا ئاخفت گوت : بارێ رەوشەنبيريا تورەيى ل هەمى كومەلادا هەر گاڤ توشى گيروگرفتا دبيت مێركێ رەوشەنبير توشى گيروگرفتا دبيت

هەلبەت ژنا هوزانڤا ورەوشەن بير ژى دێ كە ڤيتەوان گيروگرفتا . بەلێ تونترو تيژتر چمكى ژن ل هەمى دەولەتێن سەرمايەدار شوينا جارەكێ و جورەكى زووردارێ و چەوساندن لێ بێهتەكرن چەند جارو چورا لێ تێتەكرن بێ گومان تاكو ژ دەستى چەوساندنێ رزگار نەبيت هەرگاڤ دێ توشى گيروگرفتا بيت .

صديق على ئامێدى

زاوى چەم

● كمال نوري معروف ●

ئەم شوێنەوارە بەناوى زاوى چەمى يەوە ناسراوە ، بە ماناى رۆخى رووبار دێت ، يەكەم دێ يە كە مرۆڤى كۆن لـە چاخى بەردينى ناوەڕاستا پێش (١٢) دوانزە هەزار ساڵ تيا جێگيربووە ، ئەو كاتەى كە مرۆڤ لە دواى خۆشبونى ئاوو هەوا لـە شاخو ئەشكەوتەكان هاتنە خوارەوە بو ئەوەى لـە دەشتەكاندا دانيشن . زاوى چەمى ئەكەوێتە روخى روبارى زابى سەرو كە (٩٥) مەترى ليۆە دورە ، لە دوورى (٤) چوار كيلۆمەتر لـە رۆژئاواى ئەشكەوتى شانەدەر لە پارێزگاى هەولێر . ئەم شوێنە لـە تەپولكەيەك پێكهاتوە روبەرەكەى (٥٩١٢٥) پەنجاو نوهەزارو صەدو بيستو پێنج مەترى چوار گۆشەيە . كنەو پشكنين لەم شوينەدا لەلايەن رالف سولكىيەوە كراكە ئەندامێك بوو لە كومەلەى شاتەدەر كە لەلايەن ئاموژگاى (سەمشونى) ئەمريكىيەوە نێررابوون لـە كوتايى وەرزى ئيش كردن لـە ئەشكەوتى شانەدەر كە لەلايەن ئاموژگاى پشكنينانەوە دەركەوت كە كۆنترين شوێنەوارى مرۆڤ ئەكەوێتە قووڵى نێوان مەترێك يان دوو مەترەوە . پاشماوەى دانيشتنى مرۆڤ لە ديوارى قورين پێكهاتوە كە رێكو پێك نيە ، بناغەكەى بەبەردى چەوى گەورە دروستكراوە ، هەروەها شوێنەوارى كۆختى بازنەيى تيا دەركەوت . (٢) دووچين خانوى تيا دەركەوت ، لەگەل ئەوەشدا كە ئەم خانوانە زۆر سادەبوون بەلام كۆنترين خانووبوون كە مرۆڤى دەورى بەردينى ناوەراست دروستى كردبوون ، هەندێ شتومەكى سادەى ناومال دۆزرايەوە وەكوو ئەو بەردانەى بۆ كوتانو هارين بەكار ئەهێنرێن ، هەروەها دۆليش ، مرۆڤ لەم ديەدا ماوەيەكى دوورو درێژ دانيشتوە ، راوى ئاژەل پيشەى هەميشەيى دانيشتوان بووە ، ئەوەى ئەم راستيە دەر ئەخات ئەو هەموو ئێسقانە زۆرەيە كە لـەم شوێنەدا دۆزراونەتەوە ، زۆرى ئەم ئێسقانانە لە چينى خوارەوەدا دەركەوت كە ئەگەرێتەوە بۆ ئاسكى سوور ، هەروەها ئێسقانى مەرپشيان لەم چينە كۆنەدا دۆزيەوە لـە جورى كێوى كەراوكراوە ، بەلام ئەم ئاژەلانە زۆريان لـە چينى سەرەوەدا مالى كراون . بەلام بزن هەر بەكێوى مابەوە مالى نەكرا لە هەموو چەرخەكانى

بروانە : ل : ٧

مازوى و زركێتكاوى

عبدالرحمن على

● بێخشە كەس ژمە نينە مازوى نەديتين و كەس ژمەژى نينە نەزانيت كو مازوى ژوان ڤەرێژێن ئابورىيە ئەوێن كو لدەڤەرا مە هەبن ، گەلەكا ژمەژى هەڤيشكىيا دكرن و كومكرنا وێدا كرى چ ژبو فروتنێ بيت و چ ژبۆ دلێ خۆو دگەل هەڤال و ئەڤيندارا بيت . بەلێ يا كێم ژمە دزانن ئەو مازوى چاوان چێدبيت و ئەز ئێك ژوان كەسان بووم ئەوێن چ شەهرەزايى نە بوود چێبوونا وێدا تاكو من گوتارا (د. جليل كريم ابو الحب)ى خويندى ئەوا كو د هژمارا (٤)ێدا ژ كوڤارا (افاق جامعيه) بەلاڤكرى .

- مازوى چى يەو چاوا چێدبيت -

● مازوى ئەو پفبوونە ئەوا كو رەنگەكێ زركێتكا دبيتە ئەگەرا پەيدابوونا وێ و دبێژنى

ئەڤ زر كێتكە ژ زنيجارا گەلە زركێتكانە ئەوێن كو دبنە ئەگەرا پفبوونا دارێ چ ئەو پفبوون لسەر بەلگێ بيت ئان لسەر پشكێ ئان ناى و قورمى ، بەلێ ئەو زركێتكا خەرزي خو لسەر پشكێ دكەت ئەوەدبيتە مازوى و هەمى پفبوونێت دى بهايێ خوێ ئابورى نينە وەكى مازوێ . ژيارا ڤێ زركێتكێ گەلەكا سەيرە ، سالێ دووجار

بروانە : ل : ٧

مزگێنی و نوقلانە..

هەرچەندە گەردەلوولى ناوەختى مەرگ ، چوار خونچەى تەڕو پاراوى لـە گولشەنى خەمليوى هونەرى منالانى كورد هەلكەند داخى بە جەرگى هەمو هونەرمەندو منالدۆستێكەوە نا .. هەزاران دلى شەيداو ئاسكى هەلقرچاند .. لەهەمان كاتا ، منالانى زيرەكو ليهاتووى شارى شيرينى هەولێر ، دەستە مەلحەمێكيان لـە ئاوازە بە سۆزەكانى كورد گرتەوەو خستيانە سەر زامو شەوسۆكانو جۆش و كولى تازە برينى (كارزان و ئازادو رێبوارو فەرمان) يان لـە نێودلە گەرمو پەركەم گرتوەكاندا ، نەختێ سارد كردەوە .

لە ميهريجانى ئەمسالەو لـە (١٧ - ٢٠) نيسانى هەولێردا كە چالاكى قوتابخانەكانى سەرانسەرى عيراقى تێدا بەشداربوو ، تيپى مۆسيقاى منالانى هەولێر خەلاتى يەكەمى وەرگرتو بە يەكەميش دەرچوو ..

ئەم تيپە سالى پارو لـە پشوى هاوين و بە هەول و كۆششى شايان و مەردانەى چالاكى قوتابخانەكانى سەربە پەروەردەى هەولێرو لە خۆ بوردنى چەند هونەرمەندێكى وەكو : (جمال هدايت - حسن رحيم - وريا احمد - جودت هاشم - جمال عثمان و رەنجبەر خۆشناو .. تاد ... و لـە ئەنجامى كردنەوەى دەورەيەكى مۆسيقاو گۆرانيى بۆ منالان و قوتابيانى ليهاتو دامەزرا ، كە خۆى لە خۆىدا بوو بە دياردەيەكى مەزنى نێو دنياى هونەرى كوردىو جيهانى منالانى هونەر ..

تيپە مۆسيقابيەكە بريتى يە لـە (٢٩) منالى بەهرەمەند .. كۆرسەكەشى پتر لە (٢٧) منالى دەنگ خۆش و بە جۆشن .. تيپى كۆراليش پتر لـە (١٠٠) قوتابى كچو كورى روحسوكن .

ئەم تيپە هەر لـە رۆژى سەرهەلدانيەوە كەوتە جموجول و گەلێ بەرهەمى بە پێزى لە شيعرەكانى (وەفايى)و (شارەزا) پێشكەش كرد ..

ئەوەى شايانى باسيش بێ ، تيپى مۆسيقاى منالان لـە ئەنجامى سێ بەرهەمى گۆرانىو مۆسيقا : سرودى (بولبول بەنەغمە)و پارچە مۆسيقاى (روخسار)و گۆرانى (ئاسمان)ى ميهرنجانەكە لە سەر هەمو عيراقو بە پلەى يەكەم دەرچوو .. هەروا ئۆپەرێتى (رووبارى ژيان) شان بە شانى شارەكانى زيقارو بەسرە بە يەكەم دەرچوو .. تيپى قوتابخانە ئامادەييەكانيش گرەوى پلەى دوەمى لە سەر هەمو عيراق بردەوەو سێ بەرهەمو پارچەمۆسيقاى (هەولێر - هەىشيرينىوخانم - ئێمە گولين) نايابى پێشكەش كرد ..

سلاو لـە هەمو ئەو دلسۆزانەى كە بوونە مايەى ئەم سەركەوتنو مزگينىيە .. (وريا احمد - پەژار - طلعت عارف - رەنجبەر خۆشناو - احمد عبدالكريم - جليل خليل - شێرزاد انور)و هەمو هونەرمەندێكى لـە خۆبوردوى پشت پەردەكان ..

پيرۆزتر بێ رەوتو پەيامى هونەرو جيهانو بەهرەى منالانو داهێنانى منالانە ..

- سيفەر -

لەيادى ٢٣٠٠ ساڵەى كۆچى دوايى ئەرستۆدا

● حميد عزيز ●

هەفتەى رابوردوو [٧ - ٨ - ١٩٧٨] لەشارى سالونيك لـە يۆنان لە يادى ٢٣٠٠ سالەى كۆچى دوايى ئەرستۆدا كۆنفرانسێكى جيهانى بەستراو زاناو فەيلەسوفو شارەزايانى فەلسەفەى ئەم بليمەتە تێيدا بەشداربوون . ئێمەش وەك رێزلێنان لەو فەيلەسوفە مەزنە ئەم دەرفەتە بەهەل ئەزانين بۆ ئەوەى چاوێك بە فەلسەكەىدا بگێرين و وێنەيەكى رێبازەكەى - با بەخێرايش بێ - بخەينە بەرچاو خوێنەرى كورد .

ئەرستۆ بليمەتێكە لـە بليمەتەكانى جيهان ، لەبەرهەم بەپێزىدا لە وێنەى كەمە ، رابەرو داهێنەرى مەنتيقى ، بۆيە بە مامۆستاى يەكەم ناوئەبرێ .. لەزۆربەى بابەتەكانى زانيندا نووسيويەتى وەك فەلسەفە ، مەنتيق ، سياسەت ، قانون ، ئاكار ، سێكولوجى ، شيعرو مێژووى سروشتى(١) ...

سالى ٣٨٤ى پێش زايين لەشارى ئەستاگيرا لەدايك بووە ئەوكاتە ئەم ناوچەيە لەژێر دەستى يۆنان دابووەو شارەكەش بەندەرێكى هەرێمى مەقدۆنيا بووە ، باوكى ناوى نيقۆماخۆس بووە پزيشكى باپيرى ئەسكەندەرى مەقدۆنيا بووە ... ئەرستۆ لە بنەمالەو خێزانێكى روشنبيرى و زانستو ئەدەب پەروەردا گۆشكراوە ... قوتابىو دۆستى ئەفلاتون بووەو بگرە لە هەموو قوتابيەكانى ترى ئەكاديمياى ئەفلاتون زيرەكتر بووە بۆيە ئەفلاتون بە (ئەقلى بيرگەل) ناوى بردووە .

بەلام لەبەرئەوەى لەرەگەزى مەقدۆنى و دۆستى ئەسكەندەر بووە لەلايەن يۆنانىيەكانەوە بەپێى پێويست رێزى نەگيراوە !

ئەرستۆ لەبەرهەمو نووسينەكانىدا لەچاو نووسەرەكانى ترى سەردەمى كۆنى يۆنان رێگاو شێوازى زانستىيانەى گرتۆتەبەر ، ئەم شێوەيەش وەك لە نووسينەكانىدا بەرچاو ئەكەوى ئەكرێ بەچوار قۆناخەوە :

١ - دەستنيشانكردنى بابەتى لێكۆلينەوەكە .

٢ - تەتەلەكردنى ئەو بيرورايانەى لەسەر ئەم بابەتە هەن .

٣ - تۆمارگردنى ئەو گيروگرفتانەى دێنە بەردەمو ئەو گەلەبەرانەى ئەكەونە ناو لێكۆلينەوەكەوە .

٤ - ئەنجام دانەدەست ئەويش دواى ئەوەى سەرنجى بابەتەكان ئەدات و بەدواى چارەسەركردنياندا ئەگەڕێ ، پشت ئەستور بەو ئەنجامانەى

لە قۆناخەكانى پێشوودا پێيان گەيشتووە(٢) .

بەرهەمێك لەبەرهەمە بەناوبانگەكانى ئەرستۆ كتێبى ميتافيزيقايە كە ئەو بە فەلسەفەى يەكەمى ناوبردووە . . هەرچەندە زانست تێكراى ناوەرۆكى ئەم كتێبەى پوچەل كردۆتەوە ، بەلام لەگەل ئەمەشدا ئەم شاكارە بايەخە مێژووييەكەى خۆى هەر لەدەست نەداوەو بەشاكارێكى جيهانى دائەنرێ .

ئەرستۆ لەم كتێبەىدا وەستايانە باسى ميتافيزيقاو بابەتەكانى ئەكات وەك : جەوهەرو ماهيەت ، هەيۆلاو فۆرم ، هێزەكىو كردەكى ، ئيلاهيات و چەند بابەتێكى تر (٣) ...

ميتافيزيقا چىيە ؟ بەچى لەبابەتەكانى تر جيائەكرێتەوە؟ پەيوەندى بەژيانى ئادەميزادو كۆمەلەوە چىيە ؟ ئايا ئەو پرسيارانەى لە ميتافيزيقادا وەلا بابەت وەلام ئەدرێتەوە چەند پرسيارێكن بەمێشكى هەموو كەسێكدا خەلكيدا دێن .. ياخود تەنيا چەند مەسەلەيەكن لەمێشكى فەيلەسوفەكاندا دەورئەدەن ؟ .

بەلاى ئەرستۆوە ئەبێ « زانينى هۆيەكانى شت ئەركى سەرشانى فەلسەفە بێت ، ئەو هۆيانەى ئەبنە مايەى دروستبوونى شتەكان و بوونەكانيان لێ وەرئەگرن »(٤) كەوابوو فەلسەفە زانينى هۆيەكانە .. بەلكو زانستى يەكەم هۆيەكانە .. ، چونكە فەلسەفە

بروانە : ل : ٧

دووانە

ئەوەحستنەوە هۆزى بەردەوامى ژيان و مانەوەى كيان لەبەرانە ... منال بوون مايەو هۆى سەرەكى دريژە پێدراوى ژيانى مرۆڤە و گەيشتنە بەئامانجى مرۆڤايەتىو بەئيلاج گەياندنى پەيامى مرۆڤايەتى .

بارىسەرنج دەربارەى منال بوونو وەجاخ كوێرى لەكۆمەلگايەكەوە بۆ كۆمەلگايەكى تر جياوازە ... بۆ نموونەلاى خۆمان لەكوردەواريدا منال هۆى شانازىو خۆ هەلكێشانو شادى خێزانەو منال زۆرى بەبەهرەيەكى يەزدانى دادەنرێ .

لە هەندێ ولاتى هەژاردا كە خەلكەكەى دووچارى برسێتى بەو بەدەستى بەوەدەنالن ، كاربەدەستان ئاستێكيان بۆ منال بوون داناوە ... وەك (هيندستان) كەبەسەر ياوئاناسەپێنراوە ، جێبەجێى بكەن .

بەپێى ياساى (هێلين) ... هەر لە (٨٧) حالەتى منال بووندا ، يەكێكيان دووانەيە .. واتە دوو منال پێكەوە لەدايكێك بەزگێ دەبن ، پێست رەشەكان (نيگرۆس)ى ئەمەريكا ، ئاستى (دووانە) بوونيان يەكجار بەرزەو ژاپۆنىيەكان دووانەيان زۆر كەمە ، بەجەشنێ لە دەهەزار حالەتى منالبوون (٣٥)يان دووانەن ئاناوچەيەك گەرمتر بێ لوانى بوونى دووانە كەمترەو بە پێچەوانە شەوە ، ئاناوچەيەك سارد تربێ دووانەيان پترە ، بۆنموونە (ئەسكيمۆ) لە هەموو كەلانێكى تر حالەتى دووانەيان تياباوە . دووانە دوو بابەتە

يەكەم : دووانەى لەيەكچوو :

رێژەى دروستبوونيان كەمەو (نزيكەى ٣٠٪)ە دووانەكە يەك توخم دەبن واتە (جا هەردو ويا كور ياكچ) و مۆرى بەنجەيان يەكەو شێوەى دەرەوەيان يەكجار لەيەك دەچێ و وەك كورد دەلێ « سێوێكن و كراون بە دوو لەتەوە »و جياكردنەوەيان لەيەكدى شتێكى سەختە ... هۆى زانستى يەكەى بە پێى (كۆرپەزانى = ئيمبريۆلۆجى) بريتى يە لە : هێلكەيەك ئاسايى بانە بەسپێرمێك .

دەپێتەزى و دەشێ لەسێ قۆناغى گەشەدا ، ئەو هێلكە پيتراوە (زايگۆت)ە ببێتە دوو پاچەوەو ، زايگۆتە نوێكانيش ئاسايى يانە لە منالداندا گەشە دەكەن و دوو كۆرپەى لێك چوو دروست دەكەن » .

دووهەم : دووانەى لەيەك نەچوو :

رێژەى پێكهاتنى ئەم جۆرە بەرزترە لە يەكەمو (٧٠٪)ە ودەشێت يەك توخم بن يا توخم جيابن « واتە يا هەردوو نێر يامێ يا نێرومێ بەك » دەبن ، مەرج نىيە شێوەى دەرەوەيان زۆر لەيەك بچێ و وەكو براى ئاسايى يا دوو خوشكى ئاسايى يا خوشك و برايەك لێك دەچن ... هۆيە زانستى يەكەى :

« دوهێلكە بە هەمان كاتدا دروست دەبن و بە دووسپێرمى جيا دەپيتێنرێن و هەر زايگۆتەى ئاسايى يانەو سەد بە خۆلە هەمان منالداندا گەشە دەكات » .

ئەشێ كە دووانە هەر لەكاتى لەدايكبوونەوە لە بەشێكى لەشدا (يان كاسەى سەر يا لەسمتا يا لە كۆلەى سنگدا) پێكەوە لكابن .. و هەستيارىو شيانى توشبووى هەرتاكەى بەيەك نزيكە .

هيوا عمر احمد

Institut kurde de Paris

کارگەی میوەی قوتو لە دهۆکو

تواناو .. هیوا لە پاشەڕۆژدا

لە ١٥-٨-١٩٧٧دا ، لە شاری دهۆك ، کارگەیەکی میوەی قوتو کرایەوە ، کە بەشێکە لە کومپانیای میوەی قوتولە کەربەلا • ئەم کارگەیە ، لەسەر پارچە زەویەکی (٥٠) دۆنمی دروستکراوەو بریتی یە لە پێنچ بەشی سەرەکی بەرهەم :

بەشی یەکەم : هێلی بەرهەمی دۆشاوی تەماتە :

بریتی یە لە دوو شەقڵی کارکردن یەکەمیان (١٥٠) تەن تەماتە لە رۆژێکدا ئەگوشێ و ئامادەی دەکات بۆ گۆڕینی بە دۆشاو • دووەمیان (٣٠٠) تەن تەماتە لە رۆژێکدا دەکات بە دۆشاو •

بەشی دووەم :

دروستکردنی مرەبا : کە توانای بەرهەم هێنانی (٣٠٠) تەن مرەبای لە ساڵێکدا هەیە •

بەشی سێیەم :

کە « کەمبوت »ی پێ دەوترێ و بەشی هەڵگرتن و پاراستنی میوەیە لە گەڵ ئاوێکی شیریندا کە بەرهەمی ساڵانەی (١٠٠٠) تەن میوەی هەڵگیراوی تەڕدەبێت •

بەشی چوارەم :

بەشی شەربەتی میوە : ئەم بەشە بە تایبەت بۆ دەرهێنانی شەربەت لە « سێو » و « ترێ » دروستکراوەو وزەی بەرهەمی ساڵانەی (١٢٠٠) تەن دەبێت لە

● بەشی لێکۆڵینەوە ●

بەشی پێنجەم :

بەشی وشك کردنەوەی میوکە وزەی بەرهەمی ساڵانەی (١٢٠٠) تەن دەبێت لە .
ساڵێکداو هێشتا ئەم بەشە نەکەوتۆتە بەرهەم دان •

ئەندازیار (حکمت نشاة نوری) بەڕێوەبەری کارگەکە ،

دوای روون کردنەوەی بەشەکانی کارگەکە پێی راگەیاندین کە :

- کاری بەرهەمداری ئەم کارگەیە بە پێی وەرزە ، واتە

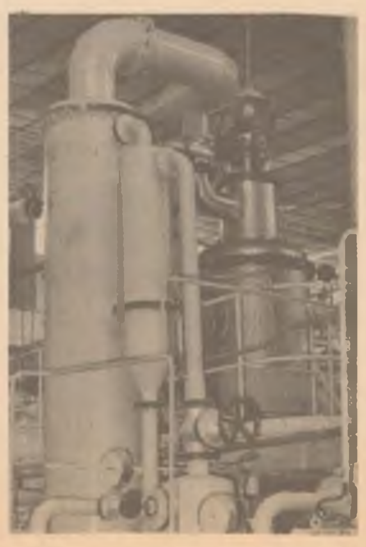

هەروەها وتی :

- ئێستا لەم کارگەیەدا (١١٥) کارگێڕو تەکنیکی کار دەکەن ، بەڵام ئەگەر هەموو خەتەکانی بەرهەم هێنان بە درێژای وەرزەکانی ساڵ بکەونە کار ئەوە پێویستمان بە (٥٥٠) کارگێڕی ئیداری و تەکنیکی و کرێکار ئەبێت کە بە موعەدەلی سێ وەجبە لە رۆژێکدا کاربکەن •

داوامان لە بەڕێوەبەری کارگەکە کرد کە دەست بۆ ئەو گیروگرفتانە بکێشێ دەبنە کۆسپ لە رێگای بەرهەم هێنانی کارگەکەدا وتی :

- لە سەرەتادا یەکێك لە هەرە گیروگرفتە گەورەکانمان

نەبوونی ناوبوو ، کە تێکڕ گیروگرفتی هەموو شاری

دهوك بو بەڵام لەم هەفتەیەداو دوای هێنانی ئامێری پێوستی بەهێزکردنی تەوژمی ئیستگەی ئاوەکەی دهوك ئەم کۆسپە نەما. سەرەڕای ئەوەی خۆمان بۆ ئیحتیات چەند بیربکی ئرتیوازیمان هەڵکەندوە تاکو بتوانین لەپاشە رۆژدا ئەگەر گیروگرفتی وابو متمانە بە ئاوی ئەو بیرانە بکەین •

گیروگرفتێکی تر ، پێویستمان بە یارمەتی و هاوکاری زیاترە لەگەڵ لایەنە کشتوکاڵیەکان ، تا بەرهەمی میوەی ناوچەکە بۆ سوودی بەرهەمی ئەم کارگەیە تەرخان بکرێ •

لە دواییدا ، ئێمە لەگەڵ بەڕێوەبەری کارگەکەدا ئەوە دووپات دەکەینەوە ، بەتەنگەوە هاتنی خێرایی و دڵسۆزانەی لایەنە بەرپرسیارەکان لە دەستگرتنی ئەم کارگە ساوایەدا کارێکی زۆر پێویستەو خۆزگە بەگورج و گۆڵانە ڕایی دەبوو • چونکە بەراستی ئەم کارگەیە لە شوێنێکدا کراوەتەوە کە سەرچاوەی ئەو جۆرە میوەهاتەیە ٪ یارمەتی بەرهەم زیادی کارگە دەدات سەرەڕای ئەوەی سەرچاوەیەکی زیندوی بەکارهێنانی توانای لێ هاتوانەی کارگێڕانی پارێزگاکەیەو روویەکی ئاوەدانی و شارستانیەتی دەنوێنێ •

متمانەمان بە وەرزی پێگەیشتنی ئەو میوەهاتەیە کە لە ناوچەکەدا هەیەو وەرزیان بەسەر دەچێت ، بێگومان کارگەکە لە کار ناوەستێ ، بەڵکو دۆشاوو شەربەتی خەستی نیوە ئامادەکراو لە دەرەوە دەهێنین و لێرە دەیان خەینە قوتووەوە . هەر بەشێکیش بوەستێ ، لەو ماوەیەدا کاری هونەری و بیاچونەوەی هەموو ئامێرەکان بۆ دڵنیابی لە سەلامەتیان جێبەجێ دەکرێت •

مەڵبەندی هۆیەکانی فێرکردن دوای شانزە ساڵ خزمەت

لە گەڕانێکی هاوکاریدا بەناو مەڵبەندی هۆیەکانی فێرکردن لە هەولێردا چاومان بەکاك (محمد فاتح) بەڕێوەبەری مەڵبەند کەوت و وتی :

ئەم مەڵبەندە ساڵی ١٩٦٢ دامەزراوەو لەچەند

بەشێك پێك هاتوە :

١ - بەشی نەخش و دارشتن •

٢ - بەشی سینەماو دارشتن •

٣- بەشی چاپ کردنی هۆیەکانی فێرکردن •

٤ - بەشی وێنە گرتن •

٥- بەشی دارتاشی •

٦ - بەشی دارشتن (مجسمات) •

٧ - بەشی دابەش کردن •

هەر بەشێك لەم بەشانە لەلایەن یەك یادوو مامۆستاوە سەرپەرشتی دەکرێن و ئەم بەشانەش بەم جۆرە کار دەکەن بەشی نەخش و دارشتنی چاپەمەنی هۆیەکانی فێرکردن بۆ قوتابخانەکانی سەرەتایی و ناوەندی و دوا ناوەندی ئامادە دەکا . هەروەها نەخشەش بۆ هەر بۆنە یەك ئامادە دەکا .

بەشی سینەماش فلیمی پەروەردەی فێرکردن و خوشی [ترفیهی] پیشان دەدا .

جگە لەمانەش فلیمی تایبەتی بۆ وانەکانی ئینگلیزی پۆلی یەك و دوو وسێی تۆمار دەکا .

دوای ئەوەی چاپەمەنی دادەڕێژری لەبەشی چاپکردن بەو جیهازە تازەیە چاپ دەکرێ .

بەشی وێنەگرتن وێنەی بۆنەو پیشانگاو ئەدوە دەگرێ مەبەست لەم بەشە ئەوەیە .

١ - وێنەی عیلمی بگرێت وەکوو هی وێنەی کارگە .

٢ - بەڕێوەبەرایەتی

پەروەردە پێویستی بە وێنە دەبێ بۆ چالاکی خۆی .

٣ - نیازمان هەیە پیشانگایەکی هەمیشەیی وێنەگرتن لەم مەڵبەندە بکەینەوە .

بەشی دارتاشی ئەم بەشە ئەو ئاڵەتانە دروست دەکا کەلەدار ئەکرێن وەکوو ئاڵەتەکانی ئەندازیاری و هەڵگری نەخشەو شتی تر .

بەشی دابەش کردن بەرهەمی هەموو بەشەکانی تر دابەش دەکاتە سەر قوتابخانەکان بەپێی پێویست .

ئەم مەڵبەندە جگە لە بەرهەمی هۆیەکانی فێرکردن هەندێ چالاکی تریشی هەیە لەوانە :

هەموو ساڵێ پیشانگایەکی هۆیەکانی فێرکردن دەکاتەوە هەروەها پیشانگای قوتری هۆیەکانی فێرکردندا بەشداری دەکاو پێوبستی یەکانی فێرکردنی قوتابی یەکان ئامادە دەکا .

جا بابزانین چ پیشکەوتنێکی بەدی هێناوە لە ساڵی ١٩٦٢ەوە مامۆستا محمد فاتح وتی :

لە ساڵی ١٩٦٣ەوە پیشکەوتنێکی زۆری بەدی هێناوە . لەمەیانی سەرمایەی ئەم مەڵبەندەدا ئەتوانین بڵێین جیاواز ی یەکی زۆری هەیە ، لە ساڵانی ١٩٦٥ دا سەرمایەی ئەم مەڵبەدە تەنها ٤٠٠-٥٠٠ دینار بوو سەرەتای ساڵانی ١٩٧٠ هەزار دینار بوو بەڵام ئێستا (٨٠٠٠) هەشت هەزار دینارە لەبەر ئەمە توانیومانە تارادە یەك کەلێنێکی زۆر لە پێویستی یەکانمان دابخەین . لەوانە (٥٢) جیهازی ریکۆردەرمان بۆ دانەی ئینگلیزی قوتابیانی ناوەندی کڕیوە وەبۆ ساڵی داهاتوو بۆ قوتابخانەکانی سەرەتایش دەرکرین .

وەئەوەی شایەنی باسە لە یاداشتەکانی سەرۆك کۆمار (٧٠) جیهازی تەلەفزیونمان بۆهات دابەشمان کردە سەر قوتابخانەکان .

- ئەی چی دەربارەی کەم و کوڕی ئەم مەڵبەندە ؟

مامۆستا محمد فاتح بۆمانی ئاشکرا کرد کەوا ئەم مەڵبەندە بەش بەحاڵی خۆی رکەم و کوڕی هەیە لەوانە نەبوونی ئوتومبیلێکی تایبەت بەم مەڵبەندە ، ئەمەش بۆتە تەگەرە یەك لەپەرەسەندنی چالاکی ئێمەدا . بەتایبەتی نیسبەت لادێ دوورەکانەوە ناتوانین فلیمی پەروەردەو فێرکردنیان پیشان بدەین . سەبارەت بەشی دارتاشی هەتا ئێستا جیهازی تازەمان بۆ ئەم بەشە نی یە .

بەنسبەت بەشی چاپکردنیش

گیروگرفتێکی گەورەمان هەیە ئەویش نەبوونی کادرە بەتایبەتی کرێکاری چاپکەری شارەزا .

چونکە ئەم جیهازە لەهەموو عیراق لە بەغداو ئەینەواو هەولێر دا هەیە ، وە ئەو سەرپەرشت کەرانەی جیهازەکانی بەغداو ئەینەوا چوون بۆ سوید بۆ ئەوەی شارەزای بەکارهێنانی ببن بەڵام ئەوەی هەولێر لەگەڵ ئەوەی فەرمانی تایبەتی دەرچووە هەتا ئێستا خراوەتە پشتگوێ ! وە لە ئەنجامی نەشارەزای ئەم برادەرە سێ پەنجەی کەوتە ئەم جیهازەوە بوونە قوربانی فێربوونی •

داوا کاری یەکانی ئەم مەڵبەندە •

ئەم مەڵبەندە داوا لە وەزارەتی پەروەردەو بەڕێوەبەرایەتی گشتی هۆیەکانی بەرنامەی فێرکردن و - بەڕێوەبەرایەتی هۆیەکانی فێرکردن دەکا کەوا کەشت بۆ قوتابخانەکان وکرن هەولێریش بەشدار بکەن چونکە هەتا ئێستا ئەم دەزگایەی هەولێر بەو ناوەی سەر بە ئەمینداریتی گشتی پەروەردەیە بەشداری ناکا چونکە سەرمایەی تایبەتی هەیە بەڵام سەرمایەی تایبەتی بەشی هەندێ شتی گران ناکات وەکو ئەوەی لەم دوایەیەدا کۆمەڵی نیستگەی فێرکەر (اذاعة مدرسیە) یان کڕیبوو بەڵام هەولێریێ بەش بوو :

داوا کاری یەکەی ترمان ئەوەیە کەوا ئەو بیست دینارەی مامۆستایانی ئێمەش بگەڕێتەوە چونکە ئێمە هەر چەند لە قوتابخانە نین بەڵام ئەرکێکی گەورە بەدی ئەهێنین .

پ. ن . هاوکاری لە هەولێر

لەبارەی بازرگانی دەرەوەمانەوە

بازرگانی دەرەوەی عیراق بەدرێژایی دەوری گۆڕکراوی پاشەیەتی ، بەشێکی ملکەچ و بەرەوڕەوەی ئابوری سەرمایەداری یەوە بەستراببوو ... گەورە بورجوازیە چڵیسەکان کاروباری بازرگانی دەرەوەی عیرقیان هەڵئەسوڕاند ... ئەم تاقمە خۆی بە احتکاراتی ئەوسنی ئیمپریالیزمەوە گرێ دابوو ، هەمووشتێکی ناپاکی بۆ ئەکرد ، دژی گەل و دوارۆژەکەی بوو ، بۆیە خۆی لەخۆیدا ببوو بە تاقمێکی نۆکەرو ئاڵقە لە گوێی دەستەو ئیمپریالیزم و رووبەڕووی کۆمەڵانی خەڵکی رەنج دیدە ئەبووەوەو لەسەر حسابی ئێش و ئازارو کارەساتی ئەو ساتە هەر لە کۆمەڵ ئەلەوەڕین و کۆشك و تەلاریان دروست ئەکردو زەوی و زاریان زەوت ئەکردو قاسە ئاسنینەکانیان لە بارەو بانقە نۆتی ناپاکی و بەدنمەکی پڕ ئەکرد .... ئەوساتە هەر لەبنچینەدا بازرگانی عیراق بەندبوو بە وڵاتانی رۆ سەرمایەداری رۆژئاوا وەو لەسەر

حسابی بەرژەوەندیەکانی گەلی عیراق ، عیراق و خێرو بێری عیراقیان خستبووە ژێر رکێفی ئەوانەوە ، لەبەر ئەو رێژە ئاڵوگۆڕە بازرگانیانەی کە دژی بەرژەوەندیەکانی ئەم گەلەچەوساوەیە بوون ، بۆیە کە تەرازوی (مدفوعات) کەوتبوە نێو گێژەنێکی گەورەو ترسناك .. بەمەیش کاری بازرگانیی دەرەوە ببووبە تەگەرەیەك لە بەردەم ئەشونمای ئابووری و لەبەرت و بڵاوبکردنی خێرو بەروبومەکان ، تا لە نێوان ساڵانی ٥٨-٦٨دا هەندێ بڕیاری بەجێ دەرچوون ، لەوانەش تأمیم کردنی دەزگا بازرگانیە گەورەکان لە ساڵی ١٩٦٤دا ، بەڵام چونکە بڕیارەکە بە شێوەیەکی لا بەلایی و سەرەرۆیی دەرچووبوو ، رژێمە گەندەکەی ئەوساش لەئەنجامدا بەگەل ... هەر بە بەگجاری رووی

مەسەلەکەی شێواندو ئەم کەرتە گرینگەی ئابووری نیشتمانیمانی خستە نێو تەگەرەیەکی زۆر گەورەو پڕ مەترسیەوە .... هەر وا دەستەودایەرە بیرۆکراتی و بورجوازیە نا هەموارەکەی ئەو دەورو دوکانە نەیئەویست بە شێوەیەکی دڵسۆزانە روو بکاتە ئەم مەسەلەیەو ئەم کەرتە هەرە بەنرخ و گرانبەهایە ...

کەشۆرشی ١٧ تەموزیش بەرپا بوو ، ئەوا رووبەڕووی گەلێ ئاڵۆزی و گرانباری و تێکچڕژانی ئەم مەسەلەیە بڕەوە ، چونکە کوڕی ئەم کەرتە ، کەرتی بازرگانی هەر بەجاری گەنی ببووو گەلێ کەسی چەلومل و مێمل و دەس شکێن کاریان تێدا دەکرد .. فرکان فرکان و دزی و فزی و دەس خستنی قازانجی لەخەیاڵ بەدەر ، بوە سیمای هەرە دیاری نێو ئەم کەرتە ، بەهەموو جۆرە رێگاو نەخشەیەکی چەوت و ناڕەوا ، بەفێڵ و

فەرەج و خوێنمژینەوە کەوتبوونە ویزەی ئەم کەرتەوە ...

بۆیە بووکەشۆرش بەتەواوی ویستی بایەخێکی باش بداتە ئەم کەرتەو هەموو گیروگرفت و تەنگ و چەڵەمە یەك بنەبڕ بکات ... ئەوە بوو دەوڵەت توانی دەس بەسەر بازرگانی دەرەوە بگرێت ، لە پاشا نەخشەیەکی وردو بە جێ و زانستیانە دابنێت بۆ ئەم مەسەلەیەو سەر بە خۆبی ئابوریی وڵات لە نێو ئەم ئاژاوەیە رزگار بکات و بەوردی سەرپەرشتیی کاری (هاوردن و ناردن) بکات و بەکارامەیی ئاراستەی بکات و لەئەنجامیشا کاری ئەم کەرتە بخاتە پێناوی کاری پەرەپێدانی نەتەوەیی و خێرو خۆشی گەل و وڵاتەوە .. بێگومان بازرگانیی دەرەوە ، پردێکی دیاری نێوان ئابووری نەتەوەیی ئەم وڵاتەیە لەتەك وڵاتەکانی تردا ، دەورێکی دیاریش لەوێ هەموو

دەوڵەتە ئیشتراکی و سەرمایەدارەکاندا هەیە ، بەڵام دەوری هەرە مێژویی لەوڵاتانی تازە چەکەرە کردودا ، دەها پتر دیارو ئاشکراترە ...

ئا لێرەوە دەوری کاریکەری بازرگانیی دەرەوە ، ئەبێ بەسەنگی تەرازووی کاری (عەرزوتەڵەب) ودروستکردنی سەرمایەو وە بەرهێنان لەئەشونمای ئابوریدا .. گەر صادرات ببێ بە هۆیەکی گەورەی پەرەپێدان و زیادکردنی پاشەکەوتی نەتەوەیی ، ئەوا لەئەنجامیشا ئەبێتە مایەی ئەوەی کە ئەو وڵاتە بتوانێ بەو پەڕی هێزو سەربەستیەوە ، شتومەك و کوتاڵ ئیستیراد بکات ، ئەخوازەڵلا ئەو ئامرازو کەرەستەو کووتاڵانەی ئەبنە مایەی پێش خستنی وڵات و دابین کردنی ئاسودەیی و ژیان و گوزەرانی باش لەنێو کۆمەڵانی خەڵکا .. بەتایبەتی کۆمەڵانی رەنجکێش دڵاژا...

گەر بەوردی سەیری

پەرەسەندنی بازرگانی دەرەوەی عیراق بکەین ، بەتایبەتی لەنێوان ساڵانی ٩٦٩-١٩٧٦دا ئەوا فەرقێکی یەکجار گەورە لەم مەیدانەدا ئەبینین ، جا چ لە بەهای ئیستیرادا بێ چ لە بەهای صادرات قەوارەی بازرگانیی دەرەوە بەملیۆنەها دینار ... هەر بۆ نمونەو بەس : ئەم نەخشە وردەتان ئەخەینە بەرچاو ، تابەتەواوی دەرك بە مەسەلەکە بکەن و بەباشی بزانن کارەکە چۆن کەوتۆتەوە :

لە ساڵی ١٩٦٥ دا بەهای ئیستیراد ١٥٧و بەهای صادرات ٢٢و قەوارەی بازرگانیی دەرەوە ١٧٩ بوو . ساڵی ١٩٧٠ بەهای ئیستیراد بووبە ١٨١و بەهای بازرگانیی دەرەوە بە ٢٠٤... لە ساڵی ١٩٧١دا بەهای ئیستیراد بووبە ٢٤٨و بەهای صادرات بە ٢٣و قەوارەی بازرگانیی دەرەوە بە ٢٧١... ساڵی ١٩٧٢ ئیستیراد بوو بە

٢٣٥ وصادرات بە٢٨و قەوارەی بازرگانیی دەرەوە بە ٢٦٢ ... ساڵی ١٩٧٣ ئیستیراد بووبە ٢٧٠و صادرات بە ٣٢و قەوارەی بازرگانیی دەرەوە بە ٣٠٣ .. ساڵی ١٩٧٤ ئیستیراد بووبە ٧٠٠و صادرات بە ٢٨و قەوارەی بازرگانیی بە ٧٢٨ ... ساڵی ١٩٧٥ ئیستیراد بووبە ١٢٤٥و صادرات ٣٦و قەوارەی بازرگانیی بە ١٢٨٠ .. لەساڵی ١٩٧٦دا ئیستیراد بووبە ١٠٢٥و صادرات بە ٤٦و قەوارەی بازرگانیی دەرەوە بە ١٠٧١ ... ئەم هەموو ئیستیرادو صادراتەش بەملیۆنەها ملیۆن دینار جێبەجێ کراوە .. بەم شێوەیە ساڵ دوای ساڵ ، عیراقی شورش توانی ، لەئەنجامی ئەرك و کارو بڕیاری پەیدەرپەی ، زۆر بە باشی بازرگانیی دەرەوەی خۆی رێکترو کۆکتر بکات و

ئامانجە پیرۆزەکانی ئەشونمای ئابووری بەجێ بگەیەنێ و رەوتی سوشیالیزم لە پێناوی چاوی کۆمەڵانی رەنجکێشی ئەم وڵاتەدا ، قووڵتر بکات ...

بێگومان ئەو نەخشە لەبارو وردەی کەلە نەخشەی پەرەپێدانی ساڵانی ١٩٧٦ - ١٩٨٠ بۆ کەرتی بازرگانیی دەرەوە دانراوە ، هەر بە جارێ ئەم عیراقەی ئێمە ، عیراقی کوردو عەرەب ئەگەیەنێتە پلەیەکی یەکجار بەرز ، لەنێوان هەموو دەوڵەتەکانی جیهانی سێیەم و لە هەمان کاتیشا زەمینەیەکی بەتین بۆ بنیادنانی دوارۆژی سۆشیالیزم لەم وڵاتەدا رەنێو ئەهێنێ .

دەبا هەر پیرۆزتر بێ رەوتی سۆشیالیستانەی کۆمەڵانی زەحمەتکێشی ئەم وڵاتە سەرفرازە .. وڵاتی رۆڵە پێشکەو تن خوازەکانی کوردو عەرەب .

محمود ئامدار

رویشتنەک بسەر سێبەرا
زفنگی

عبدالرحمن مزودی

دەریا بێ بن و بێ کەنار .. بهارا هەردەم کەسک و خەملی ، جنیکا پڕ فیقی و خێڤە .. شاهینێ چەق و تاکێت بلند .. سەیدائێ هێژا و مەزن ـ زفنگی ـ یە .

سەیدا ئەحمەد کوڕێ مەلا محمدێ زفنکی ، ڕاڤەکەرێ دیوانا جزیری یە .. شعرەزائێ بێ بەڤلێ ئەزمانێ کوردی و عەرەبی و فارسی و تورکی یە . ژبل هەبونا دەستەکێ درێژ دشعر ئەهاندنێ دا بتایبەتی بئەزمانێ عەرەبی .. بەلگەبا مە بۆ هۆزانڤانیا وی پێنج مالکی کرنا شعرەکا ژیهاتی با (عبدالرحمن السهيلي)یە . کو دوێ گۆتارێ‌دا دێ چەند مالکەکا ژێ دانینە بەرچاڤ . دیسان ئەو مالکێت لبن وێنەئی خۆ ددیوانا جزیری‌دا دانابن و نڤیسین کو ئەڤەنە :

وضعت رسم خيالي فى الكتاب عسى
بكون تذكرة في الجسم مقبور
لعل ذا كرم يدعو بمغفرة
والشيءبالشيىء طول الدهر مذكور

هێژا (زفنگی) ئەو هۆزانا ـ عبدالرحمن السهيلي ـ ئەوا دبێژیت :

يامن يرى مافي الضمير ويسمع
أنت المعد لكل ما يتوقع

واسی ڕەنگین و جوان پێنج مالکی کری‌یە :

يا من له كل المآرب ترفع
ولقهر سطوته نذل و نخشع
وءاليه نلجأ في الخطوب ونخضع
[يامن يرى مافي الضمير ويسمع]
[انت المعد لكل ما يتوقع]

بهزرا من راست ناکەت ئەوێ دبێژیت : ئەزدێ ژ زفنکی باشتر و چاکتر دیوانا جزیری شیکار و ڕاڤەکەم!! چیرۆکا زفنگی و عبدالسلام ناجی بەرۆکا ڤی گۆتارێ نینە ، بەرۆکا دەلیڤەیەکا دی‌یە .

جەم فی (زفنکی) ڕاڤەکرنا دیوانا جزیری یا شویشتی و حەلاندی ! ئەڤ گۆتارە دێ هندەک تشتا دەستنیشان کەت بچو ڕەنگا کێمکرنا کارین و شیانا (زفنکی) نینە ، بەرۆڤاژی هاریکاری و یارمەتی‌یە بەرف تێگەهشتنا ڕاست بو شعرێت جزیری . کو ئەدوبرە نەهاتینە سەر هزرا سەیدائێ مەزن (زفنکی) .

١ - جزیری دبێ :

ئەی مەلا نامێ تەبە (خمسة عشر)
تو بشعرا نەتە گۆتی خۆ دکی قەندوشەکەر
دیواناجزیری زڤنکی ـ ج ب :٨٨٨

چیرۆکا ڤێ شعرێ ئەوە مەلایەکێ (فنکی) کو نامێ وی ژمەڕا روون نەبویە ، شعرێت ـ جزیری ـ ددزین و ددیوانادا بنامێ خۆ دخاندن ، دەما هۆزانڤان بکارێ ویێ چەوت حەسیای ، هۆزانا بوری کو نێزیکی حەفت مالکابە لسەر ئەهاندو دانا . (زڤنکی) دەما مالکا بوری ڕاڤە دکەت بدرستی واتەیا (خمسة عشر) نادەتە دەست بهزرا ڤی من پەیڤا (خمسة عشر)لدیف حیسابا ئەبجەدی دبیتە پەیڤا (دزد) یا فارسی کو (دزا) کوردی‌یە واسی :

د = ٤ . ز = ٧ . د = ٤ . ئانکو :
د + ز + د = دزد
٤ + ١١ + ٤ = درد
١٥ = دزد

لەوڕا (جزیری) نامێ وی کری‌یە (خمسة عشر) کو مەلایەکێ دزی‌کەری ، شعرێت وی ددزین .

٢ - جزیری دبێ :

دەست و پایان ژبەرێ زێدەبکی دێ تە بکەم
مثلێ (حمادێ عەرەب) هەر وەکی شێخ ئانی بسەر
دیوانا جزیری زڤنگی ـ ج٢ ب : ٨٩٠

(زفنگی) دەما (حەمادێ عەرەب) ڕاڤەدکەت بدرستی نامێ‌وی نادەتە دەست ، دبێژیت چێدبیت نامێ شاعرەکێ عەرەب بیت شعر ژسەیدائێ خۆ دزیبن . دوێ گۆتارێ‌دا لدیف شیانا خۆ یاکێم دێ ڤەکۆلینەکێ لوی نامی کەین بەلکی تشتەک سەرکەڤیت .

دمێژووا ئەدەبێ عەرەبی‌دا مشە شاعر هەنە نامێ وان (حەماد) بیت ، لێ سێ ژهەمیان نافدارترن . حماد الراوية ، حماد ابن زبرقان ، حماد عجرد .. لدیف پێکول و ڤەکۆلینێ سەرەکانی‌یت مێژوئی ئاڤێ چ شێخان یان ئیمامان دگەل هەردوێت بەریکێ نەبری‌یە .. یێ سێ کو (حەماد عەجرەد)ە دێ پیچەک لسەر ئاخڤین .

حەماد کوڕێ عومەری کوڕێ یونسی کوڕێ کلیبێ کۆفی ، خولامێ بنەمالا (سواة بن عامر) ، هۆزانڤانەکێ فەلیتە و ئەژیهاتی‌بو ، مەشکا مەی و شەرابێ‌بو .. بەریکێ هەڤالێ شێخ و ئیمامێ مەزن (أبو حنيفه)ی‌بو ، پاشی ئیمامی ژ جەم خۆ کرەدەرێ ، خاری و لەنگی‌یت وی بەلاڤکرن ، ئینا (عەجرەد)ی شعرەک ژێڕا شاند تێدا دبێژیت :

ان كان نسكك لا يتم
بغير شتمي و انتقاصي
أو لم تكن الا به
ترجو النجاة فى القصاص
.. هتد

لەوڕا ئێدی (أبو حنيفه)ی ناڤێ وی نەئینا و نەوبو دویر ئێخست و بجاڤەکی نزم بەرێخۆ دانی . (بنێڕە : الاغاني /أبو الفرج الاصفهاني جب١٣ : ٧٩ . ابن خلكان , وفيات الاعيان ـ جـ١ ب : ١٦٥ . ابن قتيبه /الشعرو الشعراء ـ ب : ٤٩٠ . جرجي زيدان / تاريخ آداب اللغه العربيه ـ جـ٢ب ، ٨٤ .، ابن النديم / الفهرست ـ ب : ٩١ . ابن المعتز / طبقات الشعراء ـ ب : ٦٧) .

ئەڤجا ئەدویرە جزیری دبێژتە مەلائێ (فنکی) ئەز دێ تە وەکی (حەماد عەجرەد)ی لێ‌کەم هەر وەکی (ابو حنيفه)ی بسەری ئینای و تەرکەزای کۆلاناکری !! هەر چەند دیبا ئەم گەلەک پشتا خۆ ڕاست نەکەین .

٣ ـ ڕاڤەکرنا پەیڤا (تورك) .

خۆیاو ئاشکارە هەر ئەزمانەکی پەرەسەندن و پێشڤەچونا خۆ با تایبەتی هەبە .. بەریکێ پەیڤا (شوخ‌چشم) دئەزمانێ فارسی‌دا مەعنا (چاڤ جوان)ددا، لێ چونکی باراپتر ئەوێت پیچ و سڤک خودانێت چاڤێت جوان بون ، نهو پەیڤا (شوخ‌چشم) دئەزمانێ فارسی‌دا مەعنا (بێ‌شەرم و حەیا) ددەت ! دیسان بەریکێ پەیڤا (تورك) هەر مللەتێ تورك بویە ، لێ چونکی ئەو تورکێت لسەر دەمێ غەزنەوی‌یان هاتینە کڕین یان ئێخسیرکرن دژیهاتی و جوان بون .. لەوڕا ئێک ژ مەعنایێت پەیڤا (تورك) مینا دئەدەبێ کەڤن‌دا هاتی ئانکو (جوان) ! جا تورك بڤێ مەعنا دبماهی‌ێ کەتە ناڤ ئەزمانێ شاعرێت کورد ژی و مشە هاتیە

بروانە : ل : ٧

شێرەکێ کەتییە بیشی دوو پەرییان ڤرێکێ

فاروق ئامێدی

دەمێ ئەم دبێژین : تورەیێ ڤی مللەتی یان مللەتێ فارسی یان فرەنسی بەرزەیان نزمە یانی چێ ؟ و چ دگەهینیت ؟ .

هەلبەت ئەگەر مللەتەک خودان تورەو وێژە بیت واتە خودان پەرتوک و کەلەتورو مێژو بیت یانی دڤاندا بزاڤ و خەبات کربیت و هەر دکەڤندا بەردەوام بیت و رهو ریشال هەبن دچیرۆک و سەرهاتی و پەندو داستاناندا ئان بناغەکێ موکوم هەبیت لسەردەمێ‌خوو باب و باپیران هەلبەت هێزەک و ڤەژەنەکا تورەیی وا هەی و واهاتییە پەنگاندن و هەر دەمێ دەلیڤە بکەڤیتێ دێ هێتە پەقاندن و بزالە بیت .

ئەم هەمی دزانین مللەتێن خودان تورە دنازکن دپەیڤتن و قسەیێن خودا ، دەڤەنجن دشول و کارێن خودا ، دروێ خوش و بەشوشن دسوحبەت و ددیوانێن خودا . دیماهیێ دبەرهەڤن دپێشکەفتن و سەرکەفتنێ‌دا ، دوبارە دکەم و دبێژم ئامادەنە بو گوڕانێ و پێشخستنێ ، لێ‌وەلێ ئەگەر هات و دەلیڤە کەفتێ یان دەرفەت پەیدابو یان ئەو دەم هات .

لوی دەمی تێڕابمینە ! ئەو مللەت چاوا دێ خو هاڤێتە مەیدانا پێشکەفتنێ، چاوا دێ کاری ددەستێ خو ئالینیت و هاڤێتە سەرپەیسکەکا بەرزو بلند ، چ توڤ دێ لڤادا سەرکەفتن و پێشکەفتنێ خو ڤەهژینیت ؟ .

هەلبەت تورەو مێژوییە پەیسکا مللەتان هەلدسەنگینیت وەلێ ئەگەر هات و دەلیڤەبو مللەتەکی هەلکەفت کو بگەهیتە بلەیا پێشکەفتنا مللەتێن جیهانێ ژ بەر هندە بناسێت تابەتی ، ئەڤە هندێ ناگەهینیت کو ئەو مللەت یێ بێ شیانەو بێ‌توانایە یان یێ بێ ڤەژەن و بێ هێزە تان هشی و بیرێن وی کێم‌ترە ژ مللەتێن دیتر ، نەخێر

لسەر ڤێ هندێ و لدەمێ باب و باپیران و لچەرخێن چوویی هندە پەیڤتن و هندە پەند بو مە مایەن و هەنە تشتەکێ روهن و ئاشکەرا ددانیتە بەر چاڤێن مە کو مللەتێ کورد پیتەکا گەلەکا مەزن با دابە تورەو تورەڤانێن خو بابەخەکێ گەلەک گرانبها بادابە رەوشەنیێ و رەوشەنڤانێن خو ئو لسەردەمێ خو بلیمەت و خودان قەلەم هەبینە کو بەرامبەری بەڤلێن خو واوستابون و هەڤرکیا تورەڤان و هوزانڤانێن مللەتێن رەخ‌رویێ خو دکر .

جارەکێ و لسەردەمێ بەرێ چەند ئولەک لێک خڕبون و لگەل ئێک کومڤەبون لدیوان و کوچکان ، مەزنێن دوو ئولان هاڤێتە بەرئێک ، هەر ئێکی ژ وان توی لخو دان و گوت : ئەمین خودان تورە ، قسەو پەیڤتنا مە خوش و جوان و رێک و پێکترە ژ یا وە .

ئەڤجا هەر دو ئول دروینشتی‌بون لدیوانخانێ دەمێ شیڤ بو ئینابی ، هەلبەت مەزنێن هەردو ئولان کەفتنە سەر سفرێ لگەل خزم و رەشەک و بەڤلێن خو و ئولێن دیتر ، دەست هاڤێتێ و شیڤا خو خوار ، لدەرفەتەکێ دوو دندکێن گرارێ کەفتنە سەر سمبێلێن مەزنێ ئولەکێ ژ هەردو ئولان ، چاڤێن زەلامێن وی بسمبێلێن مەزنێ خو کەفتن وان زەلامان دڤیبا برێکا گەلەکا هێژا مەزنێ تێبگەهینن کو وان دندکان ژ سمبێلێن خو ڤەکەت، ئەڤجا زەلامەک ژ وان بخەبەرهات و گوتە مەزنێ خو :

ـ ئاغا !
ـ بەلێ .
ـ قەلێ پلقەکا لدەرێ هێلینا خو دای دۆ خولامان ڤرێکێ مەزنێ وێ گولێ تێ‌گەهشت و دەستێ خو درێژکرە سمبێلێن خوو پاڤژکرن .

زەلامێن ئولێن دیتر ئەڤ خەسەیە گەلەک بێ سەبر بو وەلێ هەمیا خو کرکرو بێ‌دەنگ‌بون .

دەمێ چاڤێن زەلامێن مەزنێ دیتر بسمبێلێن ئاغای خو کەفتی دیتن هەر وەسا سمبێلێن ڤی ژی دندکەکا گرارێ وا پێڤە مای ، زەلامەکێ وی بخەبەرهات و گوتێ :

ـ ئاغا !
ـ بەلێ .
ـ شێرەکێ کەتییە بیشی‌دوو پەرییان ڤرێکێ .

زەلامێن کوجکێ هەمی تێکرا تێرامان ، چاڤێ سەرێ هەمیان گرف ژڤێ سەرێ هەمیان گرت ژڤێ قەسا هو نازک و بلند هوو خەملاندی و بەرکەفتی ، هەمیا پێکڤە گوت :

راستە ئەڤ تولە خودان تورەیە ، دنازکن دپەیڤین خودا ، قستە خوشن دئاخفتنێن خودا ، شەکر ژلێڤان دباریت دجوامێرو تێ‌گەهشتی و ئاقل دباریت ، شرین مروف و بخەندەو و هونەر دباریت .

ئەڤە بەلگەیەک بو کو لدەمێ خو کوردان پیتەکا تایبەتی دابو هونەرو هوزان و رەوشەنییا خو ، ئاگەداری هەبو ژ تورەیێ خوو یێ بیانیان ، ئەڤ رەنگە رویدانە للای وان هەبو خەباتا پێشکەفتنێ بو دکر ،

هیڤیا مە ئەوە توندو چوستی بکەڤیتە بلەیا تێگەهشتنێ و تورەیێ ، زیرەکی و چالاکی بکەڤیتە رەوشەنیێ ، پێنگاڤا برانین ، قوناغا کورت کەین ، چەرخ و فەلەکا تێک‌وەرکەین و بفرڤرینین .
بفرڤرینین .

چەند جوانە دەمێ رەوشەنی و تورەیێ مە گەشەدارو رەوان بن . دەمەک بێت و بزڤرینەڤ پەیڤێن بجوش پەندێن بسوز بهەڤرا بێژین !

شێرەکێ کەتییە بیشی‌دوو پەرییان ڤرێکێ .

ئەمینێ عەڤدال

-زنجیرا دووێ -

ئامادەکرنا : خەلیلێ جندی

ئەز سبێ چوم مەکتەبێ . سەیدا ژ من پرسی ، گۆت ، ـ خۆرتو تو ژ کێدەر یێی ؟ من گۆت ، ـ ناڤ باژێر دمینم .

ـ جەم کێیی ؟
ـ جەم ئالێ خوە .
ـ ناڤێ ئالێ‌تە چیە ؟
ـ بۆزۆ .
ـ نها چ دخوازی ؟
ـ نها ئەز دخوازم بکەڤم شکۆلامە ، بخونم .

گۆت : ـ زەعف رند : پاشێ سەیدا ب من شابو ، ئەز برم ئۆتاخەکە باشقە ، ناڤێ من ، ناڤێ باڤێ من ، کالێ من نڤیسی و لازۆیێ دەرسدار گۆت :ـ دە هەرە ناڤ دەرەجا عەولن . ئەز چوم ناڤ زاڕا .

جاسم دهێنژی ، تۆسن نچاندێ .

ـ تو دهێنژی ، جاسم ؟

ـ جاسم ، ئاخ ! چڤاس پاکە ، کو مەرڤ هەرە مەکتەبێ ، سەیدا چڤاس ئالێ خوەش ژ مەڕا دگۆتن ، من حز دکر ، وەکی دەرس ژی کوتا نەبە . پاشێ ئەز چوم مالێ ، نها ٣ ـ ٤ ڕۆژا ئەز سەر هەڤ

چوم مەکتەبێ . ڕۆژەکێ ژی ئالێ منی بۆزۆ بهیستبو ، وەکی ئەز دچوم مەکتەبێ : بەلکی بەلا ژێڕا بێ ، دها هار بو ، چمکی نە دخوەست ، وەکی ئەز هەرم بخونم . دهاچ بێژم ئەدگۆت جاسم ، ب زمانێ خوە ئەز نکارم بێژم . ئەز ئاڤیتم عەردێ ، لێ پحینا دازکێ من ، کێلەکێ من ، نها قیرینا من دچو ناڤ شەهر ، وەکی تو وێدەرێ بویایی ، تو تەیامیش نەدبویی ، تەبێ وینەک بکرا : کور ژی حالێ مندا دگرییان .

وی وسا کر ، وەکی دەرەمەکە ساخ جانێ مندا نەهشت ، ئەز چ سەرێ تە بێشینم ، کوتان ژ حەساب دەربو .

جاسم گۆت :ـ برێ تە تونەنە ، تۆسن ؟

ـ نا : بجار دگۆت :ـ سەبێ کوڕێ سا ، کەلبێ باڤی تە ژی مینا تە دکر ، سی‌چل سال عەمرێ وی بون ، دگۆت بۆشێفیکا لیکان (ب زمانێ ئەرمەنییا لیکایان لیکیونکت) ڤەکرنە ، ئەز هەڕم بخونم :ـ وی پالانێ خوە دانیت ، دچو خوەندنێ ، حەتا ئاغرێدا گەڤەر بو ، چو ! پێسیرا من ژێ خلاس‌بو . بجار نها تومایی ، هەڕێ‌منرا بخوەندنی قازانجێ بکی

ئیسکە ـ ئیسکا من بو ، ئەز دگرییام . دگۆت : لازم بو نها پالانەکی تەیی پچوک هەبویا ، تو ژ خوەڕا بخەبتیایی، چی‌تە ، چی خوەندنێ ، تو هەڕی بخونی ـ وەکی ئەز جارەکە دنێ ببینم تو هەڕی شکۆلێ ، ئەزێ تە بکوژم ، تە جیتی ـ جیتی بکم .

ـ ئەز ژ ترسا دلەرزیم ، دهڤربام ، جاسم ، هەلا نیڤرۆدا من لۆڤە نان نەخوەر بو . پاشێ نشکێڤە ڕەقینی دەرێ هات ، ژپارا من بهێرێ ، ئەڤا شێخ عەڤدۆێ ڕوتاپانی بو . تو ناس دکی جاسم ؟

لێ‌جاوا ، ئەم مریدێ وینە، هەر سال تێ مالا مەژێ ، باڤێ من خێرا خوە ددێ .

ـ جاسم ، من خوەست ئەز ڕابم دارەکی بگرم و بدمێ ، لێ وێرانبە، قەوەتا من نەگهیشتێ . ژ دەستێ‌من‌نەدهات . هەلاوی و ئالێ من سلاڤ دان هەڤدو . وی کولاڤ ژێرا دانی . شێخ ڕونشت ، پاشێ ، دەستێ شێخ ڕاموسا: باشدا ڤەکشیا .

شێخ ئەز بەر دیوارێ مالا دبینم ، وەکی ئیسکە ـ ئیسکا منە ، وی گۆت حریدێ بۆزۆ برازیێ‌تە چما دگری ، نەبی تە کوتایە ؟

ـ ئەز خولام ، ئاخەبتە ، بۆنا شکۆلێیێ ، گەرەک ئەز هەڕم شکۆلێ بخونم .

ـ بو ئاخینا جاسم ، لێ نها وان شێخا نیبویا ، ئەمێ حالەکی دنێدا بونا ، پێرا جانێ خوە دخوراند ، ـ بێژە تۆسن جان ، بێژە ، گلیێ تە ئیشەڤ ئەز حەلاندم .

پاشێ شێخ گۆت :ـ ئەرێ بۆزۆ ، لاوۆ ، وسانە ، باڕاست ئەز بێژم ، دبە دلێ تە ژی نەبێ ، هەما کوڕێ ئەڤی زەمانی تونەبن ، ژ حەموبا چێترە ـ پاشێ ڤەگەریا سەرمن ، گۆت :ـ لۆلاوۆ ، خوەندن ژ ملەتێ مە ئێزدیاڕا گونەهە ، چی‌تە ، چی خوەندنێ ، نها باڤێ تە خوەندی بویە ، کالێ مە خوەندی بویە ، یانێ شێخ و پیرێ مە . ئەوانا نە خوەندبونە ، ئێدارا وانا هەبویە ، وەکی یا مە نەبە ؟ وەلە ، لاوۆ ئێزدی ژ ملەتێ دنێ گشکا پاکتر دەرباز دبن .ـ شێخ هەی دگۆت و ڕوێ خوە پێرا مزددا .

ـ ئاخ ! تۆسن ، تو چاوا دبێژی . هەماوسانە ، ئەو عەڤدۆێ ڕوتاپان گەلەک جارا تێ مالا مە ژی ، وسا ژی باڤێ منرا دبێژە . ـ وسانە جاسم ، دە ئەو شەڤە ئەز هاتم جەم تە ، وێ ئێڤارێ بو ، دها من ژ تەڕا نەدگۆت .

جاسم دنێهڕی . نیڤێ شەڤێ بو ، تەڤزیێ سەرمێ جانێ تۆسنڕا دچون ، وێ سەرێ خوە دانی سەر چۆکا جاسم . هەردو ژی خەوڕا چون . ئەوانا حەتا سبێ وێدەرێ ڕازان ، بەری شەبەقێ ئاڤتۆمۆبیلەک هات نێزیکی وانا بو ، هەڕدو ژ کۆشێ هلدان کرن ئاڤتۆمۆبیلێ و ئەو برن . سبێ جاسم و تۆسن چەعڤێد خوە ڤەکرن ، دبتن کو ئەو ناڤ جیێ گەرمدانن ، مەتەل مان . نهێرین قیزەک هات جەم وان ، کنجێد وان کەڤن ژێ کرن ، کنجێ سۆرێ تەزە ل هەردوا کرن . حەواسا مریا ب کنجاڕا دهات ، ئەو برن حەمامێ .

ـ ئەو قیز کێ بو ، خەون بو ، یانێ ڕاستە ؟

ـ ئەڤا چیە ، کو ئەم ئانین ڤرا ؟ جاسم مەتەل مابو ، لێ تۆسن چارهلقە دنهێری .

ـ مەهون ئانین جیێ سێویا ، بنهێرن ، زارۆیێد مینا مە ل ڤرا زەعف هەنە ، ئەمێ وە بدن خوەندنێ ، هونێ هینبن ، ببنە مەرڤ : هون ئێدا پارسێ ناکن ، بەلنگازیێ ناکشینن . سۆقاقا ناگەڕن . دە زو بکن ، ژ ئاڤێ دەرکەڤن، کنجێ خوە لێ خوەکن ، هون سەرما نەکن ، وەرن تەعشتێ بخون ، چایێ ڤەخون .

جاسم ، تۆسن کنجێدا سۆر لێ ، شتاد بون ، دان پەی قیزێ و چون خارنخانێ . چڤاس زاڕو ل وێدەرێ هەبون، سی ، چل ، نێزیکی سەدو پێنجی . هەردوا . دها نزانبون کی ئالی بنهێرن . نان خارن ، چون گەرێ عەسربو، دیا مەری سۆقاقا کۆلۆفیسکێدا سەیران دکرن ، دگەریان ، لێ‌بجار هەردو کوڕ ئەڤل وێدەرێ بون ، بەک جاسم بو ئێ دنێ تۆسن ، دەستێ خوە درێژێ وانا نە دکرن : « کراسیڤی دیادیا دێنکی داڤای » ئەدگۆتن ، زەهلێ وانا نە دبرن . وی چاخی

بروانە : ل : ٧

ئەز تومە

ها .. روژ یێن تێن
روژ یێن دچن
بورین چەند سەرسال و جەژن
خەلکێ یارێن خونیکرن
هێلان ئەو یارێن کەڤن
هێشتا توی هەیڤا ئەسمانا
سەربارا لبەر دلێ من
هێشتا توی دەریا کوڤانا
× × ×
دگەل دەنگێ ئاخینکێن‌تە
ئەز د سوژم
دگەل دەنگێ کەنیناتە
ئەز دبشکڤم
ئەز دلەیزم
تو پارچەکی ژکیانی من
چپك ژ روندکێن چاڤێت‌تە
پێت بونە خین و گوشتێ من
سپێدەو ئێڤارا وێ مەستم
توێ بەداغێ بادا من
هەردوو چاڤێت‌تە مێرکوژن
چەند ئاڤری ژبالاتە
من دڤەگوژن
شاخێت چیا دهەرفینن

تو کرنژین ژلێڤێن تە
من ژمرنێ دڤەرەسینن
هەر توی پار
توی نژداریاڤی دلێ
پری کل و کەسەر قار
توی سینەکا دلی من
ئەزم چەتوکێ برین‌دار
× × ×
جانا شترین
بو گرنژین
ل سەر لێڤێن تەدا بەهین
خەما نەخو
دیرناکەڤین
سیندا دخوم ب چاڤێن‌تە
ئەم بوئێکین ... ئەم بوئێکین
× ×
چەند ئاستەنگ درێکا مەبن
ل بەرا مە ڤافراکەت
دەریی یەکابی ستەروبن
ئەسمانی بسوژن بربس
من بکەلوژن برستی و ریستی
دی هەر ل بەرو بەرسینگیت‌تە
هێمە لیستی

محسن قوچـان

Institut Kurde de Paris

کۆبوونەوەی (پاشماوە)

هەیە دانە وێنی ، کە ئەم بینەو ختانەدا لەهاتو چۆدایە کەلکی نەکرێت : ئیبتیهما وا

سایرۆس فانسی وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا لە نێوان ئەمەو پایتەختانەدا لەهاتو چۆدایە گوایە پرۆژەیەکی تازەی پێیە کە برتیە کەلە پێك کی یاندێکی بپادات و بێکن لە (کامپ دیڤید) بە ئامادەبوونی کارتەر .

بۆ ئەم مەبەستە ، فانس پرۆژەیەکی شەش نوختەیی داوە بە وەزیری دەرەوەی میسر کە تێیدا هەلوێستی حکوماتی و اشنتون کراوە . بۆ روالەت و هەل خەلەتاندن ، هەموو لایەنە پەیوەندی دارەکانیش دەستی رەزامەندی و خۆش لێ دەدەن بەسینگداو هەر کەسە لای خۆیەوە خەریکە ئاوات و ئارەزووی ئاشتی دەردەبڕێ . بەلام کاربەدەستانی دوژمن ئەوەیان لە بیر نەچوەوە کە لە ئێستاوە پێ لەسەر هەلوێستی کۆنی خۆیان داکرن و بە بچوکترین ئیمتیاز بۆ لایەنی میسری قایل نەبن و هیچ شەرتێکی پێشەکی قەبوول نەکەن .

ئێستا وا تەنوورە کۆنەکە دیسانەوە گڕی تێخراوەتەوە ئەوانەی بەتەمان نانی لێ دەرکەن بەدەوریدا لە هەلپەرکێ و دەست هەلکۆ ـ فیندان و پەیتا پەیتا شیشی تێ وەردەدەن ، بەلام نانەو تەنوورەی کە تمانەت جوونە « شیروپیەکە »ی سادات بۆ خاکی داگیرکراویش بەیکە گالتێکیشی لێ دەرهێنی ، ئایا ئێستا بەم بەندو باوە بنەرەت ستە ، ئەتوانێ هیچ بدا بە دەستەوە هەموو راستییەکان ، واقیعی بازی ناوچەکە پیلانەکانی ئیمپریالیزم لە ناوچەکەو بلەی خەباتی گەلی عەرەب هەموو تێکرا دەلێن نەء .

ئێمەش دەلێین نەء ، ئیمپریالیزمی ئەمریکاو داروودەستەو دۆستو موریدو بنازۆکانی بەنەنەك دەنگ دەلێن . بەلێ شتەکە شەڕابی تیایەو ئەم هەموو هاتوچۆو ئەردانە لەم پایتەختو لەو پایتەخت و چرپاندن بە گوێی ئەم لایەن و ئەو لایەندا بە خۆڕایی نیەو بە فتڕۆ ناڕوا .

جا با بزانین کێ ئەبیاتەوە .

رۆشتنەك (پاشماوە)

بکارئینان : جزیری ژی ئێك ژوان شاعران بو د شعرێت خودا بکار ئینایو سوود ژێ دیتی . ئەمجا دا بێینە سەر مەبەستا خو .

جزری دبێ :

(تورکی) خون ریزو خوماری مە بیەك غەمزەیەکی
زوهدێ دل سالە لن زیرو زەبەر کر ژ ئەساس
دیوانا جزیری / زقنگی ـ جاب : ٢٨٥

(زقنگی) دەما بەیڤا (تورك) دمالکا بووریدا راوەدکەت دبێژێت :

الحبیب الترکي القاسي ! ئەگەر براستی یێ رەق و قاسی بیت ! بهزرا فی دفیا نقێسیا : الحبیب الجمیل القاسي . ئانکو (تورك) لفێرێ هەر بارا (جوانە) ئەکو بارەکا ژمللەتێ تورکە !

دیسان جزیری دبێ :

غمزه این یاگزمه این یا تیر یا سحر حلال
ساحر این یا چشم شوخ (تورك) بێ پرواست این
دیوانا جزیری /زقنگی ـ جاب : ٤٣٢

سەیدائێ (زقنگی) دووبارە واتەیا بەیڤا (تورك) ڤقیسیە :

الترکي . دیسان بهزرا من واتەیا (جوان) ددەت .. ئانکو جزیری دنیڤ مالکا دیماهیێدا دفەرموت : ئەڤە سندە ئەم کێژ کرین یان تیرێت شەنگە چاڤێت وێ جوانا بێهرو بیرە ؟! جارەکادی دبێژم (تورك) لڤێرێ ژی بارەکا (جوانە) ئەکو بارەکا ژمللەتێ تورکە !

لێ ئەڤە هندێ ناکەهینیت کو هەر (تورکەك) دهۆزانێت جزیریدا یانی (جوان) ! نەخێر .. (تورك) هندەجارا بدرستی مەعنا (مللەتێ تورك) ددەت وەکی :

صەف بصەف (تورك)و مەغول ، دوگش و هندی دکەمین
بەعەجەب هاتنە جەنگێ حەبەش و رۆم و فرەنگ
دیوانا جزیری / زقنگی ـ جاب : ٣٩٢

کو بەیڤا (تورك) دمالکا بووریدا . بحو رەنگا مەعنا (جوان) ئادەت . بەلکو بدرستی مەعنا (مللەتێ تورك) ددەت ! لەورا دڤیاخودان بێ شەرەزاو دووربین بیت دا بکاریت هەر ئێکێ لجهێ خۆیێ راست و درست بدەنە قەلەم .

٤ ـ **سەیدائێ (زقنگی)** شکو ئۆمانا خۆ دهندەك هۆزانێت جزیریدا دیاردکەتن ، کو نەبێت وێ بن ، بلا ناسناڤێ وێ شعرێ ژێ تێدا هاتبیتن وەکی هۆزانا (خەلقو لمن کەن شیرەتی یان هندەك کەسێتدی هۆزانا (صباح الخیر خانێ من) بیاوی نزانن ! بەلکەیا (زقنگی) ئەوە ، ئەو شعر نە دهێژا و بەرکەتینە .. یان سست هاتینە رستن و مەهاندن . ئەڤە ژی جەم وی نە ژنیجادو تبتالێت جزیریە .

بهزرا من شکو کۆمانا (زقنگی) نە دجهێ خۆدایە .. چونکی نە مەرجە تم هۆزانێت هەر شاعرەکی دبلندو ژیهاتی بن ! هەر ئێکی هۆزانێت نزم هەنە . بێت ژیهاتی ژێ هەنە : ! ئەمازە راجاتن و مەهاندنا سەرژنوێ یا هەر شاعرەکی مینا یادیما هێ نینە ! کی دێبێژیت بو نمونە دیوانا ئێکی یا (سیاب)ی دگەهیتە بلندیا دیوانێت دیماهیێ ؟! لەورا ئەدوبرە نەو هۆزانێت ئافیری بەرهەمێ جزیرێ بێ بەرێکی بن .. بەری بێکەهشتنێ خەرجی بونا وێ .

ئەڤێت بوری چەند تێبینی یەکێت کورت بون لسەر راست راڤەکرن و تێکەهشتنا هۆزانێت ـ جزیری ـ لێ شەرت نینە تم ئیرێت من بئارمانجێ بکەڤن .. مەرتان کۆتی یە : مەلەیان ژێ دخندڤن ! جا بو ئیڤ مەلەڤانێت وەکی من هەر نەبێژە !

منیش لەگەل (پاشماوە)

مندالی هیچ پیاوێکی دیکە ناچێ ، لە بەر ئەوەی کرۆموزۆمی ئەم پیاوە لەگەل کرۆموزۆمی ئەو پیاوە ئێك جوین .

لێرەدا دەکەینە ئەنجامێ کە هەلەیە جەمال مندالی خۆشەویستەکەی ئێستاو ئەوسای دێرین ، کتومت بە رۆلەی خۆی بزانێ ، دیارە بەهانەو بیانووی شیعرو شاعیریتی نابێ لە راستی زانستی لامان بداو پێوانەی « ئەوەی بۆ شاعیر دەلوێ بۆ بەکێکی دیکەنالوێ » بەراست بزانین .

جەمال ئەوجا دێتە سەر ئەوەی لەپ دەخاتە سەر زامەکەی و هۆی بنەڕەتی تایبەتی و بابەتی دەردەکەی ئیشانە دەکاو دەیگێڕێتەوە بۆ دوو مەرجی سەرەکی . ئەو دووەش بابی کچەو نەریت و باوی کۆمەلایەتی بوون ، بۆیە بەو پەڕی ناڕەزایی و هێرشەوە دەلێ :

بابیری جانەوەری تۆی بێ ئاگا
چوار گورگی لێ راسپاردم
کەلبەی تاوانی بۆ ناردم (٦)

بە زۆردارەکی و بێ ئەوەی چ جۆرە هەستێکی مرۆڤانەو یاساو دەستوورێکی ژیانی راستەقینە رێگابدا ئەو دوو دلدارو خۆشەویستەیان لێك ترازان . دوورکەوتنەوە کە لەسەر شاعیر زۆر کەوت ، هێجگار کاری تێکردو هەلی پرووکان . تا بە جۆرێ لە گەل « شاتوبریان » لە ووتەیەدا « زانستی رارایی و خەمەکان « علم القلق والاحزان » مەبەستی و بنچینەی هونەرەکانە . هەلتەکاندنی دەروون نیعمەتێکی گەورەیە »(٧) بەکتریان گرتەوە .

جەمال هێندی هێندی و لەو پەڕی ئەندێشەی خۆشەویستیدا بۆ ژیانی دەردی سەری و رۆمانتیکیەتێکی بەرچاو تەلخ بادەداتەوە . بە زامی تێژو باوەشێ جەنکە گولی ژاکاوی دل ناکامەوە دەگەرێتەوە ، لە جیهانی خەیال و ئەفینێکی میسالیانەی بێ ئەندازەوە بۆ ژیانی واقیع و رۆژانی کارەساتاوی دەگەرێتەوە . تا لەوێدا خۆی بە بێ ئۆقرەو بێ ئارام لە قەلەم دەداو دەیەوێ بەکۆشەوی ترسناك و هەموو تاوانکارێکی ناپاك و دزێ مەم و زینی دلدارانی . وەك مەرکەوەڕی تاواندا بچێتەوە . شاعیر ناڕەزایی یەکی هێجگار توند لە ناخەوە دەردەبڕێ و دەیەوێ لە کۆمەل و لەگفت شتێ دوورکەوێتەوە . ئەوە تا لە گەل ئەوانەدا کە دەلێن « ئەدەبی کۆشەگیر شانازی بە دابڕان و تەریکی بەوە دەکا »(٨) یەك دەگرێتەوە .

گەرامەوە
ئەی فریشتە ، جارێکی تر گەرامەوە
بە زامێکی بێ ئوقرەو بێ ئارامەوە (٩) .

ئەگەرچی شاعیر وێنە هونەرییەکانی لەیەکەوە زۆر نزیکن و تابلۆ لە دوای تابلۆ هەر بۆیەك مەبەست بە دلفراوانییەوە پێشکەشمان دەکاو رەزیلی تێدا ناکا ، لەگەل ئەوەشدا خوێنەر لێیان وەرز نابێ و بە قەدەر مۆسیقاو ئاوازی ئامرازەکانی ساز دەمان هەژێنێ و ئارەزووی خوێندنەوەو گوتنەوەو گوێ لێگرتنی دەکا .

دەکەینەوە . بۆیە ئەو سەرکەوتنەشی تێدایە چونکی لە زمانی شیعرەکەدا وەك بەکارهێنانی وشەو دەستەواژەو رستەدا بە وردی یەکی وەستایانەوە بەکاری هێناون . دووپات کردنەوەی هەندێ وشەو رستە جاری واهەیە گەورەیی شیعرەکە ئەلێك دەهێننە خوارێ ، کەچی لەمەی شارباژێریدا تام و چێژی خۆیان بزر نەکردوە .

لەکۆتاییدا دەتوانم ئەو بڕیارە بدەم کە « جەند هەناسەیەك » شیعرێکە لە قولایی ویژدان و دەروونەوە هەلقولاوە . شیعرێکە لە راستگۆیی و دلسۆزی جیا نابێتەوە .

من جەمال زۆرچاك دەناسم و ئەویش دەزانێ کە یەکێکم لەو برا هاو بیری خۆشەویستی و هاودلی رازو نیازانەی خۆی . هاوبەشی هەلکێشانی ئەو چەند هەناسەیەو کەلێکی دیکەی دەکەم . دەزانم جەمال چەند سوتاوە ، دەزانم جەمال چەند بەوەفایە . دەزانم تا چ ئەندازەیە هەست ناسکە ، چونکە لە نزیکەوە دەستم لەسەر دلە بر لە خۆشەویستی یە کەی داناوە .

پەراوێزەکان :

١ ـ هەلبژاردە لە دیوانی گۆڤاری رۆژی کوردستان ، چاپخانەی « دار الجاحظ » بەغدا ، ١٩٧٧ . ل ٦٦ .

٢ ـ هەر ئەو سەرچاوەو لاپەڕە .

٣ ـ هەر ئەو سەرچاوە . ل/ ٦٧ .

٤ ـ هەمان سەرچاوە . ل ٦٩ .

٥ ـ گۆڤاری العربی . چاپی کوێت ، ژمارە ٢٢٨ . تشرینی دووەمی ١٩٧٧ .
الدکتور حسان حتموت .

٦ ـ هەلبژاردە لە دیوانی گۆڤاری رۆژی کوردستان . ل/ ٦٩ .

٧ ـ الدکتور عبدالغفار مکاوی . ثورە الشعر الحدیث .الهیئه المصریه العامه للکتاب .١٩٧٢ .ل/٥٤ .

٨ ـ هەر ئەو سەرچاوە ل/ ٥٥ .

٩ ـ هەلبژاردە لە دیوانی گۆڤاری رۆژی کوردستان . ل/ ٧٠ .

خێزان (پاشماوە)

تاوانە . یان ئەوانەی لە خێزانی « وا » دابن دلو دەروونێکی تایبەتیان بۆ دروست کراوەو لە رووی خۆشەویستیدا داخراوە .

ئەی بۆ نەبێ ئێوەی روونــاك بیر « وا » بن .. !

ـ ئێستا گرنگ نیە . رووناك بیر بین یان نەء ، گرنگ ئەوەیە جارێکی تر بەم لەش و لاردوە نەبەبتە مالی من و تەلەفون نەکەیت ..

... عەیبە !! تۆ کچی کام خێزانت بێ نەلێین ! ؟

ـ کچی خێزانی « وا » !!

تەندروستییەکان (پاشماوە)

وەزارەتی تەندروستییان کردوە کە بۆ شارێکی جوانترو خاوێنتر هەلی کردوە .

لەلایەکی ترەوە سەرۆکایەتی تەندروستی پارێزگای دبالە ژمارەیەکی زۆر پاکەتە دەرمانی مشك و کێچ و مۆربانی بەسەر خەلکی پارێزگاکەدا دابەش کردوە بۆ ئەوەی ئەو جۆرە زیوارانەی پێ لەناوبەرن .

ئەمینێ عەبدال (پاشماوە)

هەردو خوەندنخانێد رونیشتی بون . دەرس دخواندن .

ئەم ... ژێ ... مە.. رفـن .

ئەڤە ژێ پارچەهۆنراوەیەکی ژ هۆنراوێد ئەمینێ عەبدالێ ئەمر ب تاجێ « بهار »ێ .

ـ بهار ـ

بلبل دانی سەرێ دارێ
ئو دستریێ . دلیلینە ،
پەیهاڤ سرێ ئەو ڤێ چارێ،
دیسا مەڕا بهارێ تینە .
* * *
بهار هاتیە ، کولو پیڤۆنك
عەمرێ مەڕا دکولکولن .
ئەو و بلبل ناخرو سۆزنك .
عەدلینە ، دلقادرن .
* * *
باع ژێ هەڤرا گ. تمام ،
شانە ، دۆرێ حەسارن .
کولێ سۆر ژێ روح و جان
بۆنا بلبل ستوخارن .
* * *
ئەو دلبە ، دلی ئامن ،
قیە ـ قیەو ڤێ سیێ ،
بۆ وەتەنێ مەی مەزن ،
ئەشقا روحێ من دبێ .
* * *
وەتەنێ مە گولدایە ،

مینا گوالێ بەر قەدایە .
ژ دەستێ مە کول دبارن .
عدلینە ، ئەم دلبارن .
* . *
حزمەتکارم سەوتا بلبل .
ئو دیندارم ئەرڤێ دەمێ ،
ئەو شادبە ب ئشق و دل ،
جا روحێ هەر گاف ـ تمێ .

مازویو (پاشماوە)

رەێشتا خەرری خو دکەت، جارەکێ مێ ونێر (جنسی)و جارەکا دی مێ بتنێ (لاجنسی)و ژیارا زرکێتکا (لا جنسی) پترە ژ یادیو هەردوو دبنە ئەڤرا هندێ کو جهەکێ دارێ بفیت، پەلێ یا هەر ئێکێ ژوان جهێ خوێێ لسەر دارێ هەی و بمبوونا زرکێتکا (لا جنسی) مەزنترە (جنسی) ئانکو ئەو مازویاد زرکێتکا (لاجنسی)دا جێدبیت د مەزنترە ژ مازویا دی .

ـ مشەیا مازویا ـ

● هندی دار با نوبر بیت بتر زرکێتکا مازوێ قەست دکەنێ و بتر مازوێ پێدەهن. دیسا ئەو سالا کەئەك سار بیت دبیتە ئەگەرا مرنا وێ زرکێتکێ و لدویماهیێ دبیتە بناسەك بو کێمبوونا مازویا . هەروەسا هندی دارا مازوێ یا بوشن بیت و دنێکرابیت بتر زرکێتك قەست دکەنێ .

ـ بهاو کەفتنی یا مازوێ ـ

● نیاسینا مازوێ و بهایێ وێ ئەڤیا نوێیە بەلکو کەلەك کەڤنەو دزڤرینە سەر دەمێ ئاشوورییاو . وان مازویا بو گەلەك تشتا بکارئینای وەکی کەمارکرنا جەرمی . بهایێ مازوێ یێ هندێدا کو چەند کەمار تێدا هەیەو ، مازویا شین بتر کەمارا تێدا ژ یا سپی . ژبەرهندێ ئەو بها تردو ، باشترین شوین بۆ مازوێ ل عیراقێ پارێزگەها ـ دهوکێ و هەولێریە ـ هەر ژ رەواندزێ بگرە تاکو بەرواری بالا . بۆ راستیا ڤێ لوتنێ سالا وەهەبوویە (٢٠٠٠) تەن یێن مازویا یێن هاتینە فرۆتن ئە بازارێ مویسل و . بهایێ هەر تەنەکێ (١٧٠)ێ دینار بوویە . لڤێرێ هەکە ئەم حسێبەکا بجووك بکەین دێ بینین دەڤەرا مە سالێ (ـز ٣٤٠) هزار دیناران قازانج زمازیێ دکەت . ژبەرهندێ گەلەك پێدڤی یە ئەم چاڤێ خۆ بدەینە ڤێ دارێ و ئەو لبیرا مە بیت کو خەملا جیانێن مەدارا مازویێ یە ئەخاسمە کەلەك سەرهاتی و چیرۆك یێن بێ هاتینەکوتن . دەراڤەك بوویە کو ئەڤیندارێن لاوو کەنج تێکودو ببینن و بەڕا حەیرانك و لاوکێن خو بێژن .

زاوی چەم (پاشماوە)

ئەم شوێنەدا . کەرەسە بەردبنیەکان کە لە مالە کانا بەکار هێنراون بۆ ئامادەکردنی خوراك بووە ، لە کەنجە کێوی کە دانیشتوان کۆیان کردوتەوە ،

هەروەها بەرووشیان تیکەلاو کردوە کە لەم ناوچەیەدا هەز لە کۆنەوە زۆرە ، هەروەها هێلکە شەیتانۆکەش خوراکی سەرەکی دانیشتوان بووە .

داس کە لە ئێسقان دروست کراوە بۆ دروێنەی گەنمە کێوی دۆزراوەتەوە . لەم شوێنەدا هیچ بەلگەیەك نەدۆزراوەتەوە کە مرۆڤی کۆن

گەنمی بەدەستی خۆی چاندبێ . ئەمەش ئەوە ئەگەیەنێت کە مرۆڤی کۆن لە کوردستانا ئەکەیشتۆتە ئەوەی لەم چاخەدا

گەنمو جۆ بەدەستی خۆی بچێنێت ، لەگەل ئەوەشدا کە پاشماوەی ئەم جۆرە دانەویلەیە نەدۆزراوەتەوە . ئەو کەرەسە بەردینانە کە خواردنیان پێ ئامادە ئەکرێت لە رووەك دانەویلە . و مالی کردنی مەڕ ،

ئەمانە هەمووی بەلگەیە کە دێی زاوی چەمی کۆنترین دێیە هەتاکو ئێستا دۆزرا بێتەوە . ئەشکەوتی شانەدەر شوێنی دانیشتنی خەلکی دێی زاوی چەمی بووە لە زستانا لەبەر ئەوەی لیوەی نزیك بووە ، لە هاویندا لە دێیەکەی خۆیان دانیشتوون . لە چینی یەکەمی ئەشکەوتی شانەدەردا کەسەردەمەکەی سەردەمی دێی زاوی چەمییە هەندێ گۆڕ

دۆزراوەتەوە دوورنیە بگەڕێتەوە بۆ دانیشتوانی ئەم دێیە . لە هەندێك لەم گۆڕانەدا ملوانکەی مووروویان دۆزیەوە . لە یەکێکی کەیاندا حەقۆیەك کە لەبە ردە ئەستێ دروست کرابوو دەسکەکەی کە لە ئیسقان بو

بەقیر پێوەیان لکانبوو دۆزرایەوە ، لەگەل شوێنەواری سەکۆی بچووك . ئەمەش نیشانەیە بۆ جۆرە ئەرێتێك کە تایبەتە بە ناشتن و زیندووبوونەوەی مرۆڤ دوای

مردن . ئەو پاشماوە دێرینانەی لە ئەشکەوت و دێیەکەدا دۆزراونەوە نیشانی ئەدەن کە پەیوەندی بازرگانییان لەگەل شوێنانی دوورابووە ، وەکوو بەردی (ئوبسید)ی یان لە ناوچەی گۆلاوی وان بۆ هاتوە ، هەروەها قیر لە ناوچەی کرکوك . ئەوەی سەرنج ڕاکێشە ، لەم شوێنەدا هیچ جۆرە کەرەسەیەك نەدۆزرایەوە کە لە قوڕ دروست کرابێت وەکوو گۆزەو دیزەو

بەبکەری قوری و سەرەتەشی . یان هەر شتێکی تر لەمانە بچێت کە نیشانەی ئەوە بێت چنین و رستنیان زانیبێ . ئەمەش کۆنی شوێنەکە دەرئەخات لە پێش ئەوەدا مرۆڤ فێری دروست کردنی گۆزەو دیزە . دروست کردن بووبێت . لەگەل ئەوەشدا هەندێ شتومەکی تر دۆزرایەوە کەلە ئێسقان دروست کرابوون وەکوو سوژن و دەرزی ،

ئامێری کەول کردن . چەکوشی بچووك ، چەقۆ ، دەسکی داس هەروەها چەند ئامێرێکی جوان لە ئێسقان دروست کرابوون . شێوەیەکی ئەندازیاری جوانیان

هەبوو ، هەندێکیان بۆ جوانی بەکار هاتوون وەکوو مووروی ملوانکەو هەندێك شتومەکی تر کەلە پیروزە دروست کرابوون یان لە مس . لە کۆتایی دا ئەلێم دانیشتوانی ئەم شوێنە نیشیان زاو کردن و کۆکردنەوەی دانەویلەی کێوی و مالی کردنی

هەندێ ئاژەل بووە ، ئەم شێوەی ئوزەرانە لە ژیانی دانیشتوانی کەریم شابەر . تورکەکە ، کاوری خان ئەچن لە چەمچەمالو لە پارێزگای سلیمانی وەئەردە جای لە پارێزگای هەولێر .

هەولدان بۆ (پاشماوە)

هاتنی مانگی رەمەزاندا ، کە لەم مانگەدا رۆن زۆرلە کار دەکرێ بەهۆی دروست کردنی هەویرەمەنی و باقلاوەو ئەو جۆرە شتانەوە . هەروەها وتوویەتی .. دەزگای دروست کردنی رۆنی ئەباتی ئەو مەکینانەی چاك کردۆتەوەو هەندێك کەرەسەی (ئیحتیاتی) بۆ هێناون هەروەك بەشێکی تری پێویستیەکانی ئەو مەکینانەی لە کۆمپانیای ئوتومبیل دروست کردن لە ئەسکەندەریەوە دروست کردوە .

هەروەها وتوویەتی .. ئەم کارگە نوێیە کە چاوەڕوان دەکرێ لە ماوەی سال و نیوێکدا تەواو بکرێ بەرهەمەکەی دوو هێندەی ئەوبەرهەمەیە کە ئێستا لە ولاتدا بەرهەم دەهێنرێ ئەمەش نەك هەربەشی ناوخۆ دەکا ، بەلکو بەشێکی زۆری لێ دەنێردرێ بۆ دەرەوەی ولات .

چەند پرسیارێك (پاشماوە)

لە هەمووی گرنگتر کەسێك لە چیرۆکێك حالی نابێ و تەنانەت سەری لە خوێندنەوەشی باش دەوناچێ چون ئەو هەتە بەخۆی دەدا بیکاتە موسەلەیەکی رادیۆیی و لە ئێزگەوە دەرخواردی گوێگرەکانی بدا ؟

چاوەروانین بەلکوو ئێزگەی کوردی وەلامی ئەو « بۆ » یانەو دەیان « بۆ »ی تری لەو بابەتەمان بداتەوە . پێشکەکیش سوپاسی دەکەین .

سەرکەوت رەسوول

ئەرستۆ (پاشماوە)

یان نا ؟ ئایا شتەکان لەخۆیانەوە پەیدابوون یان دروستکارێکیان هەیە ؟ کات و بزوتنەوە چین ؟ ئەم دووانە کۆنن یان ناو پەیوەندییان بەبوونەوە چییە ؟

بۆ وەلام دانەوەی ئەم پرسیارانە ، ئەرستۆ چەندین لێکۆلینەوەی کردوەو لەئەنجامدا گەیشتۆتە ئەو بڕیارەی پێ کە ئەبێ بوون لەدوای نابوونەوە هاتبێ و ئەمەش جۆرە گۆڕانێکە پێویستی بە سێ لایەن هەیە :

● بابەتێك گۆڕانەکەی تێدا روونەدات .

● ئەو بابەتە لەخۆیدا دیاری نەکراوبێت .

● دەستنیشانکردنی ئەم بابەتە دوای ئەوەی دیاری نەکراوبوو (٨) .

ئێمە مەڕمەڕمان هەبە کە کەرەسەیەکی خاوو پەیکەرتاشێك لەو مەڕمەڕە پەیکەرێك دروست ئەکات .. مەڕمەڕەکە هەیولایەو پەیکەرەکە واتە روخسارە تازەکە فۆرمەکەیەتی(٩) . . . لێرەوە مەسەلەی چوار هۆیەکە دێتەکایەوە .. کە ئەرستۆ بەم شێوەیە دەستنیشانیان ئەکات :

١ ـ هۆی ماددی کە مەڕمەڕەکەیە .

٢ ـ هۆی ـ فۆرمەکی ـ کە دوا روخساری پەیکەرەکەیە .

٣ ـ هۆی کارکردەکی کە پەیکەرتاشەکەیە .

٤ ـ هۆی ئامانجەکی کە مەبەست لە دروستکردنی پەیکەرەکە چی بوە . ئەمەیە ،(١٠) .

بەلای ئەرستۆوە . ئەتوانرێ هەنگاوێکی تر بۆ پێشەوە بهاوێژرێ و ئەم چوار هۆیە بکرێ بە دوو چونکە هۆی کارکردەکی و ئامانجەکی ئەگەڕێتەوە سەر فۆرم کەوابوو تەنیا هۆی ماددی و فۆرمەکی هەیە ... واتە هەموو شتێك ، هەموو بوونێك لە ماددەو فۆرم پێك هاتووە تەنیا خوا خۆی ئەبێ کە فۆرمی رووتە ..

ئەرستۆ بەوردی باسی خواو هۆیەکانی ساخ کردنەوەی بوونی ئەکات و لەلایەکی ترشەوە زانستێکی داهێناوە بەناوی مەنتیقەوە .. کە لە دەرفەتێکی تردا بە رێك و پێکی باسی هەردووکیان ئەکەین . لە لقەکانی زانستەوە جیایە .. جا بابزانین یەکەم هۆ چییەو کامەیە ؟

ئاگر هەمیشە گەرم و سوتێنەرە ... کەوابوو بابزانین بۆچی و هۆی چییە کە ئاگر ئەم دوو سیفەتەی هەیە ؟ لێرەوە ئەرستۆ دەرگای میتافیزیقا ئەخاتە سەرپشت و لەو باوەڕەدایە کە وەلامدانەوەی ئەم پرسیارانە وامان لێ ئەکات بەدوای زانستدا بگەڕێین و کەوابوو ئەمەش ئێتە ئەو ئەنجامەی کە بلێین ئەلەفە سەرەتای یەکەم زانستێکەو زانینی یەکەم هۆو زانستی یەکەم هۆیەکانی بوونی رووتە .. ئەمەش میتافیزیقایە (وەك ئەرستۆ بۆی چووە) .

ئەرستۆ لەبواری رەخنەگرتن لە تیوری ئایدیای ئەفلاتونەوە چەندین هەنگاوی دلێرانەی هاویشتووە و نموونەی بەرزی لە ئاسمان هێناوەتە خوارەوەو گێڕاویەتەوە بۆ ناوجەرگەی بوونەکان و گەیشتۆتە ئەو ئەنجامەی بڕیاربدات کە هەموو شتێك لەبووندا ئامانجێکی تایبەتی هەیەو ئامانجەکیش لە هەموو شتێکدا دیارو ئاشکرایەو ئامانجەکەش وەرگرتنی دوا فۆرمە . ئنجا بەردەندیش ن بەرپابوونی شتێکی نوێ نییە(٥) بەلکو گوێزرانەوەیە لەبوونی هێزەکییەوە بۆ بوونی هەندەکی واتە وەك شەهرستانی ئەلێ : [کون بعد کمون(٦)] . ئیتر ئەو بوون و شتانەی لەجیهاندا هەن دوو جۆرن . بەشێکیان وەك کەرەسەی خاوان و ئامادەیی و توانایان هەیە ببن بەشت کاتێك وێنەو فۆرمی ئەو بوونەیان وەرگرت ... کوێز ئامادەیی و توانای هەیە ببێ بە دارکوێز ئیتر ئەم کوێزە بە هێزەکی دارکوێزەو دارکوێزەکەش کەشین بووە بەکردەکی دارکوێزە(٧) .

بوون و نەبوون ـ بەگشتی مەسەلەیەك بوە لەو مەسەلانەی کە بیرو مێشکی ئەرستۆیان هەژاندوەو ئەویش وەستایانە دوای شی کردنەوەو تەتەلەکردنی بیروڕای فەیلەسوفەکانی پێش خۆی (بە پێی بارو دۆخی سەردەمی خۆی) وەلامی ئەو پرسیارانەی داوەتەوە کە لەم بارەیەوە بەرۆکیان گرتووە ...

ئەبێ هەوێنی بوون چی بێ ؟ جیاوازی نێوان بوون و نەبوون چییە ؟ ئەو شتانەی ئێستا هەن لەچییەوە پەیدا بوون ؟ لە کەیەوە بوون هەیە ؟ ئەو کەرەسەیەی هەوێنی پەیدابوونی شتەکانە کۆنە یان نا واتە ئەزەلییە

Institut Kurde de Paris

پیشانگاکه‌ی هونه‌ری ته‌شکیلی

نه‌قابه‌ی هونه‌رمه‌ندانی هه‌ولێر

له‌م دواییه‌دا به‌ بۆنـــه‌ی جه‌ژنه‌کانی ١٧-٢٠ی ته‌مـوزی پیرۆزه‌وه‌ نه‌قابه‌ی هونه‌رمـه‌ـندانی لقی هه‌ولێر پیشانگایه‌کی هونه‌ری ته‌شکیلی هونه‌رمـه‌ـندانی سلیمانی‌و هه‌ولێر لــه‌ هۆڵی قوتابخانه‌ی ئه‌یوبیـــه‌ی کچان بۆ مـــاوه‌ی پێنج رۆژ کرایه‌وه‌ .

له‌م پیشانگایـــه‌دا ١٧ هونه‌رمه‌ندی ئه‌م دوو شاره‌ به‌ (٥٨) تابلۆ به‌شدارییان کردبوو.

له‌ هونه‌رمه‌ندانی هه‌ولێر..

یحی مه‌رجان‌و عبدالواحـــد مه‌رجان‌و کمال علی‌و قه‌ره‌نـی جمیل‌و صباح هرمزو دارا محمد علی‌و جوهر محمد به‌شدارییان کردبوو .

له‌ هونه‌رمه‌ندانی سلیمانی-

شێرزاد شه‌وقی‌و عـــلی لطیف‌و دڵشاد صـــاحبقران‌و قادر میرخان‌و خالد کارسول‌و نوری اسماعیل‌و اسماعیـــل خه‌یات‌و عثمان خال‌و اکـــرم سعیدو محمد کاکه‌ بوون .

که‌ره‌سه‌ی هونه‌ری ئـــه‌م تابلۆیانه‌ به‌ گشتی له‌ زه‌یتـی‌و بۆیه‌ی ئاوی‌و مه‌ره‌کـــه‌بی چینی پێکها تبوون .

تابلۆکانی هونه‌رمه‌نده‌کـــان تێکڕا دوو لایه‌نی گرتبۆوه‌ کـه‌ له‌ چوارچێوه‌ی مرۆڤایه‌تـی‌و باسی سه‌رده‌م‌و دیمه‌نـــی، سروشتی‌دا بوون بــــه‌ گشتی هونه‌رمه‌نده‌کان بـــه‌ هه‌ردوو لا تـــوانیبویـــان سروشتێکی کورده‌واریانه‌ به‌ سه‌ر پیشانگاکه‌دا زاڵ بکـــه‌ن ئه‌ویش به‌ تابلۆ سروشتی‌بـــه‌ به‌ تابلۆ فۆلکلوری‌و پیشـــه‌ی جوانه‌کانی سلیمانی له‌ لایـه‌ك کورده‌واری هونه‌رمه‌ندانـــی هه‌ولێر له‌ لایه‌کی تره‌وه‌.

ئه‌وه‌ی شایه‌نی باسه‌ لـه‌م پیشانگایه‌دا هه‌ندێك لــــه‌ هونه‌رمه‌ندانی تازه‌ پشکوتـوو رێگای به‌شدریان درا .

پ . هاوکاری له‌هه‌ولێر

چاپکراوی نوێ

شه‌خته‌

له‌ بڵاوکراوه‌ی چاپخانـــه‌ی کامه‌رانی له‌ سلیمانی ، کۆمه‌ڵێ شیعری شاعیری لاو عثمـــان شه‌یدا به‌ناوی « شه‌خته‌» وه‌ ده‌رچوه‌ ، که‌ بریتی‌یه‌ لـــه‌ ٦٨ لاپه‌ڕه‌ی قه‌واره‌ بچوك‌و کۆمه‌ڵێ شیعری شاعیری ناوبراوی تیایه‌ که‌ وه‌ك خۆی له‌ سه‌ره‌تـــادا نووسیویه‌تی هه‌وڵێکـــــی سه‌ره‌تاییه‌ .

به‌رهه‌مێکی نوێی تیپی پێشڕه‌وی شانۆی کوردی

له‌ هه‌فته‌ی داهاتودا ،تیپی پێشڕه‌وی شانۆی کوردی لــه‌ سلیمانی ، وه‌رزی شانۆیـــی نوێ ده‌ست پێ ده‌کـــات‌و شانۆیی‌و (نری‌و ریوی) پێشکه‌ش ده‌کا . ئه‌م شانۆییه‌ لــــه‌ نووسینـــی نووســـه‌ری پێشکه‌وتنخوازی ئه‌مریکـای لاتینی « ڤیگیدریۆ »یه‌و کمال صابر کردوویه‌تی به‌کـــوردی‌و ده‌رهینانی بۆسه‌ر شانـــۆ ئازاد حمه‌ بچکۆل .

زوربه‌ی ئه‌کته‌ره‌کانی تیپـــی پێشڕه‌و له‌نواندنا به‌شـــداری ده‌که‌ن ، له‌مانه‌ هونه‌رمه‌ندان : بدیعه‌ دارتاش ، حمه‌ ئـــازاد جلال ، سروه‌ عزت ، مصطفی احمد ،سیروان جمال معروف.

ئه‌وه‌ی شایانی باسه‌ ئــــه‌م شانۆییه‌ له‌سه‌ر شانـــۆی « چالاکی قوتابخانه‌کان » لــــه‌ سلیمانی، نشتکه‌ش ده‌کرێ

بدیعه‌ دارتاش

مصطفی احمد

زانست

● **به‌رهه‌مهینانـــــــی به‌رزترین‌و به‌هێزترین زه‌ختـی ده‌سکرد**

زاناکان له‌م دوایـی‌یـــه‌دا توانیان زه‌ختێکی ده‌سکـــردی ئه‌وه‌نده‌ به‌هێز به‌رهه‌م بهێنـــن که‌ ملیۆنێك‌و حه‌وسه‌د هه‌زار جار له‌زه‌ختی جـــــه‌وی سروشتی‌ی بالاتر بێ .

ئه‌م زه‌خته‌ ده‌سکـــرده‌ نوێیه‌ ، زه‌ختی لـــه‌سه‌ر گرێ چوار گۆشه‌یه‌ك ده‌گاته‌ (٢٥) ملیون ره‌تل‌و ئێستا نه‌توانراوه‌ زه‌ختێکی ده‌سکردی وا به‌هێز له‌ هیچ لایه‌کی دنیادا بـــه‌دی بهێنری .

بێگومان سه‌رکه‌وتنی زانایان له‌م هه‌نگاوه‌ نوێیه‌یـــان‌دا ده‌رفه‌تێکی باشـــی بـــۆ په‌ره‌سه‌ندن‌و سه‌رکه‌وتـــن‌و پێشکه‌وتنی گه‌لێ کـــاروبارو تاقیکردنه‌وه‌ی زانســـتی‌و پیشه‌سازی‌ی ره‌خسـاندوه‌و کوڕو ته‌کانێکی باشی به‌ به‌را کردون‌و ئومێدێکی گه‌لــێ گه‌وره‌ی لێ ده‌کرێ به‌ تایبه‌تـی سه‌باره‌ت به‌ دروست‌کردنـــی ئه‌لماس له‌ کاربۆن .

● **دۆزینه‌وه‌ی مانگێکـی نوێ**

له‌م دوایی‌یه‌دا روانگـــه‌ی ده‌ریایی ئه‌مه‌ریکا بڵاوی کرده‌وه‌ که‌ مانگێکی نوێی له‌ کۆمه‌ڵه‌ی رۆژدا دۆزیوه‌ته‌وه‌ ، مانگـــه‌ نویکه‌ به‌ ده‌وری ئه‌ستێره‌ی (بلوتۆ)دا ده‌خولێته‌وه‌ کـــه‌ دوورترین ئه‌ستێره‌یه‌ لـــه‌ رۆژه‌وه‌ . زاناکانی روانگه‌کـه‌ وتیان ئه‌م مانگه‌ نوێیـــــه‌ ناتوانرێ به‌ چاو ببینرێ هه‌تـا ئه‌گه‌ر به‌هێزترین ته‌له‌سکۆپـی فه‌له‌کیشی بۆ به‌ کار بهێنـرێ چونکه‌ تا بڵێی بچوکــه‌ ، له‌ به‌ر ئه‌وه‌ ته‌نها له‌و وێنـــــه‌ فۆتۆگرافی‌یانه‌دا ده‌رئه‌که‌وێ به‌ شێوه‌یه‌کی هونه‌ری‌ی گه‌لێ پێشکه‌وتوانه‌ ده‌گیرێـــن .

هه‌روه‌ها زانایانی روانگه‌کـه‌ رایان‌گه‌یاند که‌ کاتێ ئـــه‌م مانگه‌ نوێیه‌ دۆزراوه‌ته‌وه‌ کـه‌ یه‌کێ له‌ زانایانی روانگه‌کـــه‌ خه‌ریکی لێکۆڵینه‌وه‌ی ئـــه‌و وێنانه‌ بووه‌ که‌ له‌ مانگـــی رابوردوودا بۆ ئه‌ســـتێره‌ی (بلوتۆ) گیراون .

● **به‌هێزترین ته‌قینه‌وه‌ له‌ رۆژدا**

به‌رێوه‌به‌ری روانگه‌ی‌حه‌لوان له‌ میسر دکتۆر محمد فهیـم محمود رای‌گه‌یاندکه‌ ئـــه‌و به‌ڵانه‌یَ له‌ ســـه‌ر رووی رۆژ په‌یدا بوون که‌ ژماره‌یـــان ده‌گاته‌ (٧٦) په‌ڵه‌و رووبـــه‌ری (٥٠٠) کیلۆمه‌تره‌ چـــوار گۆشه‌یان له‌ سه‌ر رۆژ داگیـر کردوه‌ ، نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه‌ کـــه‌ ئه‌و ته‌قینه‌وه‌یه‌یَ لــه‌ سـێ مانگی داهاتوودا له‌ ناو رۆژدا رووده‌دا ، به‌هێزترین ته‌قینه‌وه‌ ده‌بێ که‌ تا ئێستا لــه‌ رۆژدا رووی‌دابێ .

هه‌روه‌ها دکتۆری ناوبـراو وتی ، هه‌موو (١١) ســـاڵ جارێك به‌ شێوه‌یه‌کی ده‌وری‌َ ته‌قینه‌وه‌ له‌ناو رۆژدا رووده‌دا، به‌ڵام زانایانی فه‌له‌ك تائێستا نه‌یان‌توانیوه‌ به‌ شێوه‌یه‌کـــی ته‌واو ئه‌م دیارده‌یه‌ لێـــك بده‌نه‌وه‌ .

ده‌مه‌ته‌قێیه‌ك

فه‌ره‌جی حاجی ره‌شید ،له‌ شاری سلیمانی خه‌ڵـــك خۆشیان ده‌وێ، که‌ گۆرانـــی ده‌ڵێ‌لاسایی ((فرید)) ده‌کاته‌وه‌و له‌به‌ر ئه‌وه‌ ناونراوه‌ ((فرید)). کاك فه‌ره‌جیش له‌به‌ر ئـــه‌وه‌ی خه‌ڵك خۆشیان ده‌وێ ، بۆیه‌ خه‌ڵك حه‌ز له‌ ده‌نگی ده‌کـــا ، که‌متەرخه‌می له‌ گۆرانی وتـــن نه‌کردوه‌ ! له‌ زۆر ئاهه‌نگدا ، به‌ته‌نیا گه‌رمی ده‌کــــا... ! والێره‌دا . ئێمه‌ش ئـــــه‌و ده‌مه‌ته‌قێیه‌ بڵاو ده‌که‌ینه‌وه‌ که‌ ((فرید)) له‌گه‌ڵ پ .هاوکاری‌دا کردویه‌تی :

● **کاك فه‌ره‌ج ده‌نگـــی خۆتت لاچۆنه‌ ؟**

+ شاره‌زاییم له‌ گۆرانـی فۆلکلۆریدا هه‌یه‌و ئاوازیشـــ دائه‌نێم‌و ده‌نگی خۆمم لـــــه‌ مه‌قامدا زۆر لاخۆشه‌ .

● **چه‌ند گۆرانیت هه‌یه‌؟**

+ گۆرانیم زۆره‌ بـــه‌خوا ره‌نگه‌ده‌وری ١٥٠ گۆرانیه‌کم هه‌بێ .

● **چی گۆرانیه‌کی خـۆتت لاخۆشه‌ ؟**

+ (ماریانه‌) ١٧ ســالـــه‌ گۆرانی‌یه‌و له‌ هه‌موو ئاهـــه‌ـنگێکا هه‌ر داوای ده‌که‌ن !!

● **گۆرانیت هــه‌یـــه‌ نه‌توتبێ ؟ .**

+ به‌ڵێ نزیکـــــه‌ی دوو سه‌عات گۆرانیم هه‌یه‌ تـــا ئێستا نه‌موتوون .

● **له‌ چه‌ند ئاهه‌نگـــــدا گۆرانیت وتووه‌ ؟**

+ له‌ ساڵی ١٩٥٧ه‌وه‌ مـن خه‌ریکی گۆرانی وتنم‌و نزیکه‌ی دوو سێ هه‌زار ئاهه‌نگـــم ئاوه‌دان کردۆته‌وه‌ ..!!

● **ئه‌و شیعرانه‌ی ئه‌یانڵێ‌ی هی کێن ؟**

+ هه‌ر گۆرانی‌یه‌و شیعری یه‌کێکن .

● **هه‌ر مه‌قام ئه‌ڵێ‌ی ؟**

+ نه‌ء جارجار شتـــــی تریش ئه‌ڵێم به‌ڵام له‌ مه‌قامـــدا که‌ڵه‌مه‌قام‌بێژم ،علی مه‌ردان له‌ مه‌قامدا له‌ من به‌قوه‌ت تـــره‌ به‌ڵام له‌ به‌ سته‌دا نامگاتێ !

● **ئه‌گه‌یته‌ حه‌ســــــه‌ن زیره‌ك ؟**

+ له‌ هه‌ندێ گۆرانیدا ره‌نگه‌ بیگه‌مێ ، به‌ڵام هه‌ندێ به‌سته‌م هه‌یه‌ که‌س ناتوانێ وه‌کوو مـن بیانڵێ .

● **هونه‌رمه‌ندانی تـــازه‌ت لاچۆنه‌ ؟**

+ که‌سیان ناتوانـــن دوو گۆرانــــــی فۆلکلۆری بڵێن‌و هه‌موویان ته‌نها یه‌ك دوو مانگ ده‌وام ده‌که‌ن .

● **بێ مۆسیقا گـــۆرانی ئه‌ڵێیت ؟**

+ به‌ڵێ - کاتێ مـــــن گۆرانیم ئه‌وت که‌س نه‌ی‌ئه‌زانی مۆسیقا یه‌عنی چی .

● **چی مۆسیقارێك له‌گه‌ڵتا ده‌رئه‌چێ‌و هیلاك نابێ ؟**

+ ئه‌نوه‌ر قه‌ره‌داغی .

● **که‌ی له‌ دایك بووی ؟**

+ به‌خوا زۆر پیرم ساڵـی ٩٢٢ له‌ سلیمانی له‌ دایـــك بووم .

حمه‌ سعید حمه‌ کریم

پ . هاوکاری له‌ سلیمانی

ری ره‌و

دوژمنانمان ئیستا توانای ئه‌وه‌یان نیه‌ به‌ وینـــــه‌و رووداوێکی ئه‌وتۆ کـــــــه‌ جه‌ماوه‌ری پێ قانیع بکه‌ن، تانووت له‌ ڕێره‌وه‌که‌مـــان‌بده‌ن‌و ڕێگا له‌ کاروانـــــی سه‌رکه‌وتووی بگرن .

هاوڕێ صدام حسین

سێ خوشکی کرێکار

له‌ سه‌ردانێکمدا بۆ کارگه‌ی چنینی مافور له‌ هه‌ولێرچاوم‌به‌ سێ خوشـــکی کرێکاری ئازا که‌وت ئـــه‌م سێ خوشکه‌ لــــه‌ ئه‌نجـــامی به‌رهه‌م هێنانێکی زیاتردا له‌لایه‌ن لێژنه‌ی نقابه‌ی کرێکاران‌و یه‌کێتی ئافـــره‌تانی هه‌ولێره‌وه‌ خه‌ڵات‌کـــرابوون . ئه‌م خوشکانه‌ش، شادیه‌ عبدالله‌ له‌دوا وه‌رزی به‌رهه‌م هێناندا به‌رهه‌می به‌شه‌ که‌ی ١٦مه‌تری چوار گۆشه‌ زیاتربو بلقیـــس پیرداودو ، به‌فرین جلال . وه‌ ئه‌م خوشکانه‌ هـــه‌وڵ ده‌ده‌ن به‌رهه‌میان زیاتر بێت چونکــه‌ کاره‌که‌ی خۆیان خۆش ده‌وێ‌و نایانه‌وێ به‌سستی‌و خاوی کار بکه‌ن به‌ڵکو لـــه‌ ئه‌نجامیش‌دا ده‌بێته‌ هـــۆی به‌رز بوونه‌وه‌ی پله‌ی ژبانیان .

هه‌روه‌ها ئه‌م خوشکانه‌ زۆر خۆشحاڵن به‌وه‌ی که‌هاجوونه‌ته‌ کۆری ئیش‌کردنه‌وه‌ چونکه‌ نه‌ك هه‌ر فێری پیشه‌یه‌ك بوون کـه‌ بـــۆ دوارۆژیان ســـوودی لێ وه‌رده‌گرن ، به‌ڵکـــو له‌وه‌ش زیاتر به‌خته‌وه‌رن به‌وه‌ی فێری خوێنده‌واری بوون .

ب.ن هاوکاری له‌ هه‌ولێر

شادیه‌ عبدالله‌

بلقیس پیرداود

به‌فرین جـلال

خێزانه‌

● نه‌جیبه‌ احمد ●

خێزانی ((وا)) و رۆشنبیری ((وا)) !

● ئه‌مه‌ی لێره‌دا ئه‌یخه‌مـــه‌روو ، چیرۆك نیه‌ ، به‌ڵکــــو یه‌کێکه‌له‌و رووداوه‌رۆژانه‌یانه‌ی سه‌دان جار به‌رچاومـــــان ئه‌که‌ون ، ره‌نگه‌ هه‌ندێـــــك بڵێن ، ئه‌م‌رووداوه‌ بچووکانه‌ ، هیچ پێویستیان به‌ خستنـــه‌روونیه‌ ، بـــه‌ڵام ، نـــــه‌ء ، ئه‌م‌مه‌سه‌لانه‌ ، هه‌رچه‌نـــــده‌بچوکیش‌بن ، له‌ ناوه‌ڕکـــــدا گه‌وره‌ن‌و باوه‌ش بـــه‌ ره‌گ‌و ریشـــــه‌ی بیـــرو باوه‌ڕی کۆنه‌ویستیدا ئه‌که‌ن له‌ نـــاو کۆمه‌ڵدا ، له‌ به‌ر ئـــــه‌وه‌ پێویسته‌ له‌و ورده‌شتانـــه‌وه‌ ده‌ست پێ بکه‌ین ، جا حــه‌ز ئه‌که‌م ئه‌وه‌ بزانن ، ئـــــه‌م رووداوه‌ ، نه‌ ده‌ست‌کـــردی ئه‌ندیشه‌یه‌و نـــه‌ دروســـت کراوه‌ :

ئاسیاوێك بۆی گێـڕامه‌وه‌وتی :

- به‌ ئه‌سپایی جیره‌یه‌کم له‌ده‌رگاکه‌ هه‌ستاندو ویستم‌دوو هه‌نگاوی بێده‌نگ ژوره‌کــــه‌ به‌جێبهێڵم‌و وه‌کـــوو رۆژی پێشوو به‌ شه‌رمێکـــــه‌وه‌ سوپاسێکی خێرایان بکـــه‌م به‌ په‌له‌ بگه‌مه‌وه‌ ماڵه‌وه‌ .. ،له‌ پڕ ده‌ستێکی نیمچه‌ زبـری ته‌ڕ ، دیار بوو هێشتا که‌فاوی‌سابوون‌و چه‌وری قاپه‌کانــی پێوه‌ بوو ، نووسا بـــــــه‌ مه‌چه‌کمه‌وه‌ ، راچڵه‌کیـــم ، خه‌ریك بوو وشه‌کان ، رێگـای‌دوانیان لێ تێك چـــــێ‌و هه‌زاران شت له‌وکاته‌دا بوون‌به‌ شریتی کاره‌ساتێکـــــی ناهه‌موارو ته‌نگیــــان پــێ‌ پــێ هه‌ڵچنیم ، کوژمێکم دایـه‌ خۆم !

- ئاه‌ .. دایکی ئاری . .سوپاستان ئه‌که‌م ..

که‌چی ئه‌و قیڕانی ! .. نه‌سوپاس‌و نه‌ ته‌ڕه‌ماش !!

- دایکی ئاریَ ، وابزانـــم‌بووم به‌ هۆیَ ئازاردانتـــان ، سوپاستان ئـــه‌کـــه‌م ،خوانه‌خواسته‌ خۆ هیچ رووی نه‌داوه‌ .. بۆ توڕه‌یَ !!

- ئه‌وڵـلا هیـــــچ رووی‌نه‌داوه‌.، گوایه‌ له‌مه‌ زیاتـــرت ئه‌وێ ؟ له‌و سه‌ری مه‌سه‌له‌که‌ دێیته‌وه‌و خۆت گێل ئه‌که‌ی ..

پێش ئه‌وه‌ی به‌ وشه‌یه‌کی‌تر کلیلی بیده‌نگی بشکێنـــــم سه‌رێکی بۆ له‌قاندم‌و وتــی :

- کچی باش ئه‌مجارشیان‌بۆ تۆ ، به‌ڵام جارێکـــی‌تر ماڵی من نه‌ جێگای ته‌له‌فـون کردنی تۆیه‌و نه‌ ئێره‌شـــه‌وه‌ جێگایَ ژوان ده‌ستنیشـــان ئه‌که‌یت !!

به‌ په‌رۆشه‌وه‌ ، له‌ بوارێـك نه‌گه‌ڕام وشه‌یه‌کی ئاڕاستـــه‌ بکـــه‌م تا ، هه‌ناســـــــه‌ هه‌ڵکێشانێکیم به‌ هه‌ل زانی :

- دایکی ئاری .. ئــــه‌وه‌تۆ چی ئه‌ڵێیت ، ژوانی چی‌و به‌زمی چی ؟ گوایه‌ نازانـــی له‌گه‌ڵ « به‌یان »ی هاوڕێـــــم ده‌ستنیشانی جێگای به‌کتـر بینینمان کرد تا به‌یه‌کـــه‌وه‌ بچینه‌ .....

- بچنه‌ دۆزه‌خ .. بچنـــه‌ لای کوڕان ، چـــــه‌نـد رۆژه‌ بێدادیم بۆ ئه‌مه‌ بوو ، ئـــه‌م‌وت باوکی ئاری ئه‌م سه‌ره‌ بـــێ سه‌ودا نیه‌ ، ده‌فه‌رموو کچــی خێزانی ((وا !!))و ئـــه‌مـــه‌ش کرده‌وه‌یه‌تی ! هه‌مـــوو رۆژێ به‌ ناوی قسه‌ کردنه‌وه‌ له‌گه‌ڵ هاوڕێ‌که‌یداو چوونه‌ کتێبخانه‌ له‌ ماڵه‌وه‌ تێرو ته‌سه‌ڵ قسـه‌ له‌گه‌ڵ کوڕان ئه‌کا ... !!

هه‌رچی رق‌و کینـــــه‌ی‌چه‌ندساڵه‌ی ئه‌م کۆمه‌ڵه‌ لـــه‌ ناخمدا که‌ڵه‌که‌ ببوون ، لـــه‌م ساته‌دا هه‌ره‌سی هێنا ..

- باشته‌ گرێمان وایـــــه‌و له‌گه‌ڵ کوڕدا قسه‌ ئه‌کــــه‌م ،

بڕوانه‌ : ل : ٧

● جیهانی وه‌رزش

ئـه‌م وه‌رزشـه‌وانـه‌ بناسـه‌ ..

زۆر جار که‌ ده‌چینـــه‌ سه‌یری یارییه‌ك ، یاری‌زانێکی سه‌رکه‌وتوو هه‌ر له‌ سه‌ره‌تاوه‌ ده‌رده‌که‌وێت‌و ده‌بێته‌ جـێی سه‌رنجی بینه‌ران .. بـــه‌ڵام له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا حه‌ز ده‌کـه‌ن زۆر شتی‌تر که‌ هه‌یه‌ ده‌رباره‌ی ئه‌و یاری زانه‌ بیزانن ..

ئه‌گه‌ر چووبیته‌ سه‌یـــری یه‌کێك له‌ یاری یه‌کانی (تیپـــی تۆپی‌ی هه‌ڵبژارده‌ی سله‌یمانی) پاش ئه‌وه‌ی یاری‌یه‌ جوانه‌که‌ی یاریزانه‌کانی ئه‌م تیپه‌ ده‌بینیت، بۆت ده‌رده‌که‌وێ که‌ یه‌کێـــك له‌ یاری که‌ره‌ سه‌رکه‌وتوه‌کانی « تاله‌ خڕه‌» یه‌ :

: (تاله‌ خڕه‌) کێ‌یه‌و چـۆن بووه‌ به‌ وه‌رزشه‌وان ؟

:(طاهر لطیف) تـــه‌مه‌نم (٢٧) ساڵه‌و له‌ شاری سلێمانی له‌دایك دووم .

هه‌ر له‌ منالیه‌وه‌ حه‌زم له‌ وه‌رزش کردووه‌ به‌ تایبه‌تـــی (تۆپی پێ) ، له‌ ساڵـــی ١٩٦٥دا هه‌ڵبژێرام بۆ تیپـی هه‌ڵبژارده‌ی پـــه‌روه‌رده‌یَ سله‌یمانی‌و ساڵی ١٩٦٩ بـــۆ هه‌ڵبژارده‌ی تیپی تۆپـــــی پێی سله‌یمانی‌ی له‌زۆر گره‌وی تۆپی پێی ناوخـۆ‌و ده‌ره‌وه‌دا یاریم کردوه‌ ..

: ئێستا بۆ کام تیپ یـــاری ده‌که‌ی ؟

. بۆ تیپی هـــه‌ڵبژارده‌ی سلێمانی‌و بۆ تیپی کارگـــه‌ی جگه‌ره‌کێش یاری ده‌که‌م ..

: کام وه‌رزشه‌وانه‌ په‌سه‌ند ده‌که‌ی ؟

: من‌و هه‌موو که‌سێـــــك جۆره‌ وه‌رزشه‌وانێك په‌سه‌ند ده‌که‌ین که‌ خوو ره‌وشتی به‌رز بێت به‌رامبه‌ر به‌ هـــاوڕێ یاریزانه‌کانی‌و فێرکه‌رو حه‌که‌م له‌ گشت کاتێکا ...

: سه‌رچـاوه‌ی رۆشنبیری وه‌رزیشت چی‌یه‌ ؟

: زۆر سه‌رچاوه‌ی وه‌رزشی ئه‌خوێنمه‌وه‌ له‌ یاساکانـــــی یاری‌و گرنگی له‌ چه‌نـــــد لایه‌نێکه‌وه‌ ئه‌مه‌ جگه‌ لــــــه‌ (رۆژنامه‌ی وه‌رزشی) ..

: وه‌ك یـــاری زانێك ئامۆژگاریت چی‌یه‌ بـــــۆ وه‌رزشه‌وانه‌ لاوه‌کان ؟

: له‌ ڕاستیدا ئامۆژگـــاری زۆره‌ بۆ وه‌رزشه‌وان بـــه‌ڵام به‌لای منه‌وه‌ :

★ دوانه‌که‌وتن لـــــه‌و ڕاهێنانه‌ی که‌ له‌ هه‌فته‌یه‌كدا هه‌یه‌تی ..

★ دڵ پاکی جێگیر بێـــت له‌ ده‌روونیدا به‌رامبـــــــه‌ر هاوڕێکانی ..

★ به‌ هیچ جۆرێك لـــــه‌ وته‌ی (مدرب - فێرکه‌ر) ه‌که‌ی ده‌رنه‌چێ ..

★ به‌هیچ جۆرێـــــك (مه‌شروب) نه‌خواته‌وه‌ ..

★ به‌ هیچ جۆرێـــــك (چه‌ندوچون) له‌گه‌ڵ حه‌که‌مدا

نه‌یا ..

: پێشنیارت بۆ پێشخستنی وه‌رزش له‌ کوردستان‌دا ؟

: پێشنیار زۆره‌ بـــه‌ڵام گرنگتر ینیان به‌م خاڵانه‌ دیاری ده‌که‌م :-

★ کردنه‌وه‌ی یاریگـــای هه‌مه‌ جۆر (بۆ گشت یاری‌یه‌ك) له‌ ناوچه‌کانی کوردستان ..

★ ناردنی فێر که‌ره‌کان بۆ ده‌ره‌وه‌ی عێراق ..

★ کردنه‌وه‌ی یاریگـــای زستانه‌ له‌ناوچه‌ی‌کوردستان‌دا.

● ئاوات محمود ●

Institut Kurde de Paris

لەلایەنە بنچینەییەکانی ئەوتاقیکردنەوە بەرچاوەی
شۆڕشی کەرۆزگار ڕاستی و سەرکەوتنی سەلماند ،
ئەوریبازە ڕاست و نەگۆڕەیە کەلەرەفتارکردنیدا
لەگەڵ جەماوەرو لەبنیاتنانی بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی
پێشکەوتنخوازو لە چارەسەرکردنی مەسەلەی
کورددا گرتویەتە بەر .
سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکر

هاوکاری

٨ لاپەڕە — ٢٥ فلس

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخیلانی شەقامی « الجمهورية »
بەغدا - س.پ ١٤٠١٦ تەلەفون ٣/٦٨٣١١ خەت
سەرنووسەر : محمد امین محمد

● دوو شەممە ٢١ی ئاب ١٩٧٨ ژمارە ٤٣٨ ● — سالی ١٩٧٠ دامەزراوە — ● الاثنين ٢١ آب ١٩٧٨ العدد ٤٣٨ ●

سەرۆکی فەرماندە: بیناکردنی سۆشیالیزم و ڕەفتارکردنی دیموکراتیەت ئەوە پێویست دەکا کە تێکۆشان لە پێناوی لە ناوبردنی نەخوێندەواریدا گەرمتر بکرێ

سەرۆکی بەڕێز احمد حسن البکر دووپاتی کردەوە کەوا بیناکردنی سوشیالیزم لە وڵاتەکەماندا و ڕەفتارکردنی دیموکراتیەت ئەوە پێویست دەکەن کە تێکۆشان لە پێناوی لەناوبردنی نەخوێندەواریدا گەرمتر بکرێ بەشێوەیەکی تەواو و بەپەلەو ڕۆیشتن لەسەر ئامادەکردن و کۆکردنەوەی هەموو تواناکان بۆ جێبەجێ کردنی ئەم کارە بەپەلەو بەسەرکەوتوویی .

هەروەها سەرۆکی بەڕێز لە سەر دانەکەی وەزارەتی پەروەردەو کۆبوونەوەی لەگەڵ بەڕێز محمد محجوب ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری پەروەردەدا ، داوای کرد کە سیمابنەڕەتیەکانی مرۆڤی عەرەبی دەربخرێن و پێ لەسەر کەسایەتی نەتەوەو پەیامەکەی دابگیرێ ئەمیش بەهۆی داچەسپاندنی بیروڕای پەروەردەیی و ڕۆشنبیری عەرەبیی ڕەسەنەوە .

سەرۆکی بەڕێز گوێی لەڕوونکردنەوەیەك گرت کە بەڕێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری پەروەردە لەبارەی ئەو قوناغانەوە پێشکەشی کرد کە جێبەجێ کردنی هەر دوو یاسای هەرەوەزی نیشتیمانی سەرتاپاگیر بۆ نەهێشتنی ئیجباری نەخوێندەواری و فێرکردنی بەزۆر بڕیویانە .

سەرۆکی بەڕێز داوای بەردەوامیی شوێن کەوتنی جێبەجێ کردنیانی کرد بەشێوەیەکی ورد لەپێناوی گەیشتن بەئامانجەکاندا .

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە هەروەها سوپاسگوزاری بۆ ئەو هەوڵانە دەربڕی کە لەلایەن وەزارەت و کاربەدەستان و جەماوەری گەلەوە دراون کە ڕاستەوخۆ بەشداری دەکەن لە ئامادەکاریدا بۆ هەڵمەتەکە و دوارۆژی بەختیار بۆ نەتەوەکەیان دروست دەکەن.

بۆچی لە عیراق ناگەن

● لە ١٨-٧-٩٧٨دا و گەرمەی ئاهەنگ گێڕانی ئاهەنگەکانماندا بەبۆنەی بیرەوەری دەیەمی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەمووزو بیرەوەری بیستەمی شۆڕشی (١٤) تەمووزەوە ، بەڕێز صدام حسین جێگری سەرەکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش کۆنفرانسێکی ڕۆژنامەنووسیی بەست کە پێنج سەعاتی خایاندو (١٥٠) ڕۆژنامەنووسی سەر بە ڕۆژنامە جۆراوجۆرەکان و ئاژانسەکانی دەنگوباس و ئێزگەکانی ڕادیۆو تەلەفزیۆن و دەزگاکانی ڕاگەیاندنی هەموو وڵاتانی جیهانی تێدا بەشدار بوو . جێگری بەڕێز وەڵامی هەموو پرسیارەکانی دایەوە کە سەرنجی ئامادەبوانی ڕاکێشا ئەمیش لەبەر وردی وەڵامەکان و مەوزوعیەتی ئیقناع کردن سەرەڕای ئەو شێوە ڕوون و قووڵەی کە جێگری بەڕێزی پێناسراوە .

گەلەکەمان بە عەرەب و کوردەوە لە بەڕێوەچوونی کۆنفرانسەکە ئاگادار بوو . کە بەشێوەیەکی بنەبڕ کەر پابەندی عیراقی دووپات کردەوە بە بیرو ڕا نیشتیمانی و نەتەوەییەکانەوە کە لە ئیدیۆلۆژی عەرەبی شۆڕشگێڕانەی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستەوە هەڵقوڵاون و لەگەڵ ئەوەشدا هەریەکێك لە پرسیارو وەڵامەکان ئەشێ بکرێ بە مەوزووعێکی سیاسی گرنگ بەڵام ئێمە دوومەوزووعمان بۆ لێدوان هەڵبژاردوە ، ئەمیش لەبەر تەسکی بوارەکەو بەرفرەوانی هەردوو مەوزووعەکە هەوڵ ئەدەین زۆر بە کورتی بەسەریاندا تێپەڕکەین تا بگەینە ئەو هۆیانە کە ڕێ ئەدەن خەڵکی لە عراق ، بەو جۆرەی کە هەیە ، نەگەن .

مەوزووعی یەکەم ، پرسیارێکە دەربارەی چارەنووسی ئۆتۆنۆمی پاش سەرکەوتنەکەی ئازاری ٩٧٥. لە ڕیشەو ڕیتالی پرسیارەکەوە دەردەکەوێ کە گەلێ لایەن واتێ دەگەن کە مەسەلەی ئۆتۆنۆمی مەسەلەیەکی قۆناغی تەکتیکیەو لەگەڵ تەواوبوونی قۆناغەکەیدا کۆتایی دێت ، وەکو لە بارودۆخی هەندێ دەوڵەتی تردا هەیە کە داخوازەکانی گەلەکانیان جێبەجێ دەکەن و هەر کە دەستیان ڕۆیشت و جێ پێیان قایم کرد پاشگەز دەبنەوە و هەموو ئەوەی داویانە وەری دەگرنەوە .

تێکۆشەر صدام حسین ئەو پرسیارەی بەوەڵامێك وەڵام دایەوە کە سەری خاوەنەکانی سووڕ هێنا . ئەو وتی : ئێمە لەو وەختەدا تەنها وەکو بەعسی سەرنەکەوتین ، وەکو عەرەبیش سەرنەکەوتین ، بەڵکو وەکو عیراقی سەرکەوتین و وەکو کوردو وەکو عەرەب سەرکەوتین ، بە سەر خۆماندا سەرکەوتین بۆ چارەسەرکردنی هەڵەو بە ئیرادەی خۆمان لە چارەسەرکردنی هەڵەدا سەرکەوتین ، بەسەر ئەو بەکرێ گیراوانەدا سەرکەوتین کە خۆیان خستە خزمەتی بێگانەوە ، بەئیرادەی عیراقیەکان بە عەرەب و کوردەوەو بەسەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست و بەپشت گیری کردنی هەموو لایەنە نیشتیمانی و نەتەوەییە پێشکەوتنخوازەکان . کەوابوو ، دوو جار سەرکەوتین جارێکیان بەئیرادەی خۆمان و جارێکیان بەسەر خۆماندا ، هەڵەکار ولادەر .... لادەر دەگیراو ڕاوتراو هەڵەکار لە ناوبردەخنکێ ، تردا گەڕایەوە ، لە بەر ئەوە هیچ گۆڕانێك لە سیاسەتماندا نیە .

ڕێبازی ئۆتۆنۆمی لە سەر ئەساسی هەندێ جیسابکاری وەختەکی دانەترابوو بە زۆر لە ئێمە نەسەترا ، سەندن لە لایەنێکی سەرکەوتووو لایەنێکی تێشکاو کە ئێمە بین ، بەڵکو ئۆتۆنۆمی ڕەنگدانەوەیەکی ڕەسەنی پرۆگرامی ئێمە بووو ئێمە سەرکەوتوو بوین . بگرە کاتێك کە بڕیارێکی گەیوی ئەوتۆ دەردەکەین کە چارەسەرکردنێکی ڕاست دەدا بە گیروگرفتێکی عراقی یان عەرەبی یان هی نێو دەوڵەتان ، ئێمە بەوە ئەوپەڕی سەرکەوتن وەدەست دەهێنین . . . . پاش ئەوە جێگری بەڕێز ئەوە دوو پات دەکاتەوە کەوا ئۆتۆنۆمی ئێستاو ئەوجاشی بڕیارێکی نە ترسانەو مەبدەئیانەی ڕاست بوو بۆ گەلی کوردمان و هەر بەردەوامیش دەبێ .

لە بەر ئەوەش ئەم تاقی کردنەوە . نوێیە لە مێژووی عراق و وڵاتانی جیهانی سێیەمیشدا ، نابێ ئەوەمان لەبیر بچێتەوە کە هەموو تاقیکردنەوەیەك هەڵەو ڕاستی دێتەپێش و ئەگەر بویسترێ سەرکەووتنێکی تەواو وەدەست بهێنێ ، ئەبێ هەڵەکان بەهەند وەرنەگیرێن و بازیان بەسەردا بدرێ تا باشترین شێوەی بەجێهێنانی عەمەلی وەدەست بهێنرێ ، بەڵام ئەگەر مەبەست کۆتایی پێهێنانی بێت ئەوا مەسەلەکە ڕوو ئەکاتە لایەکی تر ، بەرەو قوولکردنەوەی هەڵەکان و گەورە کردنیان و تابن بە کۆسپی گوشندە .

عەرەب و کورد لەوڵاتەکەماندا باوەڕێکی پتەویان بەوە هەیە کە دوارۆژ بۆ ئەوان و بۆیەکیەتی ئەوانە ، بەفیکرو بەکارو بەبەخشش ، بەڵام ئەوانەی ، لەدەرەوەن ، بە چاویلکەیەکی ڕەش سەیریان ئەکەن ، ئەوان خۆیان

بروانە:ل:٢

هاوڕێیان البكر و صدام حسین پیرۆزبایی لە خێزانی ڕۆژنامەی « الثورة » ئەکەن

هاوڕێ احمد حسن البكر جێگری ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست سەرۆکی کۆمار پیرۆزبایی لە خێزانی ڕۆژنامەی « الثورة » کرد بە بۆنەی جەژنی دەیەمینی دەرچوونیەوە .

هاوڕێ البكر لە نامەیەکی پیرۆزباییدا وتی :

« الثورة » لە دەساڵی ڕابردوودا مینبەرێکی پرشنگداری ڕاستی و حەق و تێکۆشان بوو لە کاتێکدا کە درۆو ساختەو سەرشۆڕ کردن باڵی بەسەر نیشتمانی عەرەبماندا کێشابوو ، هەروەها هاوڕێ جێگری ئەمینداری گشتی داوای کرد ڕۆژنامەی « الثوره » بگەیەنرێ بە زۆرترینی جەماوەری عەرەب و هەوڵ بدرێ بە هەموو شێوەیەك بۆ کردنەوەی هەموو دەرگایەك بۆ دابەشکردنی لە شوێنە جۆراوجۆرەکانی عەرەبداو وێنەی پرشنگداری عیراق بگەیەنرێ بە هەووڵاتیە عەرەبەکان لە هەموو شوێنەکانی نیشتمانی عەرەبدا .

هەروەها هاوڕێ صدام حسین یاریدەدەری ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش سڵاوو ئاواتی خۆی بۆ خێزانی « دار الثورة » نارد لەگەڵ دەسکە گوڵێکی بۆن خۆشدا بە بۆنەی بیرەووری دەیەمی دەرچوونی ڕۆژنامەی « الثـورة » وە . جگە لەمە « الثورة » سڵاوو ئاوات و دەسکە گوڵی پیرۆزبایی لەگەڵی کەس و لایەنی ترەوە بۆ هاتوە .

سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزب پیرۆزبایی لە پارتی دیموکراتی کوردستان دەکا بەبۆنەی بیرەوەری دامەزراندنیەوە .

سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست پیرۆزبایی لە پارتی دیموکراتی کوردستان کرد بە بۆنەی تێپەڕبوونی ٣٢ ساڵەوە بەسەر دامەزرانیدا .

لە بروسکەیەکی پیرۆزباییدا کە سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزب بۆ مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستانی نارد دووپاتی کردەوە کەوا خەباتگێڕا لە نێوان هەموو ڕیشەکانی هاوپەیمانەتی خەباتگێڕانە لە نێوان هەموو هێزە پێشکەوتنخوازەکاندا لە ژێر سێبەری شۆڕشی مەزنی حەقدە، تەمووزدا ، ڕێ و شوێنێکی کاریگەرە بۆ داچەسپاندنی بەرەیەکی ناوخۆیی پەو .

ئەمەش دەقی بروسکەکەیە . .

هاوڕێیانی خۆشەویست . .

سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزبەکەمان ، حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست پیرۆزبایی دڵسۆزانە دەنێری بۆ ئەندامان و لایەنگرانی حزبە هاوپەیمانەکەتان بە بۆنەی تێپەڕبوونی (٣٢) ساڵەوە بە سەر دامەزرانی حزبەکەتاندا کە لەگەڵماندا لەیەك سێپردا بە دژی هاوپەیمانیەکی ئیمپریالیستی زایۆنیستی کۆنەپەرستانەو لەگەڵ هەموو جەماوەری خێرخوادا تێ دەکۆشێ بۆ داکۆکی کردن لە شۆڕشی گەلەکەمان و بۆ داچەسپاندنی ڕێبازە نەتەوەییە سوشیالیستانەکەی و تێکۆشانی بەردەوامی .

داچەسپاندن و قووڵکردنی ڕیشەکانی هاوپەیمانیەتی خەباتگێڕانە لە نێوان هەموو هێزە پێشکەوتنخوازەکاندا لەژێر سێبەری شۆڕشی مەزنی حەقدەی تەمووزدا ڕێ و شوێنی کاریگەرە بۆ داچەسپاندنی بەرەیەکی ناوخۆیی پتەوو هەموو تواناو وزە داهێنەرو دروستکەرەکان لە پێناوی بەجێهێنان و خێراکردنی ئەرکەکانی گۆڕانکاری شۆڕشگێڕانەو هاندانی هوشیاری خەباتگێڕانە لەناو جەماوەردا کۆدەکاتەوە .

وڵاتە تێکۆشەرەکەمان لەژێر سێبەری شۆڕشە دلێرەکەماندا تاقیکردنەوەیەکی یەکتای لە گۆڕانکاری قووڵدا لە گەلێ بواردا بە خۆیەوە بینیوە ... هەروەها دەسکەوتی مێژوویی زۆرگەورە بۆ جەماوەر هاتۆتە دی و ئۆتۆنۆمی بۆ گەلی کوردمان بەکێك بوو لە هەرە دیارترینی ئەو دەسکەوتانەو ڕەنگدانەوەیەکی شۆڕشگێڕانەی دڵسۆزی بوو بۆ دامەزراندنی بناغەی ساخ بۆ یەکیەتی نیشتیمانی لە نێوان ڕۆڵەکانی گەلی عراقدا .

هاوڕێ خۆشەویستەکان .

ئەو گیانی هاوڕێیانەو هاوپەیمانیتیە خەباتگێڕانەیەی کە هەردوو حزبە هاوپەیمانەکەمانی لە هێڵێکدا کۆکردۆتەوە . . ڕەنگدانەوەی هەستی قوولمانە بە ئۆباڵە چارەنووسیەکان و هەوڵی بەردەوامان بۆ ڕۆیشتن لەسەر ڕێبازە شۆڕشگێڕانە پێشڕەوەکەو کۆکردنەوەی جەماوەر بۆ ڕێ و شوێنێکی گەشەکردوو بەردەوام و دڵسۆزانەو دەدەنە دەستەوە بۆ کاری داکۆکی کردن لە عراقی شۆڕش و گۆڕانکاریە مێژوویەکان و برینی ڕێگای پیلانەکانی هێزە دژکارەکان بە ئاواتەکانی گەلەکەمان و خواستی ئازادی سەربەخۆی و داچەسپاندنی ڕیشەکانی تێکۆشانی ئاو کۆیی نێوان ئەو هێزە پێشکەوتنخوازانەو بۆ پێشەوە لە پێناوی بیناکردنی عراقێکی گەشە کردوودا .

سەرکردایەتی هەرێمایەتی
حزبی بەعسی عەرەبی
سوشیالیست

سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزب پیرۆزبایی لە پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان دەکا بەبۆنەی بیرەوەری دامەزراندنیەوە .

سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست دووپاتی کردەوە کە پتەوکردنی تێکۆشانی هاوپەیمانانە لە نێوان هێزە پێشکەوتنخوازەکانماندا نیشانەیەکی زەقە لە مەیدانی کاری هاوبەش و خەباتی بەردەوام بۆ پاراستنی دەسکەوتە شۆڕشگێڕیەکان و گەشەپێدانیاندا .

هەروەها لە بروسکەیەکی پیروزباییدا کە بە بۆنەی (٣٢) ساڵەی دامەزراندنی حزبی شۆڕشگێڕی کوردستانەوە ناردویە ، دووپاتی کردەوە کە تێکۆشانی ناوکۆیی لەگەڵ هەموو هێزە پێشکەوتنخوازەکانی وڵاتدا دەبێتە مایەی ورباکردنەوەی جەماوەرو هاندانیان بۆ بەشداری کردن لە شەڕی کارو بەرهەم هێنانداو ئەمەش دەقی ئەو بروسکەیەیە ..

هاوڕێ خۆشەویستەکان بە ناوی سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزبەکەمانەوە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست گەرمترین پیروزبایی ئاراستەی حزبە هاوپەیمانەکەتان دەکەین و هیوای پێشکەوتنی دەخوازین لە بەشداری کردندا لە ڕەوتی کاری نیشتمانی و بنیاتنانی عیراقی نوێماندا لەسایەی ئەو بزووتنەوە شۆڕشگێڕیەدا کە وڵاتە تێکۆشەرەکەمان لە خۆیەوە دەبینێ دوای سەرکەوتنی ئیرادەی یەکگرتووی جەماوەری ڕۆڵەکانی گەلەکەمان لە ژێر سایەی شۆڕشی پیرۆزی ١٧-٣٠ ی تەمووزدا .

پتەوکرنی تێکۆشانی هاوپەیمانانە لە نێوان هێزە پێشکەوتنخوازەکانمادا دەبێتە نیشانەیەکی زەق لە مەیدانی کاری هاوبەش و خەباتی بەردەوامدا بۆ پاراستنی دەسکەوتە شۆڕشگێڕیەکان و گەشەپێدانیان و هەرچەندە وەدی هاتنی ئۆتۆنۆمی بۆ گەلی کوردمان بە دەسکەوتێکی مێژوویی گەلی عیراق دەژمێرێ بەڵام دووپات کردنەوەی جەوهەری دیموکراتی و سۆشیالیستی تاقیکردنەوە شۆڕشگێڕیە سەرکەوتوەکەمانەو ڕاستی پرۆگرام و هەڵسوکەوتی تاقیکردنەوەکە دەردەخا لە هەموو مەیدانەکاندا ..

هاوڕێینە ..

بروانە : ل : ٧

بەڕێز صدام حسین پێشوازیی محمود ریاض دەکا

بەڕێز صدام حسین جێگری سەرەك ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لەمەکتەبی ڕەسمیی خۆی لە بنیای ئەنجومەنی نیشتمانیدا ، پێشوازیی بەڕێز محمود ریاضی ئەمینداری گشتی جامیعەی عەرەبی کردو لە چاوپێکەوتنەکەدا لە دوا هەڵوێستی ئێستای ناوچەی عەرەب دوان .

لە چاوپێکەوتنەکەدا کە دوو سەعاتی خایاندا ، بەڕێز حامد علوان وەزیری دەرەوەش ئامادە بوو .

ئەوەی شایانی باسە هاتنی بەڕێز محمود ریاض بۆ بەغدا لەبەرنامەی ئەو گەشتەیدایە کە تێیدا سەر لەچەند وڵاتێکی عەرەبی دەدا .

بەڕێز ریاض بە ئاژانسی دەنگوباسی عیراقی ڕاگەیاند کە سەردانەکەی بەئامانجی ئاڵ و گۆڕکردنی سەرنجە سەبارەت بە هەڵوێستی ئێستای عەرەب .

لەکاتی گەیشتنی بەڕێز محمود ریاضدا ، بەڕێز حامد علوان وەزیری دەوڵەت بۆکاروباری دەرەوە ، وەزیری دەرەوە بەوەکالەت لەگەڵ چەند کاربەدەستێکی تری وەزارەتی دەرەوە لەفڕۆکەخانەی بەغدادا پێشوازییان لێ کرد .

شەشەمین کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی کاردینالەکان

ڕۆژی چوارشەممەی ڕابردو ئەنجوومەنی کاردینالەکان شەشەمین کۆبوونەوەی بەست بۆ خۆ ئامادەکردن بۆ کۆبوونەوەی نهێنی هەڵبژاردنی جێنشینی پاپا پۆلسی شەشەمی کۆچ کردوو . لێپرسراوەکانی ڤاتیکان ڕەفزیان کرد کە پەردە لەسەر ئەو شتە لابدەن کە لەکۆبوونەوەی نهێنیدا باسی کراوە ، بەڵام لێپرسراوەکان وتیان لەوانەیە ١١٢ کاردینال لە کۆبوونەوەکەی داهاتوودا بەشدار بن .

لە لایەکی ترەوە ئاژانسی ڕۆژنامەکان ڕایانگەیاند کە کاردینالەکان لە کۆبوونەوەی مێژوویی خۆیاندا کە لەبیست و پێنجی ئەم مانگەدادەبەسترێ ، لە پاشەڕۆژی کەنیسە لەژێر سەرکردایەتی پاپای تازەدا دەکۆڵنەوە .

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاری داوە کە موخەسەساتی پیشەیی بدرێت بە کارگێڕانی مەیدانی پەروەردە

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاری داوە کە موخەسەساتێکی بڕراوەی پیشەیی بدرێت بە پسپۆڕەکانی پەروەردەو بە سەرۆکی دایەرەکانی پەروەردەو بەڕێوەبەرانی بەش و یارمەتی دەرەکانیان و ئەو کار گێڕانەی لە ئامادەکردنی بەرنامە کتێب دانان و هۆی فێرکردن و مەشقی مامۆستایان و چالاکی قوتابخانەو وەرزشی و ڕێنمایی پەروەردە کاردەکەن، لە هەر دوو وەزارەتی پەروەردەو ناوخۆدا (بەڕێوەبەرایەتی ناوخۆ) و ئەنجومەنی بەرزی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری و گەورەو فێرکردن و بەڕێوەبەرایەتی یەگشتی یەکانی پەروەردە لە پارێزگاکانی و ئەمینداریتی گشتی پەروەردەو فێرکردنی بەرز لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا .. ئەمەش تەواوی بڕیارەکەیە

بەپێی دەسەڵاتی بڕگەی (أ)ی ماددەی چل و دووی دەستوری وەختی لەکۆبونەوەی ڕۆژی ١٤ - ١٨ - ١٩٧٨دا ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاری ئەمانەی خوارەوەی داوە .

یەکەم .. موخەسەساتی پیشەیی پەروەردەیی بڕاوە **دەدرێت بە پسپۆڕە** پەروەردەیەکان و سەرۆکەکانی دایەرەکانی پەروەردەو بەڕێوەبەری بەشەکان و یارمەتی دەرەکانیان و ئەو کارگێڕانەی بەرنامەو کتێب و هۆی فێرکردن ئامادە ئەکەن و ئەوانەی مەشق بەمامۆستایان ئەکەن و چالاکی قوتابخانەو وەرزش و ڕینمایی پەروەردە لەوەزارەتی پەروەردەو ناوخۆدا - بەڕێوەبەری ناوخۆو ئەنجومەنی بەرزی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری و گەورە فێرکردن و بەڕێوەبەرایەتیکانی گشتی ی پەروەردە لە پارێزگاکانداو ئەمینداریتی گشتی ی پەروەردەو فێرکردنی بەرز لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا .

دووهەم .. مەرجە بۆ ئەو کەسانەی کە ئەو موخەسەساتانەی ئەدرێتی کە لە (یەکەمدا) دەستنیشان کراوە، کە . .

١ - کە شارەزای یەکی (پەروەردەیی ؟ هەبێ بەپێی باوەڕنامە وەیا بەبڕیاری ئەنجومەنی گشتی ی خزمەت گوزاری، وەیا لەو دەرچوانە بێ کە لەلایەن وەزارەتی نەخشەسازیەوە دابەش دەکرێن بۆ ئەوەی ئیش دەرس وتنەوە بکات .

٢ - ئەبێ بۆ ماوەی سێ ساڵ دەرس وتبیتەوە یا قوتابخانەی بەڕێوەبردبێ .

٣ - ئەبێ ئەندام بێ لە نیقابەی مامۆستایاندا .

٤ - ئەبێ ئەو ئیشانەی دەیان کات پەیوەندی هەبێت بەکاری پەروەردەوە .

سێهەم .. هەر دوو وەزارەتی پەروەردەو ناوخۆ بەڕێوەبەری ناوخۆ چاوبگێڕنەوە بەهەیکەلی وەزیفە هونەریکانی دایەرەکانیانداو تەنیا بۆ ئەو وەزیفانەبێ کە زۆر سەرەکی بە بۆ کاری پەروەردەو (مەلاکەکانیان) لەبەررووناکی ئەوە حاك بکەن .

چوارهەم .. وەزیرە موختەسەکان ئەم بڕیارە جێبەجێ دەکەن .

احمد حسن البكر
سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

دامەزراندنەوەی هەموو ئەو بەندانەی بەرەڵاکراون

سەرکردایەتی حزب و شۆڕش ئاوڕێکی نوێ لەو بەندانە ئەداتەوە کە بەرەڵاکراون و یا بەپێی ئەنجومەنی شۆڕش بەرەڵا دەکرێن .

لەو بارەیەوە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیارێکی نوێ دەرکردوە بریتی یە لە دامەزراندنەوەی ئەو بەندانەی بە پێی بڕیاری پێشوی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەرەڵاکراوون لەسەر ئەو ئیش و کارانەی کە پێش بەندکردنیان کردوویانە، بڕیارەکە تەنیا کارگێرانی هێزی چەکداری جیاکردۆتەوە. چونکە ئەمانە لە وەزیفەی مەدەنیدا دائەنرێن وەیا لەی کرێکاریان دەدرێتێ هەریەکەیان بەپێی شارەزایی خۆیان و پلەی خوێندەواریان ئەویش پاش ئەوەی داخوازی دامەزراندنیان پێشکەشی وەزارەتی کارو کاروباری کۆمەڵایەتی ئەکەن بۆ ئەو مەبستەی باسمان کرد . ئەمەش تەواوی بڕیارەکەیە ..

بەپێی دەسەڵاتی بڕگەی «أ»ی ماددەی چل و دووی دەستووری وەختی لە کۆبوونەوەی ڕۆژی ١٣-٨-٧٨دا ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاریدا ..

١ - گەڕانەوەی هەموو ئەو بەندانەی بەپێی بڕیاری ژمارە ٩٥٨، ١٦-٧-١٩٧٨ ی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەرەڵاکرابوون بۆ سەر ئەو ئیش و کارانەی کە پێش بەندکردنیان خەریکی بوون، تەنیا ئەوانە نەبێ کە سەر بە هێزی چەکدارن.

٢ - کارکیرەکانی هێزی چەکدار داخوازی جونەوە سەرکاریان پێشکەشی وەزارەتی کارو کاروباری کۆمەڵایەتی دەکەن بۆ ئەوەی لە وەزیفەی مەدەنیدا دایان مەزرێنێ وەیا لە پلەی کرێکاریدا هەریەکە بە پێی شارەزایی و ئەو پلە خوێندەواری و زانستی یەی کە هەیەتی .

٣ - وەزارەتی کارو کاروباری کۆمەڵایەتی بە هاوکاریی لەگەڵ وەزارەتی دارایدا ئەرکی خستنەکاری ئەو بەندانە ئەگرێتە ئەستۆی خۆی کە بەرەڵا کراون لە دایەرەو دەزگاکانی کەرتی سۆشیالیستیدا ئەوانەی کە لەوەوپێش کارو وەزیفەیان نەبووە .

٤ - دەرەجاتی پێویست دادەنرێت بۆ مەبەستی دامەزراندنی ئەوانەی کە ئەم بڕیارە دەیانگرێتەوە لە کاتێکا ئەو دایەرەو وەزارەتانەی تێایدا دادەمەزرێن ئەو دەرەجانەی نەبوو .

٥ - وەزیرەکان ئەم بڕیارە جێبەجێ دەکەن .

احمد حسن البكر
سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

وەك ئاشکرایە بە پێی بڕیاری ژمارە (٩٥٨) کە لە ڕۆژی ١٦-٧-١٩٧٨دا ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش دەری کردووە دوو هەزارو ٨٣٥ بەند لە بەندی بەرەڵا کراون و لە ماوەی سێ مانگی تردا چوار هەزار بەندی تر بەرەڵا دەکرێن بەهۆی کەڵك وەرگرتنیان لە بڕگەی بڕیاری تر لە ئەنجامی کەم بوونەوەی ماوەی بەندیکەیانەوە .

بۆچی لە عیراق ناگەن : پاشماوە

ئۆبالی هەڵبژاردنەکەی خۆیان هەڵئەگرن، چونکە گەڕان بەدوای ڕاستیدا لە ناو تەمی ڕەشبینیەوە ناکرێ، بەڵکو لە خۆشبینیەوە کە ڕاستی ی مەوزوعی ساختەوەکراو ڕاگرتوە . لە بەر ئەوە، بە هۆی شی کردنەوەوە ئەگەینە دوو نوختەی گرنگ کە بریتین‌لە :-

١ - گەلێك حکومەت و ڕژێم لە پێگەی قۆناغیەوە هەڵس و کەوت دەکەن و هەر لەوێوە هەڵوێستی خۆیان دروست دەکەن کە هەر ئەوەندەی پێ ناچێ و هەر کە هەوەڵ دەرفەت هاتە دەست، بازی بەسەردا ئەدەن و لەبیری ئەکەن . لەبەر ئەوەو لەبەر ئەوەی گەلێ لە دوژمنانمان، تەنانەت هەندێ لە دۆستا نیشمان، لەنزیکەوە واقیعی عراقی ی نوێیان نەبینیوە، دەکەونە هەندێ هەڵەی ئەوتۆوە کە دەیان خاتە ناو باوەڕی هەڵەو بیرکردنەوەی واوە کە پەیوەندیان بە واقیعەوە نیە .

بۆیە، ئێمە لە سەرمان پێویستە واقیعی خۆمان بۆ هەموو دۆستان، بۆ هەموو ئەولایەنانەی کە بەلامانەوە گرنگە لە ڕاستیەکان، وەکو هەن، بگەن .

٢ - عراق، سەرەڕای ئەو ناوبانگە نێو دەوڵەتیە یەکجار باشەی کە هەیەتی، هێشتا پێویستی بەروونکردنەوەی گەلێ تەفسیلاتی گرنگ هەیە، بەتایبەتی لەوەدا کە پەیوەندی بە مەسەلەی کوردو چارەسەرکردنیەوە هەبەلە سەر بنەڕەتێکی دیموکراتیانەو ئاشتی یانەی عادیلانە، هەروەها مەسەلەی یەکیەتی نیشتیمانی و ئەو قەوارە نەگۆڕەی کە عیراقی یەکان لە سەری ڕێککەوتوون و باوەڕیان پێ هەیە، پاشان ئۆتۆنۆمی، وەکو مەفهومێکی سیاسی و وەکو دام و دەزگای باسادانان و ڕاپەڕاندن، شان بەشانی لایەنە ناوەندی یەکان، ئەرکی گەورەی دەکەوێتە ئەستۆ کە لەپێش هەموویانەوە لەناوبردنی هەموو شوێنەواری قۆناغە ناڵەبارەکانی ڕابردوو و بیناکردنی ناوچەکەو پێشخستنی و بەشدارکردنی هاوولاتیە کوردەکان لە هەموو کردارەکانی بیناکاری و پێشخستنی دانەك تەنها لە چوارچێوەی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا بەڵکو لە هەموو ناوچەکانی نیشتیمانی عراقیدا، دێن .

ئەمانە هەندێ ڕاستین کە دەبێ خەڵکی‌تر بیانزانن، بەمەرجێك دەست پێشخەری دەزگاکانی ڕاگەیاندنی تایبەتیمان ئەوەندە بین کە بتوانن ئەمە دەرخەن .

مەسەلەی دوەم، مەسەلەی ڕووکاری عراقە لەدەرەوەو

لەگەڵ ئەوەشدا یەکێك لەوانەی کە لە کۆنفرانسەکەدا، ئەو ڕووکارەی دەیزانێ لە شێوەی پرسیارێکدا دەری‌خست ئێمە بەر لە خەڵکی‌تر ئەوە دەزانین کە وڵاتەکەمان ئێستا و لەمەوبەریش کەوتۆتە بەر بای هێرشی زاڵمانەو بێ سەروبەر کە پابەندی ڕاستی‌نین، ئەمیش بۆ شێواندنی واقیع و دروستکردنی جۆرە ئەفەروزیەك کە ببێتە پەرژین لە ڕووی خەڵکی‌تردا، بەتایبەتی گەلانی ناوچەکە، و نەهێڵێ شارەزای ئەو پێشکەوتنە‌بن کە لە بوارە جۆراوجۆرەکاندا وەدەست هێنراون تا لەگیانی ئەو گەلانەدا نەزنەویەکی تایبەتی دروست‌بکەن کە ببێتە مایەکی دوورخستنەوەیان لە بیرکردنەوە لە گرتنی ئەو ڕێبازە عراقیەی شۆڕشی سەربەرزی ١٧-٣٠ تەمووزی ١٩٦٨ گرتوویەتەبەر.

عراق، وەکو دەزگا دوژمنەکان و ئەوانەی بە پروپاگەندەی ئەوان کاری تێ‌کردوون، تێی ئەڕوانن، وڵاتێکە کە تۆقاندن وشکایەتی دوورەپەرێزی و لەرزەفڕی و سکەگوشی و رادیکالیەت ... هتد نیشانەی هەرە ئاشکراین.

ئەم وێنەیەی ڕووکاری پرشنگداری عراق، هەرگیز لای پیاوی شارەزا ون‌نابێ، هەروەها ئەوانە سەریان لە ناوچەو شارە جۆراوجۆرەکانی عراق‌داوە، بە چاوی خۆیان هەموو ئەو ڕاستی‌یانەیان دیت کە پڕوپووچکاری ڕاگەیاندنی دوژمنانە بە درۆ دەخاتەوە .

لەوانەیە گوناهی عراق لە هەموو ئەوانەدا ئەوەبێ کە وڵاتێکی سەربەخۆیە و سوورە لەسەر سەربەخۆیی و ئازادی و هەڵس وکەوتی وەك یەك لەگەڵ خەڵکدا، دوژمنانیشی هەرچی‌یەك بکەن، ڕێگابەك نادۆزنەوە بۆ لابردنی لەسەر ڕێبازەکەی عراق، کە لە شۆڕشە مەزنەکەی ١٧-٣٠ تەمووزی ساڵی ٩٦٨یدا فەرمانڕەوایی نەخوێندەواران و نەزانانی لەناوبرد، هەمان وڵاتە کەمۆنۆپۆلەکانی بێگانەی دەرکردو توانای سەربەخۆیی سیاسی خۆی بەسەر بەخۆیی ئابووری تەواو بکاو وەکو وێنەیەك بۆ ئەو داخە گەورەیەی کە خۆماڵ کردن خستویەتە دڵی کۆمپانیا مۆنۆپۆلەکان و حکومەتەکانیەوە، دەڵێین داهاتەکاتی عراق لە نەوت لە (١٦٥) ملیۆن دینارەوە لە ساڵ ٩٦٨دا بۆتە (٢٧٥٠) ملیۆن دینار لە ساڵی ١٩٧٦دا، لیرەدا ئەبێ ئەو قازانجانەمان لەبیرنەچێت کە مۆنۆپۆلوکان بێ ویژدانانە

دەیان ڕژاندە گیرفانی خۆیانەوە .

عراق کە تووشی باری نائاسایی‌بوو لە ناوچەی ژوورووی‌دا لەسایەی دەست تێوەردانی ئیمپریالیزم و زایۆنیزمی جیهانیەوەو ڕۆژی دەیەها ڕۆڵەی لێ ئەکوژرا لەسەر زەمینێك کە شەڕو پیلانگیری وێرانیان‌کردبوو، بوو، و خاکەکەی خۆی کرد بەبەهەشت و لالەزاری ئاسایش و هێمنایەتی و پێشکەوتنی شارستانی . ناوچەی ئۆتۆنۆمی سەراسۆیی و، بابەخێکی نائاسایی‌درایەلە سەر ڕێگای بیناکاری و پێشکەوتندا بەجۆرێك - لەژێر سایەی ئاشتی و فەرمانڕەوایی نیشتیمانییدا - هەوڵی زۆر گەورەی بە خۆیەوە دیوە لەهەموو بوارەکانی ژیاندا . وەکو وێنەیەك کە بە ژمارە بدرێ ئەڵێین بەرنامەی ڕەنێوهێنانی ساڵی ٩٧٧ی ناوچەی ئۆتۆنۆمی، ئەگەر لە گەڵ ساڵی پێشویدا بەراوردبکرێ دەر ئەکەوێ کە ١٤١٪ زیادی کردوە، لە کاتێکدا ئەم زیادەیە لە ناوچەکانی تری وڵاتدا خۆی داوە لە ٤٨٪ بۆ هەمان ماوە هەروەها بەشی خەرجی سەرجەمی پرۆژەکانی ناوچەکە لەساڵی ١٩٧٧دا بەنیسبەتێکی چاوەڕوان نەکراو، واتە ١٠٧٪ زیاتر لە ساڵی ٩٧٦، زیادی کردوە، لە کاتێکدا زیادەی هەمان ماوە لە ناوچەکانی تری وڵاتدا لە (١٩٪) تێ‌نەپەڕیوە .

هەموو ئەم بەڵگانە، جگە لەباری سیاسی و کۆمەڵایەتی و تەندروستی ڕۆشنبیری و یەکیەتی نیشتمانی وشتی تر عراقی کردوە بە وڵاتێکی جیاواز لە ڕێبازو واقیعیداو تیشکێکی پرشنگدار لە ناوەراستی ئەو تاریکایی یەدا کە گەلێ لە گەلانی ناوچەکە تێیدا دەژین .

لەبەر ئەوە ئەتوانین بڵێین : ئەوانە لە ڕاستی عیراقی نوێ ناگەن ئەکرێنە دوو بەشەوە :-

١ - دوژمنێکی تەقلیدی وەکو ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کۆنەپەرستی

٢ - دوست یان بێ لایەن، کە زانیاریەکانی لەسەر چاوەی لێخنەوە وەرئەگرێ . بێ‌یە ڕاستی دەبێ ئامانجی هەر کەسێك بێ کە بۆ خزمەت‌کردنی ڕاستی و واقیع کار ئەکات . ئەمە ئامۆژکاریەکە تەنها بۆ دۆستان، بەڵام دوژمنان، هەموو ئەو شتانەی بۆ عراق هەڵ ئەبەستن، جگە لە بڵقی سەر ئاو بەولاوە هیچی‌تر نیە .

دلشاد .

بەرنامەی کاری یەکێتی ی ئافرەتانی عیراق بۆ سەرخستنی یاسای نەهێشتنی نەخوێندەواری

یەکێتی ی ئافرەتانی عیراق بەرنامەیەکی کارکردنی داناوە بۆ هاوبەشی یەکی تەواو لە جێبەجێ کردن و سەرخستنی یاسای هەرەوەزی نیشتمانی بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری . لەم بارەیەوە ئیبرسراوی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە

یەکێتی‌دا وتوویەتی.. بەرنامەی کاری یەکێتی ی ئەرکەکانی یەکێتی ی دیاری دەکا لە سەرخستنی هەرەوەزەکە لە سەرانسەری وڵاتدا، هەروەها وتوویەتی ..

بەرنامەکە بریتی یە لە دەستنیشان کردنی ژمارەی ئافرەتە نەخوێندەوارەکان و بەشدارکردنیان لەمەڵبەندەکانی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواریدا بە جۆرێکی ئەوتۆ کە ئەوە زامن بکاکە نە خوێندەواری لە ناو ئافرەتاندا قەلاچۆ بکرێت لەو ماوەیەدا کە بۆ ئەو مەبەستە دیاری کراوە . لە هەمان کاتدا لقەکانی یەکێتی ی ڕاپۆرتی بەرەوام لە بارەی چالاکی ئیش و کاریان و تەگەرەو کۆسپی ڕێگای جێبەجێ کردنی یاساکەوە دەنووسن .

بە گوێرەی ئەو بەرنامەیەی یەکێتی ی ئافرەتان بۆ ڕاپەڕاندن و بەشداری کردنی هەرەوزەکەی داناوە لەمەو پاش کۆبوونەوەکانی خۆی زیاتر دەکا بۆ ئەوەی مەوداو ئامانجەکانی ئەو هەرەوەزە لە جەماهیری‌ئافرەتان بگەبەتی سەرەڕای بڵاوکردنەوەی پۆستەرو چاپەمەنی و دیاری بە سەر بەشداراندا .

لە لایەکی ترەوە ئەوەی ڕاگەیاندوە کە ژمارەی ئەو مەڵبەندانەی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری کە لەدەرچوونی یاساکەوە تاوەکو ئێستا یەکێتی ی لەبەغدادا کردوونیەوە گەیشتۆتە (٤٥) کە بە سەر لقەکانی یەکێتی‌دا دابەش کراون .

جێبەجێ کردنی چەند پرۆژەیەکی نوێ لەهەولێر.

بەڕێوەبەرایەتی ناوخۆی پارێزگای هەولێر ئەمساڵ چەند بینایەکی خزمەت گوزاریی تەواو کردووە کە ملیونێك و (٦٠١) هەزار دینارییان تێ چووە .

ئەم بینایانە بریتی بوون لە دروست کردنی بیست قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی و دروست کردنی (٩٩) خانوبەرە بۆنیشتەجێ کردنی فەرمانبەرە تەندروستی و خانوبەرەیەك ڕانی دەوڵەت و مەڵبەندێکی بۆ بارەگای تۆمارکردنی عەقاری . بەڕێوەبەرایەتی ناوخۆی پارێزگای هەولێر ئێستا بەردەوامە لەجێبەجێ کردنی چەند پرۆژەیەکی تردا کە جەوت ملیۆن و(٣١٢)هەزار دیناریان تێ‌دەچێت .

لیژنەیەکی ڕۆشنبیری لە دهۆك

یەکێتی ی ناوەخۆی نیقابەی کرێکاران لە دهۆك سێ لیژنەی نوێ ڕۆشنبیری پێك هێناوە بۆ ئەوەی لە قەزای مەرگەڕو سمیل لە کاتی بیناو خزمەت گوزاری دەست بە ئیش وکاری خۆی بکات .

مەبەست لەدامەزراندنی ئەم لیژنانە ئەوەیە کە کرێکاران بەگوێرەی ئامۆژکاریکانی مەرکەز وریا بکاتەوە بۆ گورج و گۆڵی لە کارکردن‌داو خیرایی لە بەجێ‌گەیاندنی بەرنامەکانی پەرەپێدانی نەتەوەیی‌دا .

چەند بڕیارو ئامۆژگری‌یەك بۆ بڵندکردنەوەی دەوری جوتیاران

ئەنجومەنی مەرکەزیی یەکێتی ی گشتی ی کۆمەڵەی جوتیاران لەکۆتایی کاروباری دووهەم دەورەیدا کۆمەڵێك بڕیارو ئامۆژگاری دەکردووە بۆ بڵند کردنەوەی دەوری جوتیاران لە پشتگیری کردن و بەرەو دەرکردووە بردنی ڕێبازی ئابوری نیشتمانی و نەتەوەیدا .

ئەو بڕیارانە ئەوەیان دوو پات کردۆتەوە لە ئامادەکردنی نەخشەو پرۆگرامێك بۆ وریاکردنەوەو ڕۆشنبیری بەجۆرێکی ئەوتۆ لەگەڵ قوناغی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی ڕۆشنبیری ئێستادا بگونجێت، ئەویش لەبەر ڕۆشنایی ئامانجەکانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی وە خستنەکاری هەموو وزەو توانایەك بۆ جێبەجێ کردن و سەرخستنی هەرەوەزی نیشتمانی نەهێشتنی نەخوێندەواری

هەروەك بڕیارەکان ئەوەشیان دووپات کردۆتەوە کە پرۆگرامێکی ئەوتۆ دابنرێت کە کاری پەرەپێدانی مەشق و شارەزایی کادیرە جوتیارەکان زامن بکات پشتگیری مەڵبەندەکانی ڕێنمایی ئافرەتانی لادی و هەرزەکارە دیهات نشینەکان بکات .

وە لە مەیدانی ڕێکخستنی جوتیارانەوە ئەنجومەنی مەرکەزیی ئامۆژگاریی بوژاندنەوەو چالاك کردنی کۆمەڵە جوتیاریکانی کردووە .

ئەنجومەن بڕیاری ئەوەشی داوە کە بەشداریەکی تەواو لەنەخشەی ساڵانەی کشتوکاڵدا بکرێت و بایەخ بەمەسەلەی کۆچ کردنی جوتیاران بدرێت و یاسای پارێزگاری بەرهەم جێبەجێ بکرێت و سندوقی زامنی کۆمەڵایەتی بو جوتیاران دابنرێت و زەویە کشتوکاڵی‌یەکان لەبەر بڵاوبوونی خانوو دروست‌کردن و پیشەسازی بپارێزرێت و پارەیەکی تەواو بۆ دامەزراندنی بارەگای مەڵبەندی ناوخۆی جوتیاران تەرخان بکرێت، هانی پرۆژەکانی بەرهەمی ئاژەڵی و کشتوکاڵی بدرێت .

[illegible]

بەهاوکاری ڕێکخراوی کشتوکاڵی جیهان دەورەیەکی مەشق لە پەروەردەی پەلەوەردا لە هەولێر

وەزارەتی کشتوکاڵ و زەوی سازی بە هاوکاری لەگەڵ ڕێکخراوی خواردەمەنی و کشتوکاڵی جیهانیدا کە سەر بە نەتەوەیەك گرتۆکانە لە ئێوان ٩ تاوەکو ٢٢ مانگی ئەیلولی داهاتوو لە مەشقی پەروەردەی پەلەوەردا لە هەولێر دەورەیەك دەکاتەوە .

ئەم هەواڵە بەڕێز عدنان عبدالرحمن بەڕێوەبەری گشتی ی کۆمپانیای پەلەوەری ژوورو ڕاگەیاندووەو لەم بارەیەوە وتویەتی ..

گرنگی ئەم دەورەیە لەوەدایە کە یەکەم جارە دەورەی وا لە وڵاتدا بکرێتەوە، لە هەمان کاتدا لەم دەورەیەدا گەلێك لە وڵاتە عەرەبەکان بەشداری تیادا ئەکەن ئەو وڵاتانە بریتین لە عیراق و جەزایرو سوریاو عەرەبی یەمەنی و یەمەنی دیموکراتی و لیبیاو بەحرێن و میسرو سوودان وتونس و سۆماڵ و ئەردەن لەگەڵ قوبروسدا .

بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی ی کۆمپانیاکە ئەوەشی ڕوون کردۆتەوەو لەو بارەیەوە وتویەتی .. بۆیە کۆمپانیای گشتی ی پەلەوەری ژوورو بۆ ئەم کارە هەڵ بژێردراوە : چونکە ئەو کۆمپانیایە بۆ ئەم مەبەستە ،لەهەموو لایەکەوە تەواو کامڵە .

هەروەها وتویەتی .. ئەو دەورەیە بە مەبەستی پێ گەیاندنی ئەو کادیرانەیە کە بتوانن لەو پرۆژە پەلەوەریانەدا کار بکەن کە جۆری بەرهەم هێنانی تەخەست رەچاو ئەکەن .

بەرنامەی دەورەکە بریتی‌یە لە چەند محازەرەیەك لە بارەی بەربەست کردنی نەخۆشی پەلەوەرو جۆنیەتی چاك کردنی جۆری پەلەوەرەکەو زیاد کردنی بەرهەمی و بەهەندی پەروەردەکردنی، پەلەوەر ئەو جێگایەوە کە پەلەوەرەکەی تێدا بەخێو ئەکرێ ..

چەند پرۆژەیەکی نوێ پەلەوەر لە ناوچەی ژووروودا

کۆمپانیای گشتی ی پەلەوەری ژوورو موناقەسەی کۆمەڵێ پرۆژەی نوێ پەلەوەری لە ناوچەی ژورودا خستۆتە روو کە سەرجەمی ئەوپرۆژانە (١٨) ملیۆن دیناری تێدەچێت ..

ئەم پرۆژانە بریتی‌یە لە دروست‌کردنی پرۆژەی بەرهەم هێنانی فروجی گۆشت لە دهۆك بەوزەی بەرهەم هێنانی (١٢) ملیون فروج لە ساڵێکدا، ئەم پرۆژەیە (١١) ملیۆن و (٧٧٠) هەزار دیناری تێ‌دەچێت، هەروەها پرۆژەی پەروەردە کردنی مریشکی هێلکە کەر لەکۆیە بەوزەی بەرهەم هێنانی (٧٠) ملیۆن هێلکە لەساڵێکدا، ئەم پرۆژەیە دوو ملیۆن دیناری تێدەچێ هەروەها پرۆژەی پەلەوەر لەشەرقات بەوزەی بەرهەم هێنانی (١٠٠) ملیۆن هێلکە لە ساڵێکدا، ئەم پرۆژەیەش سێ ملیۆن و چوار سەد هەزار دیناری تێ‌دەچێت سەرەڕای دروست کردنی عەمارێکی ساردکراو لە هەولێر کە هەزارتەن گۆشت بگرێت و ئەم پرۆژەیە (٤٧١) هەزار دیناری تێ‌دەچێ، لەگەڵ ئەم پرۆژانەدا پرۆژەی بنیات نانی (٩٥) خانووبەرە بۆ کارگێرانی پرۆژەکانی پەلەوەر لە سلیمانی و ئەبنەواو ئامیم و هەولێر، ئەم پرۆژەیە حەوت سەدو پەنجا هەزار دیناری تێ‌ئەچێت .

لە کۆتایی هەفتەی ڕابوردوودا بەڕێوەبەرایەتی ئەشغالی پارێزگای هەولێر موناقەشەی دروست کردنی دوو مەڵبەندی سەرەکی تەندروستی خستۆتە روو لەگەڵ دروست کردنی چوار خانووبەرە لە ناحیەی قوشتەپەو عەینکاوە، ئەم پرۆژەیە دوو سەد هەزار دیناری تێ‌ئەچێ بەمەرجێك پرۆژەکە لەماوەی پانزەمانگدا تەواو بکرێت . بەڕێوەبەرایەتی موناقەسەی دروست کردنی خەستەخانەیەکی خستۆتە روو کە لە کۆیە دروست بکرێت ئەم پرۆژەیەش سێ سەدو پەنجا هەزار دیناری تێ‌دەچێت، وەدەبێت لەماوەی پانزەمانگدا پرۆژەکە جێ‌بەجێ بکرێت .

کۆڕێکی ئەدەبی لەسلیمانی

ئێوارەی پێنجشەممە یەکیتی نووسەرانی کورد لە سلیمانی کۆڕێك بۆ لطیف هەڵمەتی شاعیر ڕێك‌دەخات کۆڕەکە لە باخچەی یەکیتی دەبێت .

Institut kurde de Paris

دەنگی نوێ

خوێنەری بەرێز :

وا جارێکی تر لاپەڕەی (ئەدەب و ژیان) لە ڕۆژنامەی (هاوکاری) لاپەڕەیەك لەم هەفتەیەدا ، **تەرخان دەکا ، بۆ ئەو دەنگە نوێیانەی دەیانەوێ بە وشەی پیرۆز هەستی داهێنانی هونەرمەندانەی خۆیان دەربڕن ، ئەوە لەلای زۆر خوێنەر ئاشکرایە ، ئەم** ڕێڕەوەی (هاوکاری) گرتویەتی لە بەتەنگەوەهاتنی دەنگە نوێکاندا ، کاری ئەمڕۆی نیە ، بەڵکو هەر لە سەرەتاوە « **هاوکاری** » ئەم ڕێبازەی گرتۆتەبەرو تا رادەی ئەوەی دەتوانین بەشانازییەوە بڵێین **(هاوکاری)** ئەم ڕێچکەبەی شکاندو بەدوایدا زۆر چاپکراوو ڕۆژنامەو گۆڤاری‌تر جێ‌پێی « **هاوکاری** »**یان** گرت لەبایەخدان بەدەنگە نوێکاندا .

ئەم دەنگانەی لەم لاپەڕەیەدا پێشکەشیان دەکەین . هیوامان بۆیان ئەوەیە ، سبەینێی زوو ببنە دەنگی دیار لەکاروانی ئەدەبی گەلەکەماندا .

● **ئەدەب و ژیان** ●

گەشتی و دەریا

لەگەڵ هەر هەنگاوێکت
پەڵە هەوری سپی سەرت
هەنگاو دەنێ
تۆ کەشێیت .. و ..
هەوری سپی چارۆکەیە
لەم دیو چارۆکەکەتەوە
هەردوو چاوم

دەریایەکی یەجگار سوورە
وێنەی کەشتی‌یەکەو لەناویدا دەلەنگێ
هەموو کەشتی‌یەکانی مێشکم
لەنگەری لەناودا دەگرن
کەچی تۆ ئۆغر دەکەی لەنگەر ناگری

ئاخۆ دەبێ کەشتی هەبێ
لەناو ئاودا لەنگەر دەگرن ؟ ..
بەڵام ئەوەی تۆی فێری خۆشەویستی کرد
لەزووەوە لەنگەری گرت ..

مەریوان محەممەد ئەمین

پرسەت بۆ ئەستێرە داناوە

ـ پەخشانێکی کورتە لەدیمەنی خۆرنشینێکدا هاتەدی ـ

ـ ١ ـ

ئەوکاتە خۆر لەسەر تاڵێکی کەزبەت
پەلکە زێڕینەی خەوە خۆشەکانم بوو
ـ من دامێنی کراسەکەتم ماچ کرد
نێوان هەردوو مەمکتم ماچ کرد ،
گوێم لەترپەی دڵت بوو
ـ ئەتوت :ـ ئەم زەوی‌یە کوخێکی بچوکە
ئەم زەوی‌یە دەریایە ـ وەك دڵت فراوان .

پەریەکان هاتن وەك من ماچی گۆنات بکەن
مژدەی خۆشەویستیت بدەنێ ،
باڵیان‌گرتەوەو بۆ ئاسمانێکی بەرین چوونەوە .
لەوێوە لەزەویان ڕوانی ،
تۆ سەرت دانەواندبوو ، ئاسمانت نەئەدی
من فراوانی ئاسمان بووم ـ تۆش تروسکەیەکی نادیار بوی.
ئەو ڕۆژەی لەدایك بوی ـ من بومە هەورێکی سپی ، باریم
لەبەر ئەو بارانە بەخوڕەدا خۆت شت
ـ تۆ ئێستا منالّ‌نیت ـ کەچی هەمووکات دێیتە بەر بارانی چاوم ،

ـ ٢ ـ

ڕۆژێکی تەم‌و مژاوی بوو ـ دەستمان لەناو دەست نا ،
تەماشای ئاسمانمان کرد ،
تەم لەسەر ڕوی ئاسمان لاچوو ـ هەورێکی توڕەهات

ـ چەحماخەیەکی‌دا ، زەوی ڕەنگێکی تری پۆشی
چاوەکانت هیچی لەئاسماندا نەدی
کاتێ ڕوانیم ـ چیاکان مەشخەڵی ئاگر بوون ،
ڕوبارەکان هەڵم بوون !.
کاتێکیش ئاوڕم بەلای تۆ دادایەوە :ـ
تۆ قەشەنگی چیاو ئاوی ڕوبار بووی
ـ ئاهێکی حەسرەتی بوی
هەرخۆشت تەم‌و ترا ویلکە بووی ! .

ـ ٣ ـ

ـ گەرمایی دلۆپێ فرمێسکی ئەم ئێوارەیەی
دنیای هەناسەیەکی ساردو سڕی ـ وەك خۆت
وەك ئەوڕۆژەی خۆشت ویستم
ئەو ڕۆژەی بەجێت هێشتم ! .
ـ ئەوەی بیستبوف ڕاستە !
بەنینۆك گڵ‌و خۆڵی ئەو گۆڕە هەڵئەدەمەوە
فرمێسکی بەسەردا دەڕێژم ! .
ـ پرسیارت کردبوو : ـ
ـ تیشکەکان بۆ ون دەبن ؟
هەناسە بۆ لەسنگدا بەند دەبێ ؟

ـ ٤ ـ

دوێنێ هەواڵی کۆچێکی ئەبەدیان دایتێ
ئەمڕۆ پرسەت بۆ ئەستێرە داناوە
سبەی لەسەر بڕیاری خۆت دێیتە لام ،
کتێبێکت بەدەستەوەیە ـ پەڕەکانی سپین
ـ چی دەنووسیەوە ؟
ـ چی دەنووسیەوە ؟

ئومێد ئاشنا

دوو هۆنراوە

ئەبوبەکر قەرەداغی

● **کۆچ و یادگار**

ئازیزێك مرد
هەر ئەو شەوە ، ئەستێرەکان
چوونە ، پرسەی دڵدارەکەی ..!
دڵدارەکەی ،
خەمی نامەو ژوانگەکانی گرتە کۆڵ !
تۆوی وشەی ، خوش‌ویستن‌و خۆشەویستی ..
لەبن کێلی مەزاری ئازیزەکەوە
چرۆیان کرد ..
گوڵێیان دەرکرد ..!!
ئەستێرەکان ، ئەمەیان لەدڵدار گەیاند ..
دەروونی دڵدار گڕی گرت

● **ناسکە شیعر**

ئاگات لێیە ..
چۆن لەشەوانی لێزەمەو نوتەکیدا
خوێنی تەنیایم ، دەکەمە مەرەکەبی پێنوسەکەم ..!!
ئەزانی بۆچی من هێندە تۆم خۆش دەوێ !
چونکە تا دووربم لەبالآت !!
چونکە تاخەمی تەنیایم ، ئاوێزان بێ !!
چرۆی ئەو ناسکە شیعرانە
لەناو ناخما سەوز دەبێ ..
کەوەك چرپەی ئەوساتانەی
لەناخەوە ...
بەڵێنی بۆیەکدی بونمان ، بەیەکتردا
قەت تەمی لەیاد چوون ، نایان گرێ ..!!

نێڵ

کچێ ئاخر .. منی شەیدات
ڕووبارێکم .. ئازارێکم
لەناو دڵی ، گەش‌و ڕوونتا
ڕەشماڵی هەتا هەتایم ، هەڵخستووە
کچێ ئاخر .. گەر زمناکۆش
سیروانەکەی خۆشەویستی جێ‌بهێڵێ
من هەرگیز .. تۆجێ ناهێڵم
گەر هۆنراوەی ، لۆرکای گریاو ..
واز لە تۆڵەی خۆی بهێنێ
کچێ .. وازت لێ‌ناهێنم
ئەم شانۆیە تاکۆتایی ...
هەر ڕێگامەو ..
هەرگیز دوایی پێ‌ناهێنم .

شیعری :ـ ئاراس عبدالله

هۆ کەژاڵ خان

بۆ نازانی گوڵێ ژاڵە
شێوە جوان‌و تامی تاڵە ...
بۆ نازانی
دڵم ئێستا وەکو جاران
تۆی خۆش‌ناوێ‌و
وەکو گوڵێك بەڕەگەوە هەڵی کەندی
وەکو فەرهادی ئاوارە
شیرینیان بەزۆر لێ‌سەندی ...!
هۆ کەژاڵ خان
جارێکی‌تر واتێ‌نەگەیت

نامەیەکی تۆڕە

کەوا تۆم لەدڵا ماوە
جارێکی‌تر واتێ‌نەگەیت
وێنەکانتم لەلاماوە

بۆ نازانی ... دڵـم وێنە تۆ هەڵناگرێ !؟
بۆ نازانی

یادت ناکاو وێنەکانتی فڕێداوە
تائەوکاتەی ئەچێتە ژێر گڵ‌و ئەمری ...!!

« محەمەد کەساس »

بیرت نەچێ

بیرت نەچێ ،..
ڕێبوارێ گەر ،..
شوێن هەواڵی .. گزنگك کەوێ‌و ،
بەناو هۆردووی .. شەوا بڕوا
بڕواو ئاگر ،..
ئاگر لەگەڵ .. خۆیا نەبا
ڕێ وون‌دەکا ..و ..بەخۆر ناگا !!
بیرت نەچێ ،..
ڕووبارێ گەر ،..
شوێن هەواڵی .. دەریاکەوێ‌و ،..
بەسەر پشێتی .. لما بڕوا
بڕواو کەنار ،..
کەنار لەگەڵ .. خۆیا نەبا
ماچی لێوی .. دەریاناکا .. و ..ووشك‌دەکا !!

● **هەڤاڵ کویستانی** ●

پۆستەی خوێنەران

سەرنج :

× × هەندێ لەو خوێنەرە بەرێزانەی بە نامە بەرهەمی ئەدەبیمان بۆ دەنێرن ، بەتایبەتی ئەوانەی تازە خۆیان لەم بوارەدا تاقی دەکەنەوە ، نە ناوی خۆیان بە تەواوی دەنووسن نە ناونیشانیان دەنووسن ، یەکسەر « لەقەبێکمان » بەخۆیانەوە نووساندوەو هەر ئەوە دەنووسن ، بێگومان ، بە پێی ئوسلوبی ڕۆژنامەگەری‌و جۆری پەیوەندی لەگەڵ خوێنەراندا ، نامەی بەو جۆرە دەخرێتە پشت گوێ هەتا ئەگەر بەرهەمێکی بەکەڵکی تێدابێت ، لەبەر ئەوە تکامان وایە ناوو ناونیشانی تەواو لەگەڵ ناوی تەواوی بلاّونەکرێتەوە ، دەتوانێ داوای خۆی لەم بارەیەوە بنووسێ‌و سوپاس .

● **پۆستەی خوێنەران** ●

● کاك فەرهاد محمد فرج لە سلیمانی پارچە شیعرێکی بە ناونیشانی « ئەوین » بۆ ناردوین ، ئەم چەند دێڕەی لێ‌بلاّو دەکەینەوە :

شەو کە ئەستێرە هەڵئەهات
نەی ئەوێرا ...
چاوبڕکێت لەگەڵ بکات .. تا چاو بڕکات
ئەو هەڵ ئەهات . .
خۆشەویستی دیاری‌یەك بوو
جارێ دیارو ، دەجار ون بوو ...

× ×

● کاك مغدید بلال لە هەولێر لە شیعرەکەیدا دەڵێ :

بەفرو لوتکەی بەرزی کوێستان
چلەی زستان
دەم نەنێنە دەمی یەکتر
دیوانە خەمی دڵداریی ...
بۆ گەردنی شەمی ناسك
نەکا بە ملوانکەی شیعر
سیروان سەری غەریبی خۆی
هەڵنەگرێت‌و ...
بۆ کۆشی دایکی بێتەوە .....

× × ×

● لە پارچە شیعرەکەی کاك محمد حسین لە بەغدا ئەم چەند دێڕەمان هەڵبژارد :

نیازم وایە .. ئەم جارەیان
لە یاقووتی .. وشەی کوردی
ملوانکەیەکت بۆ بچنم ..
بیکەیتە مل .. تێر سەیرت کەم ..!

× × ×

● کاك احمد مەلا لە کەرکوك پارچە شیعریکی ناردوە ئەم چەند دێڕەمان لێ‌هەڵبژارد :

حەزم دەکرد لە ناو گۆمی خەیاڵ‌و ئەندێشەتا
بتوێمەوە ..
چاوەکانم ببنە هێلانەو لە ناویا خۆت
حەشاردەی ..

× × ×

خوێنەرانی بەرێز :

نعمت علی جمعە لە سلیمانی ، کریم فتاح لە سلیمانی سنکو بهرۆز حسن لە کەرکوك ، خالد گوشاد لە هەولێر ، رۆوف طاهر زەنگنە لە هەولیر

بڕوانە : ل : ٧

سەرت لەسەر تاڵەکانی قژت هەڵگرتوە

بەتەنیایی هەڵئەقو لێیتو
شنەوی شارت ،
لەسەر تاڵەکانی قژت ..
هەڵگرتوە ..
ئەم بێ‌دەنگی‌یە گشت نۆتەی
چرۆی ناژە سەوزەکانتن ..
هەنگاوەکانت ونی تەمێکی سورن
ڕەشۆی ئەم دلە زامارەم
بۆچ جێگابە کێش ئەکەن .. ؟
ئەی ڕوبەهار !
خۆشەویستی ئاسمانێکە ..
گەر بتەوێ ،
لێم دائەخەی ..
لات ئاسانە ..
پەردەی ئازاری ڕەشی خەم
بەسەر چەکەرەی ئەم پێکەنینارِاخەی ..
بەڵام شەو .. کەی وەك شەربەتی چاوەکانت
کۆرپەی حەزم ئازار ئەدا .. ئەمێستاکە ..!
ئاسمان لە تۆفانی شەوا ،
سەد ئەونەی‌تر ..
بزیسکەی ڕقی توڕەکا
کەی وەك ئەشکەوتی خۆشەویستیت سامناکە
ئەی ڕوبەهار ..!

جەباری حاجی کەریم

Institut Kurde de Paris

پەندی پێشینان له بڕوانامەی د. شكریە رەسول دا

كاتێك ئەنجومەنــــی سەركردایەتی شۆڕش بڕیاری باوەڕهێنانی بەمافی ڕۆشنبیری كوردا دەركرد ، نەك هـــەر لاوانـــــی كورد بـــەلكو ئافرەتانیش توانیویانـــەو دەتوانن كە بە هەمـــــوو رازونیازو مەرامێكی خـــۆیان بگەنو پاش تەواو كردنـــی قوتابخانەو كولێجیوولاتەكەمان بتوانن ڕەزامەندی لێپرسروان وەربگرنو بچنـــه دەرەوەی وولاتو بەشوێن چمكێكی تری ئادیاری كەلـــەپـــوری نەتەوە كەماندا بگەڕێـــن . بۆدوپاتی ئەمەش د. شكریـــه رەسول دەكەین بەنمونـــەی باسەكە مـــانو برێك لای دەمێنینەوە .

خوشكه شكریە رەســـول یەكێكە لەدەرچوانی بەشـــی كوردی كۆلێجی ئادابی بەغـــدا بۆ وەرگرتنی بڕوانامەشـــــ رووی كردە ولاتی سۆڤیـــەتو بەسەركەوتویی بۆ نیشتمانەكەی گەڕایەوە ، ئێستاش لـــــە كۆلێجی ئادابـــی زانكـــۆی سلێمانی كەلەپوری میللـــــی دەلێتەوەو بـــۆ ساڵـــــی ئایندەش بڕیار وایە ڕەخنـــەو ئەدەبی كوردی بلێتەوە .

لەم چاوپێكەوتنەی خوشكه شكریەدا زۆر بابەتی پڕ تـــامو بەلەزەتی بۆ گێڕاینەوە ؟

سەرەتا ماڵەوەمان مامەڵەی ئافرەتێكی چاو نەكراوەیـــان لە گەڵدا دەكـــرم ، بـــەلام لە ئەنجاما واقیع وای لێ كردن كەدان بە خۆمو بەواقیعـــدا بنێنو بمنێرنـــــە دەرەوە ، بەتایبەتی باوكم كە هـــــەر لەیەكەم جارەوە زۆر بەشتێكی ئاسای وەرگرتبو

بە گەیشتنم بۆ ئەوێ لـــــە پەیمانگای زمانەوانی مـــاوەی ساڵێك مامەوەو پلـــــەی ئیمتیازم تیا وەرگرت ، بـــۆ ساڵی دووەم دەستمان كـــرد بەخوێندنی فەلسەفە، هەروەها لە ساڵی سێهەمدا لەگـــــەل نوسینی باسەكەمدا خـــۆم ئامادەكرد بۆ تاقی كردنەوەی بسپۆڕایەتی لە فـــۆلكلوردا بەشێوەیەكی گشتی .

وەك زانستێك دەربـــارەی فۆلكلۆر هیچ سەرچاوەیەكـــی وام بەدەستەوە نەبوو كەبیكەم بەسەرنوێنشكی باسەكەم تەنهـــا ئـــەوە نـــەبێـــت وەك لێكەلینەوەیەك كتێبەكـــەی دكتۆر عزالـــدیـــن مصطفى . [لێكۆلینەوەی ئەدەبـــــی فۆلكلۆری كوردی ساڵی ١٩٧٠ بەغدا]م كرد بەســـەرچاوە ، هەر چەندە سەرچاوەی تـــر هەبون بەلام ئەوانە تەنهـــا بەشێك لـــە فۆلكلۆریـــان دەكۆلیەوە .

لێرەدا ئـــەو پرســـیارە هاتەكایەوە كە بۆچی لەنـــاو بەشەكانی فۆلكلۆردا پەنـــدی پێشینانی هـــەلبـــژاردوە ؟ لەوەلاما ووتی دوای چونـــە دەرەوەم پاش لێكۆلینەوەیەكی زۆر بۆم دەركەوت كـــــە بایەخێكی زۆر بەبەشـــی پەندی پێشینان زیاتر لەبەشەكانـــی تر دراوە ، پاش كۆكردنەوەی ٣ هەزار پەندی پێشـــینان بەپێی بابەت بەش بەشـــم كردنو بۆم دەركەوت كـــە پەندی پێشینان ئامۆژگاریە .. زانستە .. فەلسەفەیە . . . مێژووە .. هتد .

لەناو پەندەكانا هەمـــوو بارێكی واقیعی ئەم میللەتـــە بەجوانی دەردەكەوێـــتو مێژووی ڕاستەقینـــــەی میللەتەكەمان پاكژ دەكـــات . هەر ئەو پەندانە روونــــی دەكاتەوە چۆن گەلی كـــورد بەگران ئایینی ئیسلامـــــی وەرگـــــــرت ... ! توانیم ئەفسانەی كوردی تیـــا بدۆزمەوە .. هەروەها چیرۆكی كـــوردیو باری ئابـــوریو سیاسیو كۆمـــەلایەتـــی میللەتەكـــەمانی تیـــا دەبینرێت .. !! لە ئەنجامـــا گەیشتمە ئەو ڕایـــە كـــە پەندی پێشینان نەك بریتییە لە ووشەی سەر واو رستەی كورتی پڕمانا .. ، بەلكـــو هەموو جوان كاریەكی تیـــا كۆئەبێتەوە ..

دوا قسەم ئەوەیە كە نەك هەر پەندی پێشینان بەلكـــو هەموو بەشەكانـــی فۆلكلـــۆر بەبارمەتی هەر یەكێك لـــــە ئێمە كۆبكرێتەوەو دەزگایەكـــی كارامەی لێهاتـــووی وەكـــ دەزگـــای رۆشـــنبیریو بلاوكردنـــەوەی كـــوردی لیژنەیەكی كارامـــــەی بـــۆ بڕەخسێنێو هەولی ئەم بوارە بەقولی بـــدات ئیتـــر زۆر سوپاستان دەكەم .

فریـا عبداللـه

پ. هاوكاری لە سلێمانی .

چیروكێن فولكلوری و شەكرنەكا پێڕۆێ

- عبدالرحمن علی -

● بێبشت گیریو خـــوهەلكێشان ، مللەتـــێ كـــورد وەكی هەمی وان مللەتێن خـــوجهو كەڤن ، گەلەك یێ هەییـــە بفولكلوریێ خوو یێ شـــیای ڤی كەرستێ فولكلـــوری هەیكەتو ماتێ ژێ بكـــەت بڕێكا چێروك بێژا پشتـــبـــو پشتی .. ئەڤ فولكلـــورە خودیكەكا راستو رەوانـــــە بو ژیارا مللەتێ كورد هەرچەندە یێهاتی یە رەنگ كرن برەنگـــێ (ئەفسانەی) وەلێ كاكلكـــاوی هەر مایەپارچەك ژژیاناوی .

● دڤان چێروكادا بابەت (موضوع) گەلـــە نزیكـــــی ئێك دبن وەلێ ڤەگێران جودا دبیت وبگەلە رەنگا دهێنـــــە گوتنو وەلێ رامانا وان هـــــەر دمینیت وەكی خو چ لڤێـــریێ بیت چ لوێراهە .

بەلێ ئەوا جهێ كوڤانێیـــــە مللەتێ كورد نەشیایـــــە وان سەرهاتییا ڤەشێریـــــتو ڕاگریت ئەوێن بەری (فتـــح اسلامی) پەیدا بوین ژبـــەر گەلەبناسان ..

دیسان چێروكو سەرهاتی یێن مە رەنگێ ئاینیی (ئیسلامی) تێدا هەیە بەلێ دسەر ڤـــێ هەمییڕا ئەڤە چیروكە هـــەر ماینە كو (تعبیرێ) ژراستییا ڤی مللەتی بكەن ..

● هەكە ئەم لێكولینەكـــێ بكەین (بلا یاسەر پێ بیت)دێ بكەین (بلا یاسەر پێ بیت) دێ بینیت ڤەجویـــن (تكـــرار) دچەند تشتەكادا گەلە هەیـــە وەكو .. هژمارا سێ (٣)و هەفتێ (٧) دیسان ئـــەڤ چیروكە هەر گاڤ پشت گیریا پێزدبەنو ڤەقیر كرییەو یاری بخو بمروڤی قەبە كرییە ، دیسان بچاڤەكێ بلند یێ بەرێ خودایە یێبچویـــك چ كـــور بیـــت چ ژنو ژنـــێ ژی چ جوداهیی نەبویە ژمێری ... چ جوراهیی نەبویە ژمێری ...

● مارێ كولانە

● (حاكمەكی) (سێ) كچ هەبون (نەدابونە شوی) هەر چەندە بسەر شیێ وان ڤـــە چبو ... روژەكێ رابون سێ گوندور كرنە دتە بەڤەكێداوبو بابێ خو ڤریكرنە كوچكێ .

ئەو گوندور هەر ئێك ژیـــێ دی گەهشتیتد بو ... دەمێ حاكمی چاف پێ كەفتی (نەزانی) كانێ ئەڤە بوچـــی كچێـــن وی وەكریە ...پرســـــیار ژوەزیرێ خوكر .. وەزیـــری ژی گوتێ ..

حاكمی (خوش بیـــت) ئەڤە كچێـــــن تـــە دڤێن شوی كەن . . ئەوژی رابـــو گوتە (گزیری) بانگكە كـــو دێ حاكم كچێن خو دەتە شوی ڤێجا بلا خەلك بهێن داكچێن وی بخو ژێ بگرن كانێ كـــی دڤێ ...

(سێ سێف) ژی دانـــەف كچێن خو داهەر ئێك سێڤا خو بهاڤێتە وی ئەوێ بدلـــی . . خەلك كوم بـــوو كچـــا دپەنجەرێدا بخو بـــەرێ خو ددایێ .. كچا مەزن سێڤا خـــو هاڤێتە كورێ مەزنەكـــێ وی جهی یاناڤی سێڤا خو هاڤێتـــە كورێ وەزیری .. یابچویـــك داهاڤێتە تولازەكی ئینا چـــو (بمارێ كولا) كەفت سێڤـــا وێ ئینا ڤە .. جنكو مارێكـــێ كولانێ یێ پیسو لەوتـــیو لەقیر بو .. هاڤێت جارەكادی فەقیر بو .. هاڤێت جارەكادی چو پێكەفت (ســـێ جـــار) هاڤێت هەر دچو (پێدكەفت) ..

نەچار بو بدویف مارێكـــێ كولا كەفتو چو مالا وی .

پاش چەند هەیامەكی حاكم نەساخ بو وەلاتی دەنـــگ فەدا ... نوژدارەك ئینا ســـەر دادەرمانە كی بو بێژیت .. ئینا گوتێ دەرمانێ تە (شـــیرێ شێرا مەشكا شـــێرا شـــێر بینیت شێر ببەت) .. كـــی دێ چیتە دەرمانی كی نە . زاڤاییێن حاكمی .. مارێكـــێ

بروانه : ل : ٧

بـا پێـكـەوە نـەخوێندەواری لەگۆڕنێین

فرهاد محمد

نەخـــوێنـــدەواری خەتەرناكترینی نەخۆ شییە كۆمەلایەتییەكانەو چەكێكـــە كە ئیستیعمارو داروەدەستە دەرەبەگو كۆنەپەرستەكانـــی بۆ توندكردنی دەسەلاتـــی خۆیانو مژینی ئارەقو تواناى رەنجكێشان ، چ كرێكار چ جوتیار ، بەكاری دێنن .

عیراقیش یەكێكە لـــــەو ولاتانەی كە ئەم میكرۆبـــە خەتەرناكەی تێدا بلاوە كـــە حكومەتە گەندەلەكانی كۆن بـــۆ پتەوكردنی دەسەلاتی خۆیانو بەتالانبردنی خێرو بێـــری رۆلەكانی ئەم ولاتـــــە بەخێویان دەكرد .

بەلام پاش شۆڕشـــــی سۆشیالیستیی حەفـــدەی تەمووز وەزعەكە گۆڕا ، ئـــەو قانـــوونو یاســـا سوشیالیستیانەی شۆڕشـــ دەری كردن مەترسی ئـــەم میكرۆبەیان كەم كـــردەوە ، ئەوە بوو قانوونی خوێندن بە ئیجباریو هـــەرمومزی سەرتاپاگیری نیشتیمانی بـــۆ قەلاچۆكردنی نەخوێندەواری دەركردو بە دەركردنی ئـــەم قانوونە ، گەورەترین زەبـــری كێشـــا بـــە داردەستـــی ئیستـــیعماردا واتـــە ((دەرەبەگ))و ((كۆنەپەرستی)) یش .

عیراق هەر لە باكوریەوە تا باشووری مەیدانگـــەی نەخوێندەواری بوو ناوچـــەی ئۆتۆنۆمی كە لە دەورانـــە گەندەلەكاندا نموونـــەی پشت گوێ خستـــن بـــوو ، باشترین هیلانەبـــوو بـــۆ نەخوێنـــدەواری . پاش دەرچوونی بەیاننامەی مێژوویی (١١)ی ئازارو بەجێ هێنانی و گەڕانەوەی ئاشتی بـــۆ باكووری خۆشەویستمان . باكووری خۆشەویســـمان بازووی عەرەب و كورد بـــۆ ئاوەدانكردنەوەو وبیناكـــار هەلكراو ڕێگاوبـــــــان دروستكرانو خانـــــووو نەخۆشخانە و دەرمانگـــــە كرانەوە بۆ پێشكەش كردنـــی خزمەتگوزاری بە رۆلەكانـــی ناوچەكە . حكومەتی شۆڕش بایەخی بە خوێنـــدەواری دا چونكە ، خوێندەواری ، بنكەی یەكەمی پێشكەوتنە ئەوەبوو قوتابخانەو ئامۆژگـــــەدروستكرانو بە خۆڕایـــی خوێنـــدن لــــە ناوچـــەی ئۆتۆنۆمیدا ، وەكو هەمـــوو بەشێكی تری عیراقـــــی خۆشەویستمان ، عیراقـــی عەرەبو كوردو هەمـــــووكەمە نەتەوەییە براكانی تر جێبەجێ كرا .

ئەركی نیشتمانی داوالـــەهەموو ڕۆلەكانی ناوچـــەی تۆتۆنۆمی دەكا كە بكـــەونـــەبەشداری لەم هـــەرمومزە نیشتیمانییە سەرتاپاگیرەدا بۆ قەلاچۆكردنی نەخـــوێندەواری ... چونكە بەشداری لـــەمهەرمومزەدا ئەركێكـــــی ئینسانییە ... خوێندەوار ، مافو ئەركی خۆی دەناسێو ئەم ناسینەش دەیكاتە خاوەنی خۆیو هێزەكانی خراپـــە ناتوانن سۆزی ببزوێننو بـــۆمەبەستی خۆیانو ئیستیعماری ئاغایان بەكاری بێنن ... لەحەدیسدا وتراوە ((زانســـت روناكیەو نەزانی تاریكایـــی))و پێغەمبەری خۆشەدیســـت محمد (درودی خـــوای لەسەربێ) خەلكـــی بـــۆ گەڕان بەدوای زانســـتداهانداوەو وتویەتی ((زانسـت ئەگەر لە چینیش بوو هـــەر بۆی بڕۆ)) .

نەخوێندەواری ، جگـــە لەمە ، كۆسپێكی خەتەرناكـــە لەبەردەم پەرەسەندنـــی نەتەوایەتیداو نەخوێنـــدەوار ئەندامێكی ئیفلیجـــە لـــە كۆمەلێكدا كە بـــەرەو كاری بەرهەمدارو بنیاتنەر هەنگاو دەنا .

لەوەی سەرەوە بۆمـــان دەردەكەوێ كەوا ، پێویستـــە لەسەر كۆمەلەی جوتیارەكانو نیقابەكانی كرێكارانو هەمـــوو رۆلەكانی ناوچەكە ، چ عەرەب چ كورد ، كە بەشداربن لـــەو كۆڕو كۆبوونەوانەدا كە بـــۆ باسكردنی ئامانجەكانی ئـــەم باسكردنـــی ئامانجـــەكانی ئەم هەرەوەزە ئەگیرێنو هـــەول بدەن بۆ ســـەرخســـــتنیو هاوولاتییەكان چ گـــەورەو چ بچوك ، چ ژن چ پیاوهـــان بدەن بۆ ناونووسكردنی خۆیان بە پەلە لە مەلبەندەكانـــی قەلاچۆكردنی نەخوێندەواریدا .

باسكردنی ئەم ســـەروبەسەریَ ئەم هەرەوەزە بـــۆ رۆلەكانی ناوچەكە بەلگـــەی هاوولاتییەتی چاكە ونیشانەی خۆشەویستیو وەفـــاداری رۆلەكانی ناوچەی ئۆتۆنۆمـــی عیراقی خۆشەویستیمانـــە بۆ سەركردایەتی سیاسی حزبو شۆڕش بەرەو بنیاتنانـــــی عیراقێكی پێشكەوتـــووی خوێندەوار كە نیشانـــەی نەخوێندەواری تێدا بـــەدی نەكرێ .

كورتەیەك لە مێژووی مۆسیقا

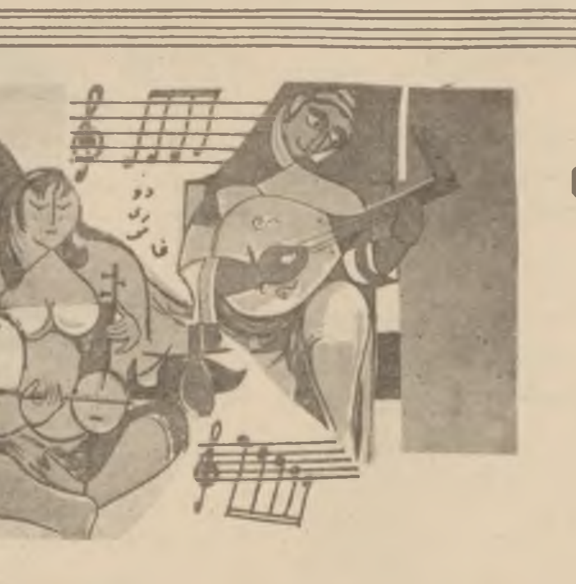

- عثمان علی عارف -

● مۆسیقا

ووتوویانە « هۆنراوە لەگەل ئادەمیزاددا لە دایك بووە » .

واتە هەر لە زۆر كۆنەوە ئـەم هونەرە زادەی دەروونو مێشكی مرۆڤ بووە .

- ئـــەم وتـــەیە ئەتوانین دەربارەی - مۆسیقا -ش بیلێین واتـــە هـــەر لـــە سەرەتای پـــەیدابوونی ئادەمیـــزادەوە - مۆسیقا -ش پەیدابووە .

- لـــە كاتێكدا ئادەمیـــزاد هەســـــت بـــە هەلچوونێكی دەروونی بكا ئەو هەلچوونـــە چ (خۆشـــی)بێ یا (ناخۆشی) خودی كاردانەوەی ئەو هەستە ، مرۆڤ بـــە گـــۆرانیی دەری ئەبڕێ ،

لە ڕۆژگاری كۆنەوە هەستی ئەو هەلچوونەی ئادەمیزاد وەك خۆی ماوەتا ئەمرۆ ، .

- لە شادیدا ، لەدەمـــەی (سەرفرازیو سەركەوتن)دا یا لـــە كـــاتی (منالبوون)و (ژنهێنان)و (پێك شادبوونو چاوڕوونی)دا ، زەماوەنـــدو شایی كـــراوەو ئەكـــرێ ، كەرەسەی بەزمی ئەوخۆشیانـــە - گـــۆرانی - چـــەپلە - - سوڕوسەما - مۆسیقا -یە .

- هەروەها لە (شیوەن)دا .. لەكاتی (كۆستو كەوتن)دا لـــە (مـــەرگو مـــردن)دا لـــە (نەهـــامەتیو شـــكستی)دا ، « لاواندنەوە » « گریانو هاوار » (چەمەر) (كوتـــەل) لـــە (خۆدانو خۆڕنینـــەوە) دەربڕی كولی دلو دەروونی مرۆڤن ،

كەرەسەی ئەم كارەساتـــار نەش بەشێكی سادەو ساكـــارن لە ئاوازو ئامرازی مۆسیقایی » .

- « مۆسیقا » وەكوو هەموو هونەرەكانی تر سال بـــە دوای سالو چاخ بە دوای چاخدا ، گـــۆڕانـــی بەســـەردا ، هاتوە ، لەگـــەل ژیانـــــیدا مرۆڤدا هاتوە ، تا گەیشتۆتـــە ئەمڕۆو ئەو شێوەیەی ئێستا ئەیبینینو ئەیبیسین .

- مۆسیقا لەكۆندا -

ئادەمیزادی (پێش مێژوو)ش مۆسیقایان هەبووەو زانیویانە ، لـــە فەڕەنسە لـــە ئەشكەوتی (لانەی نوتون) هەندێ ئامرازی ساكار دۆزراونەتەوە یەكێـــك لـــەوانە ئامرازێكی ســـادەی مۆسیقا - فیقفیقە صفارە - فیكە)بەكە ، كە لـــە ئێسقانی لوولاقی بزن درووستكراوە ..

- بـــەلام لـــە شارستانێتی گـــەلانی دەمـــەی زۆر كـــۆنی ڕۆژگـــار « عیبـــدانی »یەكان خاوەنی مۆســـیقا بوونو زۆر بایەخیان پێـــداوە ، گـــەلێ سروودی ســـەر گەرمیو دلّ بزوێنیان داناوە كە لە ئاهەنگە ئایینییەكانیاندا ووتوویانە ،

« تەورات » ناوی زۆر دانەرو (ئاواز زان)ی بۆ دەرخستووین لەمانە « داود »و « سلیمان »ە .. تا ئەمڕۆش باوە كە یەكێك دەنگی دلگیـــرو زۆر خۆش بێ ئـــەلێن دەنگیكی - داودی - هەیە -

- هـــەر وەها - میسرییە فیرعەونییەكان - لە كاروباری ئایینی خۆیاندا ... هـــەرسێ جۆرە ئامرازە مۆسیقاییەكانیان (ژێدار) (فووكار)و (تەپلی)یان بەكار هێناوە .

- بەكەم نووسینێك لەسەر مۆسیقا كە بە ئەمرۆی ئێمـــە گەیشـــتبێ شـــاكاری (یۆنان)ەكانە .. لـــە (یۆنان)ی كۆندا - مۆسیقاو هۆنراوە ، هاوتاو هاوڕای یەكتری بوون .

هەستیارەكان هۆنراوەكـــانی خۆیان بە هاوكاری (قیثارە)ەوە خوێنـــدووەتەوە ، هەرچـــەند مۆسیقا لەو سەردەمەدا هونـــەر نەبووە وەك ئەمڕۆ تەنیا لەبەر (كێشو ڕیتوم)ی هۆنراوەكـــە بەكاریان هێناوە .

ئەوەی شایانە لێرەدا ئاشكرا بكـــرێ (مۆسیقا) لـــە بارەی زمانەوە، ووشەیەكی (یۆنانی)یە كـــە لـــە پێشدا (مۆســـا) بـــە (خـــوای جـــوانی)یان وتووە ، بەلام لە دواییدا بووە بـــە ناوی (خوای هونـــەرە جوانەكان) ..

- یۆنانییـــەكـــان - زۆر بەهرەمەنـــدی (مۆسیقازان)یان تێدا هەلكەوتوە كـــە بـــە لێكۆلینەوە ومێژووی مۆسیـــقاو پەرەپێدانییەوە خەریك بوون ، یەكێـــك لەمانـــە « تیرپاندە » . كـــە لـــە سەدەی حەوتەمی پێش زایین ... دەســـتكاری ئامـــرازی (قیثـــارە)ی كـــردوە ژمارەی (ژێ)كانی لە (چوارەوە كـــردوە بە حەوت) ژێ .

- بـــەلام (ڕۆمان)ەكان بـــە پێچـــەوانەی یۆنانییەكانـــەوە بوون سەبارەت بـــە هونەر ، ڕۆمانەكان گەنێكی شەڕخـــوازو جەنگـــاوەر بـــــوون ، لە بارەی مۆسیقاوە ڕۆمانەكان شوێن پێی یۆنانییەكـــانیان هەلگرتوە ، ئەوان چ ئاوازێكیان بەكـــار هێنـــاوە ، ئەمانیش بەكـــاریان هێنـــاوە ، بـــەلام زاناكانیان شتێكی ڕەســـەنیان نەخستۆتە ســـەر مۆســـیقای خۆیان .

- پاش بلاوبوونەوەی ئایینی مەســـیحی (مۆســـیقـــا) پێشكەوتنێكی تری بە خۆیـــەوە دی .. بە تایبەتی لـــە ساڵی (٣١٣) زایینی « قوستـــەنتینی ئیمپـــراتۆر » ، سەرپەســـتی (باوەڕ)یدا بە (دیان)ەكان كـــە ادابو دەستووری ئایینی خۆیان بە ئازادی بەجێ بێنن ، ئەمـــە یاریدە دەرێكی چـــاك بوو بۆ دەربڕینی هەســـتی دینداری خۆیانو كارێكی گرنگی هـــەبوو بۆ سەر هونەری (وێنەگەری)و (داتاشی)و (مۆسیقا) .

- لێرەوە یەكەم سروودێك سەری هـــەلدا بۆ پیاهەلدان بەشكۆوو مەزنی (خودا)دا . كە تەنیا مۆسیقای دەنگی بەكـــار ئەهێنرا ، مۆسیقای ئامراز یان بەكار نەئەهێنا چونكـــە (بت پەرست)ەكان لەوكاتەدا لە كارو بـــاری ئایینی دا بەكـــاریان ئەهێنا .

« پاپا گریگۆر »ی گـــەورە بایـــەخێكی زۆری داوە بـــە مۆسیقاو بناغەی مۆســـیقای ئایینی لە سەر دەستی ئـــەو دانراوە ،

- هەروەها « جیدو داروزو - ١٠٠٠ - ١٠٥٠ز »ی ڕەبـــەنی دیان ... گرێیەكی گرانی لە مۆسیقادا كـــردەوەو « پەیژەی مۆســـیقا »ی پـــەی پێ بردو دۆزییەوە كە لە ئاوازێكدا بـــۆ « قـــەدیس جـــان باپتیست » دانرابوو كـــە هـــەر دێـــرە هـــۆنراوەی ئەو ئاوازە بـــە (دەنگێك) دەستی پێ دەكرد كە (پلە)یەكی دەنگی لـــە دێری پێشووی بلندتر ئەبوو ..

ئەمـــە بووە هۆی دۆزینەوەی پەیژەی مۆسیقا بڕگەی یەكـــەم لەو ئاوازەدا دەنگی (ئۆت)بوو كە لـــە پاشا گۆڕاو كـــرا بـــە دەنگی (دۆ) .

بـــەم شێوەیە : (دۆ) (ڕێ) (می) (فا) (سۆل) (لا) لەپاشان دەنگێكی تریان لێ زیاد كرد كە ئەویش نەغمەی (سی)یە .. كە ئەم حەوت نەغمەیە بوو بـــە بناغـــەی هەموو مۆسیقا لـــە جیهاندا تا ئەمڕۆش هـــەموو گەلانی سەرزەوی ئەم حـــەوت نەغمـــەیە بەكـــار دێنـــنو سەرچاوەی مۆسیقایە .. كـــە ئەمانەن :

(دۆ) (ڕێ) (می) (فا) (سۆل) (لا) (سی) .

لەڕوانگەی (پاشماوە)

قفلدانەوەیەك بە تاقـــــە شیعرێكی (نالی) كە چۆن بۆ ئەركەجیاوازەكان ، جووتـــــە مۆرفیمـــی « تر - و - دی » بەكارهێناون ، ئـــەوەتا ، ئالا بەدەستی زمانە ئەدەبییەكـــەمان دەفەرموێ :- « قەدری » من چەندە لە لای دەولەتی دنیـــای دەنی قەدری ئەو « كەمتر » و هەردوو لە غەمی « یەكـــدی » غەنی » .

دواقسەم : ئەگەرچی ئائێستا سەرومڕ پەیڕەوی ئەو ڕاستیەم نەكردوە ، لەمەولا : (هەزار گوناهو یەك تۆبە) .

Institut Kurde de Paris

کارگەکانی کۆمپانیای جگەرەی نیشتمانی لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا :

کارگەی جگەرەی هەولێرو چالاکردنی بەرهەم بە تەقەللای داهێنەرانی کارگێرانی

● بەشی لیکۆڵینەوە
وێنەی « غازی » وێنەگری هاوكاری

هەموو دەزانین . لە دەمێکەوە ، زۆر لای ناوچەی کوردستانی عیراق ، لە رووی بەرهەمی چاندنەوە ، یەکێکە لە ناوچە دەوڵەمەندەکانی بەرهەم هێنانی توتن ، بوونی توتنیش وەك ماددەیەکی رووەك لە سەرەتادا ئەو سوودە بازرگانی و ئابوریەی لێ وەرنە دەگیرا کە کار بکاتە سەر باری گوزەرانی خەڵکی و سوودی ئەوەی لێ وەربگیری پاڵ بە رەورەوەی پێشکەوتنی ئابوریمانەو بنێ .

بەڵام ئێستا . کومپانیای نیشتمانی جگەرەی لە وڵاتدا سێ کارگەی گەورەی بۆ دروست کردنی جگەرە کردۆتەوە ، کە دوو کومپانیای هەرە گەورەی لە ناوچەی کوردستانی عیراقن و ئەم کومپانیایە ، بەرهەمی توتنی وڵاتەکەمان بەو سودە ئابوریە دەگەیەنێ کە پێویستە .

کارگەی جگەرەی هەولێر :

کە بەشی ژووروی شاری هەولێرو بە تەواوی لە سەر ئەو رێگایەی کە دەچێ بۆ هاوینە هەواری صلاح الدین، لە سەرەتای ساڵی ١٩٧٣دا دەست کرا بە بنیاتنانی کارگەیەکی بەرهەم هێنانی جگەرە کە سەر بە کومپانیای جگەرەی نیشتمانی عیراقەو ئەم کارگەیە لە سەرەتای ساڵی ١٩٧٤دا کەوتە بەرهەم هێنانی جگەرە .

لە بەرهەم :

لە گەڕا نێکابە ناو کار گەدا، سەرماندا لە بەشی بەرهەم هێنان و لەوێ چاومان کەوت بە کاك عزیز دنخاو داوامان لێ کرد دەربارەی وزەی بەرهەم هێنانی کارگەو جۆری کار کردن بۆمان بدوێ . وتی :

ـ لەم کارگەیەدا دوو وەجبە کار دەکرێ ، لە هەر وەجبەیەکدا ٩٠٠ کەسی کارگێڕ ئیش دەکەن کارگێڕانی کارگەکە بە هیمەتێکی دڵسۆزانە کار دەکەن بۆ زیاد کردنی وزەی بەرهەم بەڵگەشمان بۆ ئەم راستیە (١٢٫٠٠٠) گلوس جگەرەیە لە ماوەی قۆناغی بەرهەمی ئەمساڵدا زیاد لە ساڵی رابوردو سەرەرای تەقەللای بەردەوام بۆ زیادکردنی بەرهەم . لەم کارگەیەدا بە هەردوو جۆرەکە جگەرەی بەغدا بەرهەم دەهێنرێ « پاکەت »و «کیس» .

لەگەڵ کرێکارەکاندا

لە بەردەم ئامێری پێچانەوەی جگەرەکاندا کرێکار شامل جمیل وتی :

ـ لە کارکردنماندا ، بایەخ بە پاراستنی ئامێرەکان دەدەین ، بۆ ئەوەی بەردەوامی بە بە رهەمدان ئاسان بێ ، هەست بە هاوکاری و یارمەتی تەواوی نێوان خۆمان و ئیدارەی کارگەکە دەکەین، ئەمەش زیاتر هانمان دەدا بۆ زیاد کردنی بەرهەم کاك عزیزی کرێکار لە سەر مەکینەیەك کاردەکا کە لە یەك دەقیقەدا (١٤٠) پاکەت دەپێچێتەوە .

عزیز دنخا

هەروەها « نوریە هەواز » کە ئافرەتێکی کرێکارە لە کارگەکەدا ئەوەی دووپات کردەوە کە ئافرەتان لە کارگەکەدا شتان بە شانی براکانیان تەقەللای زیاد کردنی بەرهەم دەدەن و لیژنەی نەقابەو ئیدارەی کارگەکە بەتەنگ هەموو پێویستیەکانمانەوەن . ئێمە لە کاتی گفتوگۆکانماندا لەگەڵ بەشی بەرهەم ، هەندێ باری سەرنجی هاووڵاتی ـ یەکانمان دەربارەی جۆری جگەرەی [بەغدا] بەرهەمی کارگەی هەولێر راگەیاند ، لێپرسراوی تەکنیکی بەرهەم وای دەربری کە زیاتر مەسەلەکە نەفسیە ، ئەگینا ئێمە جگەرەکەمان لە سەر هەمان مواسەفات دروست دەکەین کە جگەرەی کارگەی بەغدای لە سەر دروست دەکرێ (هاوکاری : لەو گفتوگۆیەدا ئێمە نموونەو بەراوردمان لە نێوان هەردوو جۆرەکەدا بەرچاو خستن ،

نوریە هەواز

بەڵام برای لێپرسراو .. سوور بوو لە سەر پێداگرتن لەوەی .. جیاوازیەك نیەو . . . مەسەلە .. نەفسیە !!) .

لەگەڵ کرێکارە داهێنەرەکاندا :

ئەمساڵ لە جەژنەکانی کرێکاراندا ، ای ئایاری ١٩٧٨ دوو کرێکار لە کارگەی جگەرەی هەولێر مەدالیای جگەرەی هەولێر مەدالیالی کاری دەرەجە دوویان وەرگرتوە . یەکەمیان ئاغا جان کەرەم علی کە سوپاسی خۆی بەم بۆنەیەوە بۆ سەرکردایەتی سیاسی و لە سەرویانەوە بەرێز سەرۆك احمد حسن البکرو بەرێز صدام حسین دەربری و ئەوەی دووپات کردەوە ئەم مەدالیایە هاندەر دەبێت بۆ کارکردنی بەردەوام . هەروەها کرێکار عادل معروف وەیس هەمان مەدالیای پێ دراوە ، ئەم دوو کرێکارە بە داهێنانی زیرەکانەی خۆیان نزیکەی (١٠٠٠) دیناریان بۆ کارگەکە گێڕاوەتەوە ئەویش بە چاکردنەوەی ئامێری نەهێنانی پارچەکانی و چاکردنی لە دەرەوە زۆری تێ دەچوو ، ئەم دوو کرێکارە داهێنەرە ئەوەیان دووپات کردەوە کە هاندانی برایانی لیژنەی نەقابی و کاربەدەستانی کارگەکە زیاتر وایان لێ دەکا بەردەوام بن لە تەقەللاو خۆ هیلاك کردن لە پێناوی زیاد کردنی بەرهەمداو بەتەنگەوە هاتنی ئەو ئامێرانەی ئەمان کاریان لە سەر دەکەن .

خلیل محمد

لە لیژنەی نەقابی کارگەکە :

کاك خلیل محمد علی سەرۆکی لیژنەی نەقابی کارگەی جگەرەی هەولێر ، لە گەڕانەکەماندا بە ناو کارگەکەدا لەگەڵمانا بوو . لەو ماوەیەدا دەربارەی دەوری نەقابە لە بەتەنگەوە هاتنی ئاسوودەیی ژیانی کرێکارەکاندا قسەی بۆ کردین و وتی:

ـ ئێستا لە سایەی ئەو گۆڕانکاریە بەرەو پێشەوە ژیانی کرێکاران زۆر بایەخی پێ دەدرێ و دەوامی رۆژانەیان بە وردی لە چوار چێوەی یاسادایەو هەرگیز ماوە نادرێ وەك سەردەمەکانی رابوردو بۆ رەتانەوەی ناهەقی کرێکار . لە پاڵ ئەمەشدا نەقابە بەردەوام هانی کرێکاران دەدا بۆ بەرهە زیاد کردن و بۆ ئەم مەبەستە زۆر کۆڕی رۆشنبیریان بۆ دەگرێ .

هەروەها وتی :

ـ نەقابە بایەخ بە لایەنی بەختیاری ژیانی کرێکارەکان دەدا و بەردەوام لە تەقەللادایە بۆ زامن کردنی خانو بەرەو کردنەوەی باخچەی منالان بۆ ئەو ئافرەتە کرێکارانەی منالیان هەیەو هەر لەم دواییەدا (٢٧٠) خانوو بە سەر کرێکارانی کارگەکەدا دابەش کراوەو ئێستاش خەریکی بیناکردنی (٨٠) خانوی ترین .

● هاوبەتی ●

دوو کرێکاری داهێنەر

توێژانی دەزگایا رەوشەنبیری لدهوکێ

محمد ممدوح

هەمی کەس ل پارێزگەها دهوکێ زانن ئو دبێژن ژی کو بەلێ سەرو بەرێ موشەنبیری و چقاکی یێ پاش کەفتیە . ئەنجامێ گەلەك ئەگەرا بۆ دەمەکێ دویرو درێژە پاکەفتیە دقێ کراسیدا . بەر ڤێ چەندێ پافەرە لسەر هەمی نیشتمان پەروەرا بهەمی هێزا خو پێ کولێ بکەن تاکو ژڤێ بارێ ئالۆز رزگاربیت .

بگەهینە کەرخا پێش کەفتنێ . فەرمانگەها جهێ سەرەکی یێ بەرپرسیار بەرامبەری دویروکێ دەزگایا رەوشەنبیریا خەلکیە . باهەرا پتر بارێ گران یێ لسەرملێ وان . هەر خەم ساریا ژلایێ وان ڤە رویبدەت امان ئەوە نەساخیا چڤاکی هەیامەکی دێ گیروبیت لناسیللەتی . لسەر چالاکیا ڤی فەرمانگەهێ ئو پروگرامێ وان و گیروگر فتێت هەین مە چاف پێکەفتنەك دگەل برادەر محمد ممدوح بریفکانی کر رێفەبەرێ دەزگایا رەوشەنبیریا خەلکێ لدهوکێ وی ژی بدلەکێ خوش بەرسڤامەدا .

پرسیار بوچی تاکو نهو فەرمانبەرێت هەوە دکێمن

بەرسڤ : ئەمانە تاگشتی یارەو شەنبیرو لاوان یا بێ کولەکا مەزن دکەت بو دەستنیشان کرنا فەرمانبەرا بەلێ هێشتا بدەست نەکەفتینە . نزیك ئەڤ گیروگرفتە نامینیت

پرسیارڤان شەش هەبێت جوی هەوە چ چالاکی کریە بەرسڤ :ـ تاکو نهو مەدووخرڤەبونێت نورەی بێت کرین ئیك لسەر هوزانڤان جزیری یادووی لسەر ممدوح بریفکانی هەروەسا مە (١٢) خرڤەبونێت چڤاکی و رەوشەن بیری بێت

ل گو نداکرین لسەرگیروگرفتێت چڤاکی و فێرکرنا ئیلزامی .

پرسیار بوچی هەوە هێشتا چوکتێب بو تورەڤانا چاپنەکرینە

بەرسڤ : تاکو نهو بەس برادەر خالد حسین (٤)دەست نڤیس یێت دا پنەڤ مە دابوچاپکەین مە یێت ڤرکرینە ئەمانەتا گشتی بو چاپکرێ

پرسیار : هەوە چ کارێ دی کریە

بەرسڤ : ـ مەچەند کتێبخانێت میللی ل گوندو ناحیەو قەزا یێت ڤەکرین نزیك دێ گەلەکێت دی ڤەکەین

پرسیار پروگرامێ هەوە بو شەش هەیڤێت مایین لساڵێ چیە

بەرسڤ :ـ یەکەم :ـل روژا ١٠-١٤ تیرمەهی پێشانگەها وێنێت فوتوکرافی ل سرسنکێ دێ دانین

روژا ١٨ـ٢٠ تیرمەهێ پێشانگەها وێنێت زەیتی لدهوکێ دێ دانین

روژا ١٠ـ١٤ تەباخێ پێشانگەها وێنێت فوتوکرافی لسەر فلکلوری دێ دانین

دوو هەسێ هەیڤێت هاڤینێ هەر هەیڤێ دوو جارا ئاهەنگێت ستراناو موسیقێ و شانوی دێ لدەڤەرێت هاڤین گەهاکەین دبسانە دێ فلمێت سینەمایی ژی دێ پێشانی خەلکێ دەین هەروەسا ئاهەنگەکا سترانا یامەزن لسرسنکێ دێ کەین بو بیرهاتنا چەژنێت تیرمەهێ سێ :ـ

خرڤەبو نێت تورەیی و رەوشەنبیری .

بروانە : ل : ٧

چالاکی پارێزگای هەولێر لە رووی هەروەزی نەهێشتنی نەخوێندەواریدا

رایۆرتی ناوخۆیی

لەوەتی یاسای هەرەوەزی نیشتمانی نەهێشتنی نەخوێندەواری بە سەرکردایەتی سەرۆکی فەرمانده بەرێز ـ احمد حسن البکر بڵاو کراوەتەوە پارێزگای هەولێر چالاکیەکی زۆری بەخۆیەوە دیوە .

لەم بوارەدا گشت دام و دەزگاکانی میری و رێکخراوە میللیەکان دەوری پێویستی خۆیان گێڕاوە، لە سەرووی هەموویانە بە رێوەبەرایەتی نەهێشتنی نە خوێندەواری . راستیەکەی جێبەجێ کردنی مەسەلەی نەهێشتنی نەخوێندەواری ئەرکێکی پیرۆزی گشت لایەکە و دەبێ دام و دەزگاکانی میرو هاوڵاتیان دریغی نەکەن .

« هاوكاری »یش بە پێی رێبازو ئەرکە نیشتمانیەکەی بەکەرمەوە هاوبەشی ئەم هەرەوەزە پیرۆزە دەکات و بەم بۆنەیەوە ئەم رایۆرتە کورتە بۆنەیەوە ئەم رایۆرتە کورتە بڵاو دەکاتەوە و ئەوەی بۆی بکرێ ئەوەی بۆی بکرێ چالاکیەکانی سەبارەت بەحالاکی بەرەوەردەی هەولێر بە ربەرێوەبەرایەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری کە لەمانگی رابردوو ساز کراوە بەرچاوی خوێندەواران دەخا.

١ ـ لەم ماوەیەدا چەندەها فلیمی رۆشنبیری و تەندروستی پێشکەش کراوە ، هەروەها بەسەدەها دروشم و پۆستەری تایبەتی دەربارەی نەهێشتنی نەخوێندەواری دابەش کراون و بڵاو کراونەتەوە ،جگەلەوە دەها کۆڕی جۆربەجۆر لە گەرەکە میللیەکان سازکراوە لەتەك ئەمانەدا هەرەوەزی راگەیاندن بەردەوام بووە ..

٢ ـ سەردانی بەرێز بەرێوەبەری نەهێشتنی نەخوێندەواری بۆ ناحیەو قەزاکانی پارێزگا بەنیازی ئاگاداربوون لە گیروگرفتەکان و مسۆگەر کردنی چارەسەریان و دابین کردنی هەموو پێداویستەکانی سەرکەوتنی جێبەجێ کردنی هەرەوەزی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە پارێزگای هەولێردا .

٣ ـ بەرێز بەرێوەبەری نەهێشتنی نەخوێندەواری هاوبەشی ئەو کۆڕە فراوانەی کرد کە ئەنجومەنی گەل لە ناحیەی عەینکاوە سازی کردبوو دەربارەی بایەخ و گرنگی یاسای هەرەوەزی نەهێشتنی نەخوێندەواری لەرەوتی پێشکەوتنی کۆمەڵی عیراق لە کۆمەڵایەتی و رۆشنبیریدا . لەم کۆڕەدا بەرێز بەرێوەبەر وتارێکی تایبەتی لە سەر گرنگی یاساکەو دەوری کۆمەڵانی خەڵك پێشکەش کرد .

٤ ـ سەردانی زۆر بۆ گوندەکانی ناوچەی هەولێرو بڵاوکردنەوەی پۆستەری جۆراوجۆرو وێنەی کاریکاتێر دەربارەی نەهێشتنی نەخوێندەواری ، جگەلەوەش هەرەوەزکە بەکۆمەڵانی خەڵکی روون کردنەوەی ئامانج و مەبەستی یاساکە بۆ جوتیارەکان .

٥ـ سازکردنی چەندەها دەورە بۆ قوتابیانی کورو کچ لە هەولێر بە هاریکاری لەگەڵ یەکێتیی قوتابیانی کوردستان بۆ روون کردنەوەی ئەرك و ئامانجی هەرەوەزی نەهێشتنی نەخوێندەواری ، هەروەها پێك هێنای چەند لیژنەیەك لەم قوتابیانە تا سەردانی گوندەکان بکەن و خەڵکی تێبگەیەنن . هەروەها دابین کردنی گشت پێداویستەکانی ئەو دوو دەورەیە کە بۆ ئامادەکردنی کادێری فێرکردنی هەرەوەزی نەهێشتنی نەخوێندیندەواری لەم ماوەیەدا کراوە .

٦ ـ هاریکاری کردن لەگەڵ رۆژنامەنوسەکان لە پێناوی ئەوەی چالاکیەکانی بەرێوەبەرایەتی بخەنە پێش چاوی خەڵك و زیاتر ئامانجی رابگەیەنن .

٧ ـ سازکردنی پیشانگایەك دەربارەی چالاکیەکانی بەرێوەبەرایەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری لەم مانگەدا .

٨ـتائێستاکە ٢٩٤ مامۆستا دەورەی ئامادەکردنی کادیری نەهێشتنی نەخوێندەواریبان تەواو کردوە ، هەروەها ٣٤٨ فەرمانبەرو قوتابی کوڕو کچ ـ دەورەیەکی تریان کردوە .

٩ ـ لەم ماوەیەدا نەخشەی وتنەوەی وانەی نمونەی ئامادە کراوە ، هەروەها چۆنیەتی وتنەوەی کتێبی خوێندنەوەو ژمارە ، کە لەوانەکانی نەهێشتنی نەخوێدەواری پەیرەو دەکرێ ساز کراوە .

ئەوەی شایانی باسە تا ئێستا نزیکەی حەفتا مەڵبەندی نەهێشتنی نەخوێندەواری کە نزیکەی ـ ١٦٠ ـ هۆبەیە کراوەتەوە . . .

بەرەو جێبەجێ کردنی یاسای قەڵاچۆ کردنی نەخوێندەواری

مصطفى زەنگەنە

● لەم رۆژانەدا لە پارێزگای بەغدا دەورەیەکی فروان بۆ مامۆستایانی هەموو پارێزگاکانی وڵات کرایەوەو لە هەر پارێزگایەك ١٥ مامۆستا بەشداریان تێداکراوە پارێزگای سلیمانیش بە ١٥ مامۆستا هاوبەشی ئەم دەورەیەی کردوە کە لە هەر قەزایەکی پارێزگاکە ٣ مامۆستا هاوبەشیان کردوە .

● ئەمەش بەم بۆنەیەوە چاومان بە مامۆستا مصطفى زەنگەنە کەوت کە یەکێك لەو مامۆستایانەی پارێزگای سلیمانیە و مامۆستایە لە قەزای چەمچەماڵ و ئەمان برسی .

● بابەتی دەورەکەتان چیە ؟ چی تێدا دەخوێنن ؟

× بەگوێرەی بابەتی دەورەکە هاوبەشتان کراون بە سێ بەشەوەو هەر بەشەی بابەتێکی تایبەتی تێدا دەخوێندرێ و ئەوانەش (١) بەشی بەرێوەبردن (٢) بەشی خوێندنەوە (٣)بەشی ماتماتیکی نوێ . ئیتر ئێمەش بەگوێرەی ژمارەی مامۆستایانی قەزاکان کە لە هەر قەزایەك ٣ مامۆستا هاتوە هەریەکمان چوینە بەشێکەوە بۆ ئەوەی لە هەر بەشێکدا شارەزایەکمان هەبێت چونکە دوای تەواوبودنی دەورەکە ئەگەر بێینە قەزاکان و ئەبینە راهێنەر هەرکەسە بە گوێرەی بابەتی بەشەکەی خۆی . بەشی بەرێوەبردن گرنگترین ئیشو کارو چۆنیەتی بەرێوەبردنی مەڵبەندی قەڵاچۆ کردنی دەخوێندرێ نەخوێندەواری تێدا بەشی خوێندنەوەش فێری

بروانە : ل : ٧

Institut Kurde de Paris

پێك گەیشتنی یەكەمی چیرۆك

دوێنێ لە هاوینە هەواری صلاح‌الدین‌و بە چاودێری بەرێز كریم محمود شنتاف وەزیری رۆشنبیری‌و هونەر پێك‌گەیشتنی یەكەمی چیرۆك دەستی پێ كرد ئەم پێك گەیشتنە بەتەنگەوە هاتنی ئاواتی چیرۆك نووسەكانی وڵاتەكەمانە كە دەیانەوێ ئەدەبی چیرۆك نووسینی بەرەو ئاسۆێ روونـاكتر بچێ .

بەرنامەیەكی فراوان لەم پێك گەیشتنەدا پێشكەش دەكرێ . لەباسەكانی : .

باسێك دەربارەی چیرۆكی كورت‌و ئاسۆی پێشكەوتنی دوای بەرپا بوونی شۆڕشی ١٧ی تەموز كە مامۆستا باسم عبدالحمید پێشكەشی دەكا .

هەروەها چیرۆك نووسی ناسراو مامۆستا حسین عارف لەم پێك گەیشتنەدا باسێكی فراوان بەناونیشانی واقعیەت لە چیرۆكی كوردیدا پێشكەش دەكا .

دیسان بەرنامەی تایبەتی بۆ بەرهەمی چیرۆك نووسی لاوان دانراوە كە ژمارەیەكیان چیرۆك دەخوێننەوەو مامۆستا امجد توفیق هەڵیان دەسەنگێنێ .

حسین عارف

چاپكراوی نوێ

رۆشنبیری نوی

« ژمارەی تایبەتی »

ژمارەیەكی تایبەتی گۆڤاری رۆشنبیری نوی دەرچو كە تەرخان كراوە بۆ دەستكەوتەكانی حزب‌و شۆڕش لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا لەماوەی دە ساڵی تەمەنی شۆڕشدا .

لەم ژمارەیەدا :

ـ دەقی‌و تارەكەی سەرۆكی فەرماندە بەرێز احمد حسن البكر بەبۆنەی یادی ١٠ ساڵەی بەرپا بونی شۆڕشی ١٧ی تەموزی پیرۆزەوە بڵاوكراوەتەوە .

لەگەڵ چەندان‌و شەی پرشنگداری سەرۆكی فەرماندەو هاوری صدام حسین‌دا .

دیسان لەم ژمارەیەدا ئەمانەتە گشتی‌یەكانی ئەنجومەنی راپەراندنی ئۆتۆنومی رێپورتاجی تایبەتیان لەسەر بڵاوكروەتەوە لەگەڵ دوو وتەی بەرێزان سەرۆكی ئەنجومەنی راپەراندن‌و یاسادانانی ناوچەی كوردستان

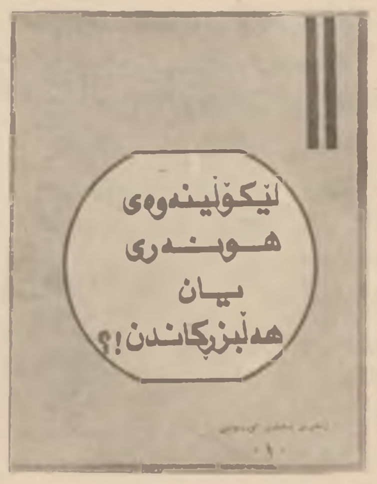

زنجیرەی دەفتەری كوردەواری

ژمارەی یەكەمی زنجیرەی دەفتەری كوردەواری بڵاوكرایەوە كە بریتی‌یە لە لێكولینەوەیەكی ئەدەبی دەربارەی [چیرۆكی هونەری كوردی ١٩٢٥ـ١٩٦٠]ی چیرۆك نووس حسین عارف . ئەم لێكولینەوەیە كاك عمر معروف بەرزنجی نوسیویەتی‌و بریتی‌یە لە نامیلكەیەكی خنجیلانەی (٥٢) لاپەرەیی . ئەم هەنگاوەی دەفتەری كوردەواری شایانی پشتگیری‌یەو هیوای سەركەوتن‌و چاپكراوی زیاتری لێدەكەین . بەیارمەتی‌و بەتەنگەوە هاتنی هوموو لایەك

شووشەیێ خوێن

له نووسینی چیرۆك نووسی لاو رمزا سەید گوڵ بەرزنجی كۆمەڵە چیرۆكێكی كورت بەناوی « شووشەیێ خوێن »ەوە دەرچوە كە بریتی‌یە لە یانزە چیرۆكی نوسەر لە ناوەراستی ساڵەكانی حەفتاوە نوسیوێتی‌و بەیارمەتی دەزگای رۆشنبیری‌و بڵاو كردنەوەی كوردی چاپ كراوە ، ئەم بەرهەمە بریتی‌یە لە ٨٤ لاپەرەی قەوارە گەورەو بەچاپێكی قەشەنگ دەرچوە .

مناڵ‌و یاری كردن

بریتی‌یە لە نامیلكەیەكی بچكۆلانە شیرزاد عبدالرحمن كردویەتی بەكوردی‌و باسی یاری‌یەكانی مناڵانە دەكات‌و لەم دوایی‌یەدا كەوتۆتە بازارەوە .

ری رەو

دەسەڵاتی خۆراكرتن‌ودەسەڵاتی خێرخوازی سەركەوت، هەموومان‌سەرەڕای گرانی باری رۆژكار لە پێناوی چەسپاندنی بنكەی حوكمی ئۆتۆنۆمیدا كارمان كرد ، لە سەریشمانە زیاتر لە پێناوی‌چەسپاندنی بنكەی ئۆتۆنۆمیدا لەم رۆژگارەدا كار بكەین .

هاورێ صدام حسین

زانست

كریم احمد سعید

هەواڵ :

زانایەكی كیمیایی ئەمەریكایی كە ناوی دكتۆرە (برابارا ئەسكینز)ە توانی لە رێگەی بەكار هێنانی تیشكی ئێكسەوە وێنەی فۆتۆگرافی گەلێ كۆن‌و بەئامرازو كامێرای رەسم گرتنی گەلێ دواكەوتوو گیراو ، سەر لە نوێ نەبع بكاتەوەو لە تارمایی‌یەوە بهێنێتە سەر وێنەیەك كە ئەوەندە جوان بێ هەر بڵێی ئێستاوبە تازەترین كامیرا گیراوە . بێگومان ئەم سەركەوتنە نوێیە سوودێكی زۆری لێ دەبینرێ سەبارەت بەو وێنە فۆتۆگرافی‌یە مێژوویی‌یانەی دەمێكە گیراون‌و سیماو روخاری خۆیان بە بەردا ئەكرێتەوە .

راپۆرتێك دەربارەی لە دایك بوونی یەكەم مناڵ لە مێژوودا بەهۆی بۆڕیەوە

ئێوارەی (٢٥)ی تەمووزی رابوردوو كچێكی جوانكیلە بە ئەنا ئەنا هاتە دنیاوە دایكی كچە ناوی « لیسلی‌براون »ەو نۆ ساڵە شووی بە شوفێرێكی زۆری كردوەو مێردەكەشی بەم مناڵە تازەیەوە باوكی دوو مناڵە، چونكە پێشتر مناڵێكی لە ژنێكی كە بووە دایكی ئەم مناڵە تازەیەتەمەنی «٣٢» ساڵانەو بە هۆی گیرانێك كە لە بۆڕی فالۆبیدایە گەرا لە هێلكە دانیەوە ناگاتە ناو رەحمی‌و ئەم كارەش بۆتە هۆی ئەوەی رێ لە مناڵ بوونی بگرێ . واتە ناهێڵێ سك بكا .

ئەم ئافرەتە كام دكتۆر لە بەرتیانیا باش بوو چووە لای‌و كام دەرزی‌و دەرمانیش باش‌بوو بە كاری‌هێنا، واتەشت نەما نەیكا ، هەر بۆ ئەوەی مناڵێكی ببێ ، بەڵام ئەنجام نە هیچیانا سەرنەكەوت‌و ئاواتی بەدی نەهات‌و گەڕایەوە سەر هەناسە هەڵكێشانە ساردەكەی جارانی . تا ساڵی رابوردوو كە خۆی پێشانی دكتۆر (باتریك ستبۆی)و دكتۆر (رۆبەرت ئەدواردز) دا كە هەردوكیان لەنەخۆشی ژنانەو كاروباری سك كردندا دەستێكی باڵایان هەبەوجگە لەمەش ماوەی دوانزە ساڵە خەریكی تاقیكردنەوەی تەلقیح كردنی گەرای ئافرەتن بە هۆی گەرای پیاو لە دەری رەحمی ئافرەتداو سەركەوتنێكی باشیان لەم مەیدانەدا بەدی‌هێناوە .

ئەم دوو دكتۆرە لە مانگی تشرینی رابوردوودا ، دەستیان كرد بە دەرهێنانی گەرا لە هێلكەدانی چەند ئافرەتێك كە خێزانی كاكی شوفێریش یەكێك بوو لەو چەند ئافرەتانە ، گەراكەیان كردە بۆڕی تاقیكردنەوەو لە پاشانا گەرای مێردی ئافرەتەیان تێكەڵ كرد بۆ ئەوەی گەرای ئافرەتە لە بۆڕیەكەدا تەلقیح بكا . دوای تێپەڕ بوونی چوار رۆژ بەسەر ئەم كارەداو دوای ئەوەی گەرای ئافرەتەكە بە گەرای مێردەكەی تەلقیح‌بووبوو، دەست كرا بە گوێزانەوەی گەرا تەلقیح كراوەكە بۆ ناو رەحمی ئافرەتەكە . ئەوەی شایانی باسە ماوەی ئەو چوار رۆژەی گەراكە لە شووشە یاخود بۆڕی تاقیكردنەوەكەدا بوو ، لەشلەیەكی كیمیاوی تایبەتیدا هەڵگیرابوو ، بۆ ئەوەی هیچی بە سەر نەیەت ، كاتی گواستنەوەشی بۆ ناو رەحمی ئافرەتەكە لە پلە گەرمی بەكی وادا گوێزرایەوە كە ئەوەندەی پلەی گەرمەی لەشی مرۆڤ بێ ، نەوەكا گەراكە بفەوتێ . ئەمەلە لایەك لە لایەكی تریشەوە تا ئەو ماوەیەی گەراكە لە رەحمی ئافرەتەكەدا بوو بە كۆرپەلەو نشونمای كردو بە تەواوی پێگەیشت ، دوو دكتۆرەكە هۆرمۆناتیان لە ئافرەتەدا بەكار دەهێنا بۆ ئەوەی وا لە رەحمی بكەن كە گەراكەو لە پاشان كۆرپەلە ساواكە بگرێتە خۆی‌و رەتی نەكاتەوە . چونكە زوربەی ئەو تاقیكردنەوانەی تا ئێستا لەم مەیدانەدا كراون ، هیچیان سەرنەكەوتوون ، بە هۆی ئەوەی كە رەحمی ئەو ئافرەتەی بەم شێوەیە چار كراوە ، گەرای تەلقیح كراوی ناو بۆڕی تاقیكردنەوەی نەگرتۆتە خۆی‌و رەتی كردۆتەوە ، یاخود كە بۆتە كۆرپەلەیەكی ساوا تا سەر نەژیاوەو فرێی داوە .

جا لە بەر ئەوەشە كە سەركەوتنی ئەمجارەی دوو دكتۆرەكەو بە دنیا شاد بوونی ساوا نوێكە بە یەكەم مناڵ بوون لە مێژوودا دائەنرێ كە بەم رێگەیە هاتۆتە دنیاوە . واتە ئێوارەی (٢٥)ی تەمووزی ئیمساڵ ، ئەو رۆژەیە كە بۆ یەكەمجار لە مێژوودا ، مناڵێك بەم رێگەیە چاوی بە دنیا هەڵناوە هیوادارین زانستی پزیشكیتی ئەوندە پەرە بستێنێ ئەرچی كۆسپ هەیە لە رێگەی مرۆڤدا نەیهێڵێ تەختی بكا .

لە بەرێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەری سلیمانی :

لێكۆڵینەوەیەك دەربارەی رۆژنامەی كوردی

لێكۆڵینەوەیەك دەربارەی رۆژنامەی كوردی ئێوارە یەكی هەینی ئەم رۆژانەی رابوردو ، بەرێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەر لەباخچەی یەكێتی نوسەرانی كورد لقی سلێمانی كۆڕێكی ئەدەبی بۆ رۆژنامە نووس عبدالله عباس بە ناونیشانی‌رۆژنامەو رۆژنامەگەری كوردی‌و سەرنجو پیا چونەوە بە رۆژنامەی (هاوكاری)دا ساز كردو ئەدەب دۆستانێكی زۆر ئامادەی ئەو كۆڕە بون .

لە سەرەتادا كاك عبدالله عباس باسی گرنگی دەزگاكانی راگەیاندنی كردو بەشەكانی ئەو دەزگایانەی وەك رادیــو تەلەفزیون‌و رۆژنامەو شانۆ .

پاشان بەنجەی بۆ گرنگیەتی دەزگای ئیستگەی كوردی لە سەر كۆمەڵانی خەڵكی كوردستان كێشاو هەروەها دەربارەی دەزگای تەلەفزیون وتی دەزگایەكی راگەیاندنی گرنگە بەڵام لە كوردستانا نوێیەو كەم‌تر كاریگەر بوە لە سەر بیرو هۆشی جەماوەرانی كوردستان .

لە دوایدا كەوتە لێدوانی رۆژنامەو رۆژنامە گەری لەگەڵ شێوەی نوسینی هەواڵ‌و بڵاوكردنەوەی لە رۆژنامەدا بەو مەرجەی بایەخ بە مرۆڤایەتی بدات‌و بتوانێت باری سەرنجی نەتەوەی بە بیری پێشكەوتو خوازەوە ببەستێتەوە . ئەمەش رێگا خۆش كردنێك بوو بۆ بەسەر كردنەوەی مێژووی رۆژنامەو رۆژنامە گەری كوردی‌و

دیار كردنی ئەو خاڵەش بە لایەوە ئاسان نەبوو چونكە رۆژنامەی كوردی زیاتر پەیوەندی بە باری سیاسی‌و ئابووری‌و كۆمەڵایەتی ئەو سەردەمەی پێشووەوە بوە بۆ ئەمەش رۆژنامەی كوردستان كە لە ٢٢ نیسانی ١٨٩٨داو هەر جارەی لە وڵاتێك دەرچوە كردە نمونەی باسەكەی .

ئەمجا دەربارەی جۆرەكانی رۆژنامەو رێبازی رۆژنامەی رۆژانەو هەفتانە دواو لە ئەنجاما پاش دەست نیشانی كردنی جیاوازیەكی كە هەردوكیانی لە چەند خاڵێكدا بێكەوە بەستەوە كە ئەویش هەواڵ‌و لێكۆڵینەوەیە .

لەدوایی‌دا دەرباری هەواڵ ـ دەری رۆژنامەو چۆنیەتی‌و شارەزایی‌نوسەرەكەی‌و شێوەی كاز تێ‌كردنی لە سەر خوێنەر قسەی كرد .

لە كۆتاییدا دەربارەی رۆژنامەی كوردی‌و سەرنجێكی تێكرای لەسەر ئەو رۆژنامانەی كە لە ٢٢ نیسانی ١٨٩٨وە دەرچوون دوا هەتا گەیشتە سەر یەكەم ژمارەی (هاوكاری) كە لە ٩ـ١ـ١٩٧٠دا بە پێی بریاری ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش لە ٩ تشرینی یەكەمی ساڵی ١٩٦٩دا بە دان پیانانی مافی رۆشنبیری گەلی‌كوردمان پاش خۆ ئامادە كودنێكی خێرا توانرا ئەم رۆژنامەیەلەدایك‌ببێ ئەمەو دەست‌نیشان كردنی ئەو گۆڕان‌كاریانەی كە بە سەر رۆژنامەی كوردیدا بە گشتی‌و رۆژنامەی هاوكاریدا بە تایبەتی هاتوە روونی كردەوە .

فریا عبدالله

پ. هاوكاری لە سلێمانی

جیهانی مناڵ

نامەی هاورێیانی جیهانی مناڵ

● ئەم هاورێیانە . بەراستی‌و دروستی وەڵامی پرسیارەكانی گۆشەی « بۆزاخاوی مێشك »یان داوەتەوە ، سوپاسیان دەكەین‌و هیوای سەركەوتنی بەردەوامیان دەخوازین :

كامەران احمد سمین لە دەربەندیخان دێ‌كانی سارد، رزگار طه بەرواری پاریزگای دهۆك گوندی ماڵتاژێری ، مەهاباد ابراهیم قەرەداخی لەكفری ، محمد عبدالله محمد لە سلێمانی .

بۆ زاخاوی مێشك

منالە خۆشەویستەكان :

ئەمرۆ دەمانەوێت زانایەكتان پێ بناسێنین بەڵام نامانەوێ هەر ئێمە یەكسەری ناوی بهێنین ، دەمانەوێ خۆشتان یارمەتیمان بدەن ، ئێمە ژیانی ئەو زانایە دەخەینە بەرچاو خۆشتان هەوڵ بدەن بە هۆی پیتەكانیەوە كە لە خوارەوە دەنوسرێت ناوەكەی بزانن .

ئەم زانایە لە ١١ـ٢ـ١٨٤٧ لە میلان (ئوهایو) لە دایك بووە وە لە ١٨ـ١٠ـ١٩٣١ كۆچی دوایی كردووە . ماوەیەك بۆتە كرێكاری تەلەفۆن خانە . لە ساڵی ١٨٦٨ یەكەم دۆزینەوەی پەسەند كرا كە جهازێكی تەلەفۆن بوو . هەروەها گۆڕانێكی تەواوی خستە ناو تەلەگرافەوە . ساڵی ١٨٧٦ توانی مایكرۆفۆن دروست بكات . ساڵی ١٨٧٩ گلۆپێكی ئەلەكتریكی بەناوی (گلۆپی كاربۆنی) دروست كرد. یەكەم مەكینەی دەست خستنی هێزی ئەلەكتریكی دامەزراندووە . ناوی ئەم زانایە لە (٧) پیت پێك هاتووە بە مەرجێك :

پیتی ٣ + ٧ = دەنگی زەنگ .

پیتی ٥ + ٤ = پێنج ئەوەندەی شەش (بە نوسین)

پیتی ٣ + ٦ = ئای كە خۆشە دوای ماندوو بوون ئەیخۆیتەوە . لە لادێش زۆرە.

پیتی ٣ + ٢ = ژمارەی پەنجەكانی هەردوو دەست (بە نوسین) .

پیتی١ + ٦ + ٧ = بە ئینگلیزی واتە (لەسەر) .

● ئازاد مەحمود ●

ئامادەی كردووە

بەرهەمی هاورێیانی گۆشە :

دایك دەستكردی ـ مان احمد حمید لە پۆلی سێیەمی سەرەتایی كەركوك .

چیرۆك بۆمناڵان

بەسەرهاتی رێویەك

دەگێڕنەوە رۆژێك لە رۆژان رێوی‌یەك زۆری برسی دەبێت دەڕوات لە نزیك گوندێك پەلاماری مریشكێكی گەورە دەدات‌و دەیبات لە پەنایەكدا دەیەوێ بیخوات ، هێشتا دەستی نەكردبوو بە خواردنی لە پڕ گورگێكی برسی لەولاوە هات‌و پەلاماری مریشكەكەی داو فرانی‌و بە ماوەیە كورت لە خواردنی بووەوە ، مام رێوی دەرەقەتی گورگ نەهات لە بەر ئەوە ناچار وازی لێ‌هێناو خۆی هەڵگرت بۆ ئەوەی لە دوارۆژدا تۆڵەی لێ بكاتەوە .

رۆژێك شێری پادشای دارستانەكە نەخۆش كەوتو توشی ژانە سەرێكی تیژ هاتبوو .. ورچی پزیشكی دارستانی بانگ كردو ئەویش ئامۆژگاری كردن توند توند سەری ببەستن‌و هەنكویەی بدەنێ‌و لە جێگاكەی نەجوڵێتەوە كەروێشكەكانیش بە دارستانەكەدا جاریان‌دا كە شێر نەخۆشەو زیندەوەرەكان دەبێ هەواڵی تەندروستی بپرسن .

زۆری نەبرد ژمارەیەكی زۆر زیندەوەرەكان هاتن‌و هەریەكە دیاری لە خواردن‌و گژوگیا لەگەڵ خۆی هێنابوو ، پادشای نەخۆش كە لە ژێر درەختێكا دانیشتبوو كە چاوی بە میوان‌و دیاری‌یەكان دەكەوت بسكەی سمێڵی دەهات‌و لە دواییدا پرسی : ـ مام رێوی لەكوێیە ؟ زیندەوەرەكان بێ دەنگ بوون چونكە كەسیان رێوی‌یەكەیان نەدیبوو لە ترسانا ورتەیان لێوە نەدەهات‌و نەیاندەزانی چۆنی وەڵام بدەنەوە ، لەم كاتەدا گورگەكە هاتە پێشەوەو وەڵامی پادەشاكەی دایەوە :ـ

ئەم بەیانیە چاوم پێ كەوت مریشكێكی گرتبو .. كاتێك پێم وت بێت لەگەڵمان بۆ سەرلێدانی جەنابت هیچ گوێی نەدامێ .

شێرەكە نەراندنی بەدوایدا بگەرێن‌و بهێنن بۆ ئێرە .. لە بەخت چاكیدا ورچەكە چاوی بە رێوی‌یەكە ئەكەوێت‌و باسەكە بۆ رێوییەكە ئەگێرێتەوەو داوای لێ ئەكات یەكسەر بچێتە لای شێرەكە .. دوای چەند دەقیقەیەك چوو بۆ لای شێركەو كە پرسیاری نەهاتنی لێ‌كرد .. مام رێوی سەری دانەواندو وتی :

ئەی پادشای بەرێزم تورە مەبە لە ناو دارستان‌و دۆڵو شاخەكاندا ئەسوڕامەوە بۆ دەرمانێك ئەبرام نەخۆشیەكەت چارە بكات .. شێرەكە بە بێزاری‌یەكەوە نەراندی ئایا ئەو دەرمانەت دۆزیەوە؟ رێوی‌یە فێڵبازەكە وتی :

هەر رێم كردو هەر رێم كرد هەتا ماندوو بووم لە ژێر یەكێك لە درەختەكاندا دانیشتم بحەسێمەوە ، گوێم لە قەلەرەشەكەیەك بوو لە سەر درەختەكە نیشتبۆوەو هاواری دەكرد .. كو .. كو .. كو .. ئایا بارمەتیت ئەوێ من چارەیەكم بۆ شێرە نەخۆشەكە دۆزیوەتەوەو ئەمەوێ قسەكانم وشە بە وشە جێ‌بەجێ بكەن ، پێویستە سەری بە سەرپۆشێك لە پێستی گورگە نەفرەت لێكراوەكە بپۆشێت ئەگینا شێرەكە هەرگیز چاك نابێتەوە. شێرەكە وەڵامی دایەوە باشە با وابێ ، پێش ئەوەی گورگەكە قسە بكات پەلاماریان داو دایانە زەویداو پێستی سەریان كەوڵ كرد بۆ ئەوەی نەخۆشی پادشای پێ چارە بكەن .. بەم جۆرە رێوی‌یە فێڵبازەكە توانی تۆڵە لە گورگە درندەكە بسێنێتەوە .

سمیره محمد علی

كردویەتی بەكوردی

شیروان فاتح

سعید عمر

بەشدار رەزا

سیروان محمد

سەیران محمد

Institut Kurde de Paris